AHMET TULGAR

MAHALLEDE HERKES KAHRAMANDIR

RÖPORTAJLAR

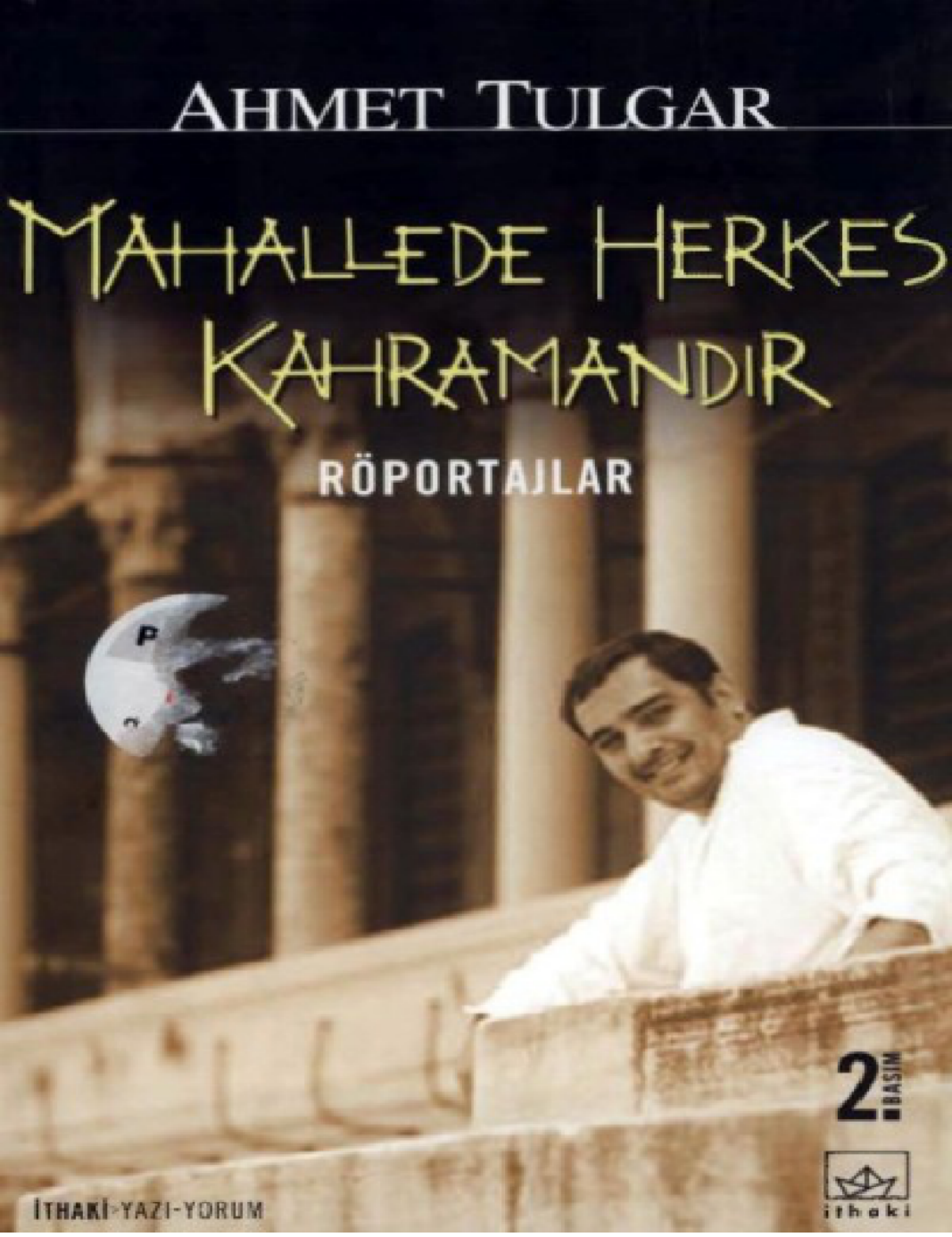

2. BASIM

İTHAKİ-YAZI-YORUM

İTHAKİ

MAHALLEDE HERKES KAHRAMANDIR

Ahmet Tulgar

İthaki Yayınları - 2004

Ahmet Tulgar

26 Nisan 1959'da İstanbul'da doğdu. Sankt Georg Avusturya Lisesi'ni bitirdikten sonra Viyana Üniversitesi'nde Politika Bilimleri, Boğaziçi Üniversitesi'nde İngiliz Dili ve Edebiyatı okudu.

1983-87 yılları arasında siyasi mahkum olarak cezaevindeydi. Yayın yoluyla komünizm propagandası yapmaktan hüküm giydi.

Cezaevinden sonra Sabah, Güneş gibi günlük gazetelerde ve çok sayıda dergide muhabirlik ve editörlük yaptı. 1997'den beri Milliyet'te yazar olarak çalışıyor.

Önsöz

Beş yıldır Milliyet gazetesinde yaptığım röportajlardan bir seçkidir bu kitap. Uzun süre direndim böyle bir kitap yapma fikrine, önerilerine. Bir kere yayımlanmış, arşivdeki yerlerini almışlardı çünkü hepsi. Ama bir gazeteci olarak direnemediğim tek şey okurlarımdan gelen taleplerdir. Her karşılaştığımızda bir röportaj kitabı istediler benden.

Okurları tarafından şımartılmış bir yazarım ben. Bakıyorum da onlarla aramda sağlam, sevgili bir ilişki oluşmuş yıllar içinde. Bunun için ben de epey çaba sarfettim ama.

Bir dönem röportajlarımda "Buluşmalar" diye bir klişe kullanıyordum. Orada kastettiğim röportaj yaptığım kişilerle bir araya gelmek durumundan çok okurlarımla buluşmaktı. Birtakım ünlü ya da gündemdeki kişiler üzerinden onlarla gerçek, içten bir iletişime geçmekti amacım. Röportaj yaptığım herkesi öncelikle, sonra da gazetedeki editörleri, reklamverenleri, eski gazeteci yeni basın müşavirlerini kullandım, iğneledim, darılttım, öfkelendirdim, provoke ettim okurlarımın gözüne girmek için. Editörler, sorularımı çok uzun bulurlardı. Halbuki bu benim tekniğim olmuştu artık. Çünkü ben bu sorularla kendimi sokağa anlatmak, sevdirmek istiyordum. Cevabı kısaltırdım da, sorularımı kısaltmazdım.

Bir gün beni yolda çevirip "Helal olsun, ne güzel sormuşsun" der diye biri.

Çokça da tattım bu mutluluğu.

Hepsine teşekkür ediyorum.

Bir teşekkür de başta Ercan Arslan olmak üzere Milliyet gazetesi Fotoğraf Servisi'nedir. En gergin zamanlarımda yanımda oldular... Ve tabii editörüm Özgür Kalyoncu'ya da teşekkürler. Titizliği ve dostluğu için...

Ahmet Tulgar

Bülent Ersoy: "Musikiden özür diliyorum"

Bu röportaj yapılmadan kısa bir süre önce bir akşam TRT'de Bülent Ersoy konseri yayınlandı. İki saatten fazla sürdü ve ben koltuğumdan kalkıp mutfağa kahve almaya gidemedim. Konser bittiğinde kararımı vermiştim, ne yapıp edip onunla röportaj yapacaktım.

Zor olacaktı, çünkü Ersoy'un yaklaşık on beş senedir bir gazeteciye özel röportaj vermediğini söylüyordu çevresindekiler. "Ümitlenme" diyorlardı. Ama duyunca hemen kabul etmiş; "Ahmet Tulgar için" demiş. Teşekkür ederim tekrar.

Bülent Ersoy, TRT konseri sırasında sık sık "Bu konserle benim günah çıkarma operasyonum başladı" diyordu. Konser repertuarını 13. yüzyıla kadar uzanan klasik eserlerden oluşturmuştu; yıllar süren o ticari dönemini kapatma, kariyerinin ilk aşamasındaki "klasisist" tavrına dönme yolundaydı artık. Koskoca bir müzik geleneğini getirmiş, sahnenin ortasına koymuş, o kıvrak, ticari şarkıları söylerken dikkat çeken yapılı vücudu küçücük kalmış, ancak sesiyle büyüyordu şimdi.

TRT'deki son şarkısı Yahya Kemal-Münir Nurettin Selçuk başyapıtı "Dönülmez Akşamın Ufkunda" idi. Şarkının bir noktasında Ersoy gözlerindeki takma kirpikleri söktü ve attı. Müziği ile baş başa o kadar mesuttu ki; acaba gözlerini kırparken bile fazladan bir ses çıkmasından mı korkuyordu? Ya da: Kazanılmış onca savaştan sonra artık bu frapan mızraklara ihtiyacı mı kalmamıştı?

Ve nihayet: Bütün abartılardan, gürültülerden, kavgalardan sıyırıp kendini röportaj sırasında "Birgün beni nasıl hatırlayacaklar acaba?" diye kendine ve bize sorduğu bir soruya cevap mı hazırlamıştı o akşamdan?

Cevap: Bülent Ersoy diye birisi ve müzik.

- Neden kendinizi müzikal açıdan "günah çıkarmak" zorunda hissediyorsunuz?

Ben daha sıska, eti kemiğine yapışmış bir çocukken sahneye ilk çıktığımda klasik eserler okumuştum. O zamanki dev sanatçıların hepsi, Sayın Zeki Müren Beyefendi, Allah selamet versin, benden alsın ona uzun ömür versin Behiye Hanım, Behiye Aksoy, efendim Gönül Akkor, Sevim Tuna, dünya iyisi bir insandı, sizden iyi olmasın, onların arasından bırakın vücudumu, kafamı gösterebilmek için, onlar yeni eserler okuyor diye ben de klasik eserler okuma cihetine gittim. Konservatuvar İcra Heyeti konserleri yapılırdı o zamanlar sabah 11'de Şan Sineması'nda Münir Nurettin Selçuk idaresinde, üç yardımcısıyla birlikte. Radife Ertem, Mefaret Yıldırım ve benim hocam Melahat Pars ustalar. Ben o konserlerde icra edilen eserleri içkili bir yerde, "kibar meyhane" diyeceğiz tabii ki, Maksim de olsa, işte o bardaklı adam kimdi, Günay, onda da olsa, ne olursa olsun, işte Bebek Belediye, Bebek Maksim, hepsi kibar meyhane bunların, oralara taşıdım ben o klas, klasik musikiyi. Reform yaptım, onun için reformist bir kadınım ve insanım. Ve sonra kendi yaptığımı kendim çelmeledim.

- Yani ticari müzik yapmaya başladınız, değil mi? Neden? Aslında cevabı çok açık ya.

Birgün baktım ki, ben assolist olarak çalıştığım halde ayda 15 bin lira alıyorum, Ajda Pekkan benim altımda çıkıyor, gecede 27 bin lira alıyor. Diğer taraftan bu sanat hayatına girince her şeyin en iyisini, en lüksünü görmeye başlamıştım etrafımda ve gençtim, benim de olsun istiyordum. Tabii ben de o zaman ticari eserlere yöneldim. Ve kendi yaptığımı kendim bozmuş oldum. Önce açık Türkçe ile yazılmış, sonra biraz daha ileriye giderek hatta ve hatta arabesk tarzı eserleri seslendirdim. Ve dinleyici kitlem namütenahi gelişti, büyük bir yelpaze oluşturdu. Ondan sonra da "Ablan kurban olsun sana", "Sefam olsun", "Enişten bilmem ne olsun", hepsini okudum artık evvelini, ahirini, yedi ceddini. Büyük paralar kazandım.

- Oysa başlangıçta plaklarınızda bile sadece klasik şarkılar okuyordunuz, değil mi?

Tabii. İlk long play'imde Buhurizade Mustafa Itri Efendi'nin segah yörük semaisi okundu. Vaki değil, Türkiye tarihinde böyle bir elpi (LP) vaki değil, ilk defa ben okudum. Böyle klasik bir elpi hiç vaki değil, gelmiş geçmiş kimse okumadı. Ha, radyolarda, konserlerde okunuyor tabii, ama elpiler'de hiç böyle bir şey yapılmadı. Ve sahneye de "Tuuti mucize" ile çıkmıştım sabit mikrofonla. Münir Nurettin Usta gibi bir nota sehpasıyla, bir konsersist eda ile, efendim, okumuştum eserlerimi. Bebek Maksim'de çıkmıştım, 98 gün sürmüştü programım, üç kadro değişmişti altımda. Evvela kimseleri pek girmek istemedi kadroma, "Kimdir, neyin nesidir?" dediler. "Zeki Müren'i kaybederiz" diyorlardı. "Zeki bey kızar, sonra bizi altına almaz" diyorlardı.

- Zeki Müren sizi sevmez miydi?

Zeki Bey beni hayatta hiç sevmedi. Ama ben ona her zaman saygı duydum. Bir de şuna inanıyorum: İnsanlar birbirlerini cici kuku sevmeye mecbur değiller. Ama saygı duymaya mecburlar. Ben çok saygı duyardım ve Allah gani gani rahmet eylesin, kendisi de bana, her ne kadar sevmiyorsa da, saygı duyardı. "Nereden anladınız?" diyecekseniz, söyleyeyim, son zamanlarda kimse ile görüşmüyordu, Müzeyyen Senar hepimizin üstadı, o bile aradığı vakit onun telefonuna çıkmıyordu ama ben doğum gününde veya efendim kandillerde aradığım vakit telefonuma çıkardı. Hatta o zamanlar rahmetli cumhurbaşkanı Turgut Özal beyefendi reca etmişti, kendisi bir kanal almıştı, Kanal 6, orada program yapıyordum, orada sayın hocam Melahat Pars üstadım ile sayın Safiye Ayla ustayı davet etmiştim, orada tabii Safiye Hanımefendi'ye layık olduğu şekilde hürmetimi esirgeyemezdim; sonra da kandilde sayın Zeki Müren Beyefendi'yi aradım ve kandilini kutladım, bana kızdı Safiye Hanım'a o kadar hürmet ettim diye. Safiye Ayla'yı da sevmezdi Zeki Bey. Ben severdim. Ama soramadım yine de "Neden Safiye Hanım'a karşı bu kadar agresifsiniz?" diye.

- Siz sever miydiniz Zeki Müren'i?

Ha, ben de çok sevmedim. Ama çok büyük saygı duydum. Çünkü layıktı. Ve ben o büyük insanın arkasından, o da çok reformistti, onu da belirteyim, hakikaten çok büyük bir insandı, işte bu insanın arkasından bazı haddini bilmez insanlar çıktılar haddini aşan konuşmalar yaptılar. Belki ben öldüğüm vakit de yapacaklar, en

azından cinsiyet change'imi mevzuu edecekler, gündeme getirecekler. Örneğin Sayın Zeki Müren Beyefendi'nin cinsel tercihlerini gündeme getirdiler. E yahu, adama sorarlar, derler ki, "Bu insan hayattayken önünüzü ilikliyordunuz bir buçuk kilometreden, 'Paşam, paşam' diyordunuz, e bu adam sizin dediğiniz gibi bir haleti ruhiyede ise, ben bilmiyorum, böyle bir şeyi gözümle görmedim, siz faraziye ile bunu nasıl konuşuyorsunuz? Bu bir. O zaman size soruyorum: Siz mi beraber oldunuz ki bu kadar emin konuşuyorsunuz? O hayattayken karşısında bir buçuk kilometreden önünüzü ilikliyordunuz, şimdi kendini müdafaa edemezken, şimdi mi toplumu etkileyeceğini düşünüyorsunuz?" Sonra ben milyar versem, trilyonlar versem, katrilyonlar versem birine, desem ki "Bu şekilde bir pozisyonu yaşamak ister misiniz?" O kişi eğer heteroseksüel bir erkekse böyle bir şeye kalkışır mı? O zaman niye etkileniyor insanlar? Niye etkilensin? Eğer her seyredilen şeyden etkileniliyorsa, o omzu düşük mafyaların dizileri kol geziyor, o zaman herkesin yanında tabanca taşıyıp, birbirinin alnında "tak tak" diye delik açması lazım. O etkilenmiş gibi görünenlerin zaten içinde bulunan duygulardır bunlar.

- Tekrar klasik şarkılara, klasisist tavra dönmeye ne zaman ve niye karar verdiniz?

Sayın Sabancı çok kıymetli, kadim bir dostumdu. Sanata ve sanatkara hürmet ederdi ve bizlerden de çok büyük bir saygı görürdü. Amerika'ya gitti, isteseydi uzaya da giderdi, namütenahi bir servete sahipti, ama yukarıdaki en büyük yönetmen onun ölüm fermanının altına imzasını atmıştı, dünyadaki rolünün bittiğine dair, dünyayı eğer teatral bir sahne olarak alırsak. Ve böbrek, oradan karaciğere sıçradı ve bitti. Demek ki ne para, ne şöhret, servet, hiçbir şey o en büyük yönetmenin kararını ertelettiremiyor. Ve adam öldü. Zaten bildiğimiz bir şeydi: Bu dünya ölümlü, devamlı surette bir sirkülasyon. Bir baktım, bütün ustalar, Münir Nurettinler, Selahattin Pınarlar, Zeki Arifler, Şevki Beyler, Hacı Arif Beyler, Lemi Beyler, Dedeler, Zekai Dede, Hamamizade İsmail Dede, Hafız Post, Abdülkadir Meragi, 13. asır, musikinin başlayışı, Abdülkadir Meragi ile başlar musiki, hepsi öldü. Ama eserleriyle hayattayken bıraktıklarıyla, maddi, manevi eserleri ile anılıyorlar.

- Ölüm korkusu sizi bu tür bir karara yöneltti yani?

Ben öldüğüm vakit ne diyecekler? "80 senesinde cinsiyet değiştirdi, evvella musikeye çok iyi başladı, bir reform yaptı, efendim, sahnelere ve içkili gazinolara konser salonlarında icra edilen musikiyi getirdi, ondan sonra kendi yaptığını kendi bozdu" diyecekler. Ki o zamanlar Zeki Müren "İbibikler öter ötmez" ile kastaniyet çalarak program açardı, ben 360 derece, 180 değil, 360 derece tam tersine, dedeler, hacılar, hocalar getirdim gazinolara, içkili meyhanelere, ondan sonra kendi yaptığımı kendim bozdum. Ben biraz çatlağımdır. Kendi kendimle konuşur, muhasebe, muhakeme yaparım, bu muhasebe, muhakemeler esnasında "Benim acilen, zararın neresinden dönülürse kârdır misali bir yerde gerçek anlamdaki musikiye gönül vermiş çok çok azınlık bir dinleyici dahi olsa, onlardan bir özür, musikiden esasında bir özür, gerçek musikiyle helalleşmek adına bir atılım yapmam lazım" dedim. Sonunda doğruyu görüp yanlıştan vazgeçip asla rücu, aslıma rücu etmem gerekiyordu. Yani kendim bozduğumu kendim tamir etmek gibi bir şey oluyor bu. Ve şimdi Allah nasip ederse Şişe Cam'ın himayelerinde, maddi tüm olanaklarını açıyorlar, tamamıyla 13., 14. asırdan başlayarak günümüze gelemiyoruz, ancak 18. asıra kadar klasik musikinin öncü bestekarlarından bir CD yapacağım.

- Sponsorunuz mu karşılayacak bütün masrafları, masraflarınızı?

Ben bir lira bile almayacağım. Şişe Cam sazları, stüdyoyu ödeyecek. Ama bu CD'nin tanıtım konserini bile bedava yapacağım ben. Bu konserde giyeceğim tuvaletleri de, iki tuvaletin fiyatı 30 milyar, onları da cepten vereceğim, ben zaten cepten vermeye alışığım, sevgililerime de verdim, efendim, neyse böyle bir şey oluştu.

- Arşiv çalışması yapacaksınız biraz da artık, öyle mi?

Bu çok önemli, çünkü benim TRT'deki o konserde okuduğum eserlerin çoğunun notası bulunamadı. Mübalağasız, sorabilirsiniz. Mesela bir tanesinin ismini söyleyeyim: Si, do, re, re, do, re, si, si, fa, sol, re, re, do, do, si, re, do, si, si, la, do, si, sol, la, si. "Sinenin aşıkı şuredesidir buselerin" diye bir eseri Lemi Atlı'nın. Bulunamadı notaları.

- O konserin sonunda takma kirpiklerinizi söküşünüz de çok hoştu. Neden yaptınız bu hareketi?

Tikli insanım ben, "Ay buramdan bu oynayacak, insanların göz zevkini bozacağım" dedim. Hoş, insanların göz zevkini okşayacak gibi de değilim, 90-60-90 değilim ya. "Yine de mümkün mertebe onların ruhlarını karartmamak, içlerini bozmamak adına çıkarayım da bari" dedim. Çünkü benim görüntüyle işim yok, benim servetim, zenginliğim gırtlağımda. Eyvah, makyajım akacak, ağlıyorum.

- Artık görüntünüzün, paranın sizin için önemi kalmadı mı?

Şimdi artık para, pul umrumda değil. Yeter ki yaptığım hatayı kendim yine tamir edeyim. Musiki bana hakkını haram etmemeli. O zaman daha rahat can veririm. Bundan sonra kazansam ne olur, kazanmasam ne olur. Her türlü lükse sahip oldum. Tek başına bir insanım. Babam 78, annem 70 yaşında, ben 53 yaşındayım. Ee? Neyin ne kadar devam edeceğini kimse bilmiyor. Allah'a aydınlık, bize karanlık bir muamma.

- Bağışlayacak mısınız servetinizi?

Ben tahsile çok meraklıyım. Onun için kuvvetle ihtimal Eğitim Vakfı'na, bir de şanlı ordumuza, onlara. "Nasıl olur, ordu seni yasakladı" demeyin, beni ordu yasaklamadı, o Marmaris'teki ressam yasakladı beni. O ressamla ordunun alakası ne?

Sezen Aksu: "Burnumda çelik yok"

Sezen Aksu ile bu röportajı 2000 yılında yaptım. Aksu o akşam bana saatlerce anlatmış, sorularımı bütün içtenliğiyle yanıtlamıştı. Fotoğraflarda da genel şöhret titizliğini, sakınmasını göstermemiş, kendisini objektife o akşam onunla buluştuğumuzda nasılsa öyle sunmuştu. Ancak her nedense röportaj yayımından bir gün önce gazetede anons edildiğinde beni arayıp arkadaşlarının gazetedeki spotlardan, anons tarzından ve fotoğraflardan hoşlanmadığını, kendisinin de korkmaya başladığını söyledi. Röportaj yayımlandıktan sonra da onunla dostluğumuz sona erdi. Ayrıca Sezen Aksu, bundan böyle hiçbir gazete ve televizyona röportaj vermeme kararı aldığını açıkladı. O gün bugündür de bu sözünü tutuyor. Şimdi röportajın yayımlandığı halindeki girişe geçebiliriz:

Sezen Aksu yirmi altı yıldır şarkılarıyla bizi, kendi deyimiyle "Yandım Allah diye uçuruyor". Geçtiğimiz perşembe gecesi Açık Hava Tiyatrosu'ndaki konserinde binlerce dinleyicisi eski, yeni şarkılarını onunla birlikte söyledi, sonra da onu ayakta alkışladı. Sezen aynı Sezen, her yıl söylemiyle de müzikalitesiyle de değişerek ilerleyen... O konserden iki gün önce Kanlıca'daki yeni evinde, aynı diskografisindeki şarkılar gibi bazen ağırlaşan -aşktan politikaya uzanırken olduğu gibi- bazen şakalaşmaya dönüşen, “Bundan sonra göstereceğim" deyip kahkahalar atarken, bir sohbet yaptık.

- Bir müzik eleştirmeni, "Nerede bende o yürek yardan cayacak' gibi şairane bir söz yazan birisi nasıl olur da 'Koy koy şuyundan da buyundan da' gibi bir şarkı da yapabilir?" diye soruyor. Ne diyorsunuz, ikisini birden yazmak mümkün mü?

Uzun seneler beni çok baskı altında tutmasına rağmen üçüncü şahısların gözündeki önemimi korumak adına ille de içinde çok hoş laflar olan ya da müzikalitesi çok yüksek şarkılar söylemek zorunda değilim. Bir bütünün içinde bunlar eğlencelik şarkılar. Çekirdek çıtlatsınlar diye ayçiçeği veriyorum dinleyicilerime.

- Size kadar aşkın gündelik hayatla ilintilendirildiği “Beraberce karar verdik yolları ayırmaya" gibi sözler daha yazılmamıştı...

Şarkılar birebir hayatın içinden çıktığı için bunları yazabildim sanıyorum.

- O dönemde toplumsal ilişkiler, kadının konumu da değişiyordu. O şarkılardaki kadınlar etkin kadınlar. Aşkın yükünü kendi üzerlerine almaya hazır... Hep onlar terk ediyor. Git diyor, gitme diyor...

Evet, kadınca doğru. Bir de kadıncıyımdır ben, kadından yanayımdır. Çok doğal, erkek egemen bir toplumda kadının geçebileceği sert dönemeçlerden epeyi düştü benim payıma. Çok şükür ki böyle bir işim var ve kendimi ifade edebiliyorum. Vallahi açıkçası, işin bu boyutuyla, ben ne yaptım, neler söylemek istedim, kadınlardan yana nasıl durdum; bunları çok fazla düşünmeye başlayınca, düşünce devreye girdiği zaman, gerçeklik duygusundan kaybediyor.

- Truffaut'nun bir sözünü hatırlıyorum: "Ben hayatı felsefeden değil, şarkılardan öğrendim." Geniş ve birbirinden farklı kesimler bu şarkılardan özellikle aşka ilişkin bir yaşam tarzı aldılar galiba...

Evet, ben de izliyorum. Büyük ihtimalle öyle. Birileri çıkar söyler, birileri de söyleyemez. Ben o söyleyenlerden oldum. Bir sürü insan da belki "oh" dedi.

- Şarkıcılığınıza, besteciliğinize ilişkin bir büyüklenme içinde değil misiniz, siz özel duyguların insanı değil misiniz?

Ya, öyle bir şey yok ki, palavra. Pop müzik, anı söyler. Yani genel olarak günlük yaşamı kolaylaştıran, hayatı daha yaşanılır kılan bir eğlence. Benim en önemli işim insanları eğlendirmek. Çünkü hayatın kendisi çok sert bir şey. Pop müzik “Ben sanat yapıyorum" diye bu kadar ciddiye alınacak bir şey değil. Ama, ha, müzikalite olarak aslan gibi şunu söyleyebilirim ki kimse "gak" diyemez. Zaten ben eleştirileri de okurken bakıyorum, yani içinde bir fikir varsa, benim için bir manası oluyor, akım bokum konuştukları zaman da, yani hangi birine

cevap vereceksin bunların? Sor bakalım "Do minörde hangi notalar var" diye, bir tanesi cevap verecek mi? Bazen şunu iyi bir gagalayayım da, yani hanyayı konyayı görsün diyorum ama işte kendimi terbiye ettim. Allah gecinden versin, öldüğüm zaman yazılacakları bir düşünelim. Nasıl olsa öyle çok methedecekler ki, kafayı takmıyorum eleştirilere. Mesela bir örnek vereyim, bu “Şıkıdım”, “Şımarık” şarkılarını yaptığım zaman canıma okudular, daha doğrusu okuduk diye düşündüler. Ben de epey bir sinirlendim, çünkü gerçekten çok iyi bir Türkçem var benim, çok da hakimim. Şimdi argoyla küfürü birbirine karıştırıyorlar. E ne oldu şimdi, şarkı dünyayı sallıyor ve o gün bugündür de bir daha şarkıyla benim adım yanyana gelmedi.

- Bu yaralamıyor mu sizi?

A, tabii yaralayabilir insanı ama dünya işleri bunlar. Çok fazla da teslim olamayacağım böyle şeylere. Yani o anda seni yaralayan şeyin ne olduğunu bir düşünsene, "Ay, ay o şarkı benim, bak benim kıymetimi bilmediler, adımı da geçirmediler", buna mı takacağım işim gücüm yok da... "Utanmaz Sezen Aksu" diye bir başlık geçen sene. Bir cadı kadın kurmuş kurmuş, sinirlenmiş bana. Şimdi içsel olarak biliyorum ki kadınca meseleleri de var. Oluyor böyle, bütün kadınlarda oluyor, bende de oluyordur ama kimisi kontrol altında tutabiliyor bunu. Ben böyle zaaflarımı mesela açık etmem, zeka bunun için lazımdır, şabalak gibi, bir kadına neden taktığımın bütün işaretlerini göndereceğim bir yazı asla yazmam ben ya da öyle bir usturuplu yazarım ki hakikaten mahvederim. Vasata bu kadar teslim olamam. "Portakal, orada kal" derler adama, o kadar uzun boylu değil.

- Tarkan kadir kıymet bildi mi?

Tabii canım. O da risk almaktan çok hoşlanan bir insan. Öbür türlü her şeyi, kolu bacağı kaptırıyorsun, bırak kolu bacağı hayatını kaptırıyorsun, ruhunu kaptırıyorsun, ne o, birileri sana "Ay ne kadar hanımefendi, ne kadar iyi, ne kadar kusursuz" desinler diye. Tepeden tırnağa kusurum ben.

- Beraber olduğunuz erkekler için zor bir kadın mısınız?

E, vallahi, ne bileyim, insan kendisi ile ilgili çok net bir tarif vermekte zorlanıyor. Öyle olduğumu söylüyorlar, çünkü uçsuz buçaksız sevdiğim noktada bile tam teslim olmayan biriyim.

- Siz bir taraftan da entelektüel kesimle popüler kültürün barışmasına vesile oldunuz. Entelektüeller de gelir gider evinize...

Entelektüel zaten hayatı çakmış insan demektir. Onlar gerçekten entelektüeller. Mesela Murat Belge, “Ben, Sezen Aksu'yu beğenirsem şimdi tellerim mi dökülür" diye endişelenmeyen ilk insandı benim hayatımda. Yine de bazı insanlar birtakım klişeler nedeniyle benim kadar popüler bir kimliğe onay verme pozisyonunda olmaktan korkuyorlar. Kim ne derse desin hele bundan sonra, bugünden sonra içimden ne geliyorsa onu yazacağım. Beğenmezlerse üzülürüm tabii ama benim de hayatımı bu heyecanlar şenlendiriyor. Ayrıca bütün bunları bir kenara bırakalım, hiç bugüne kadar söylemedim, benim çok güzel bacaklarım var, hiç bugüne kadar altını çizmedim, göğüslerim şahane, popom öyle böyle değil, yani bir oyuncak bebek sanırsın, bir Barbie, şimdi karar verdim, bugünden sonra göstereceğim.

- Yeni albümünüzün kapağında da makyajınızı siliyorsunuz. Böyle bir dönemeçte misiniz, o son kalan örtüleri de attığınız bir dönem mi bu?

Yani, beni olduğum gibi, (Bu arada şarkıya başlıyor) “Beni böyle sev seveceksen, olduğum gibi göreceksen", bir süre sonra böyle bir noktaya geliyor insan.

- Yetiştirdiğiniz genç şarkıcılar belli bir aşamaya geldiklerinde sizi bıraktıklarında rahatsız oluyor musunuz?

Benim için dünyanın en önemli şeyi vefadır. İki şey çok önemlidir benim için. Takdir ve vefa. Bir keresinde çok rahatsız oldum. İsmi lazım değil, telefon açtım, dedim ki "Vefa beklemiyorum ama vefasızlık da beklemiyorum" dedim. Tabii bunlar da çok insani şeyler, dilinizi keşfedip kendi üretiminizi yapıncaya kadar birisinden beslenmek mecburiyetindeyseniz, bu ister istemez bir birikim yapıyor, tuhaf bir şekilde düşmanlığa dönüştüğü noktalar oldu. Bunları

anlamak düşüyordu bana. Böyle bir hesaplaşma olacaksa gidip onu Tanrı ile yapacaklar. Benle değil bunun hesaplaşması. Ama vazgeçmek istemiyorum ki o insanlardan. Fakat bir daha böyle bir şey yapan olursa, iki tane çakacağım suratına.

- "Niye veriyorum bu şarkıları ben bu insanlara" dediğiniz olmuyor mu, bu tür vefasızlıklar gördüğünüzde?

Demedim, şimdi gelip bir şarkı isteseler hemen yaparım. O ayrı, o ayrı. Tanrı'nın bir sürü yetenek nasip ettiği bir insana ceza kesmek bana düşmez. En nefret ettiğim şey minnet duygusudur ama destek verdiğim insanlar tam tersi duyguları hissettikleri zaman da sinirlendiğim oldu bunu nasıl çözemiyorlar diye. Kendilerine zaman tanımaları lazım, arada kariyer olarak, sene olarak bile çok ciddi bir süre var. Fare olmadan, çuval delmeye kalkmamak gerekiyor diye düşündüğüm oldu.

- Müzik piyasasında müthiş bir hareketlilik gözleniyor. Bazen "Aman evladım, sen de şarkı söylemeseydin" dediğiniz oluyor mu?

Olmaz olur mu. Neler söylüyorum, bir televizyon seyrederken dinle beni, "Ne cadıymış bu Sezen" dersin. Mesela bir tane yenilerden bir çocuk var, ismi lazım değil, ilk röportajı, piyasadaki hiçbir şeyi beğenmiyor. Ne söylüyor bu diye merak ettim, kasetini aldım, yakınımda yamacımda olsa tokat manyağı yaparım onu, kurşun manyağı gibi. Böyle bir sefil, iğrenç bir müzik yok ve pabuç kadar bir dil, ağzına geleni saymış sövmüş. Ama şimdi bana normal olarak gelip, "Bu çocukla ilgili ne düşünüyorsunuz" diye sor, "Genç bir çocuk, inşallah, o da ileride iyi olacak" derim, aklımı kullanacağım tabii ki, şey demeyeceğim "Ben onun ağzını kulaklarına kadar yırtarım". Tabii saçından sürümek istediğim epeyi var.

- Beste verirken seçici davranmıyorsunuz...

Utanç verici böyle bir şey. “Ona niye veriyorsun". Allah Allah ya. Herkes şarkı söylesin. Bir şey değerliyse eğer kendi yerini bulur. Pop müziğin durumu. Bir kere şunu kendi haline bırakın.

Pop müziğe gelinceye kadar memleketin durumuna bakın. Ya Susurluk üstümüze kaldı yapış yapış. Kara paradan geçilmiyor ülkede, maliyeciler birden artistlerin, şarkıcıların peşinde. Vallahi billahi sonunda bütün müzisyenler, şarkıcılar toplanacak maliyecileri taşlayacaklar. Asıl yapmaları gereken bu kadar çok iş var, ne kadar uvertür şarkıcı varsa onların peşindeler. Maliye Bakanı da kuzenim bu arada, ona da duyurulur.

- Bir kadının en hoş çağındasınız. Fotoğraf çekilirken baktım da, küçücük bir kız gibi...

Bu çok enteresan bir şey, bazı kadınlarda, erkeklerde oluyor. Çok şanslıyım ben. "Çok hüzünlü, çok acı bir 17 yaşım var, Tanrı, bana 17 yaşımı ebediyen armağan etti" diyorum çünkü ben bile bakıyorum, hakikaten biraz sinir bozucu. Hiçbir şey olmadan duruyorum böyle King Kong gibi. Gençlik yıllarındaki tazelik, ateş, enerjiyle olgunluk yaşlarının birikimi müthiş bir karışım bence, tadını çıkarmak lazım.

- Bir de burnunuz demir diyorlar, uyuşturucudan burnunuz düşmüş, demir takmışlar...

Önder, aylarca benim burnumu yokladı. Ne yapıyor bu ya dedim. Burnumu elliyor. "Ya Önder, ne yapıyorsun" dedim, "Burnumu ne elliyorsun" dedim. En sonunda itiraf etti, “Senin burnunda çelik varmış" dedi. Böyle bir şey olur mu?

- Önder Fırat için şarkı yazdınız mı?

Yazdım, yazdım ve siz de dinlediniz. Ama birebir şarkı yazdığım çok nadirdir. Aslında onlar hepsinin bileşkesi gibi bir ortak aşkı özetler.

- Deprem bölgesine büyük yardımlar yaptığınızı, oralarda çok iyi ilişkiler kurduğunuzu o bölgelerde haber yaparken öğrendik. Bunlar medyaya yansımadı...

Bunlar söylenmez. Ben acayip korunmalı gittim aslında. Böyle şeylerde özenli olmaya gayret ediyorum. Gerçekten öyle hissedip gittiğiniz halde, eğer yanınızda gazeteci, bunu haber edecek biri olursa samimiyet kayboluyor. Başkalarını motive ediyor filan diyorlar ama insanlar zaten yeterince motive, duyarlı.

Türkan Şoray: "Yılmaz'a yüzde yüz âşık olurdum"

Türkan Şoray, kendisini anlatırken "kanlı canlı, yaşayan, eğlenen, kahkaha atan, danseden, sigara içen bir insanım aslında" diyor ve bir itirafta bulunuyor:

"Yılmaz Güney, içimde acıdır o. Onunla ben bir film yapacaktık. Bir aksilik oldu. 'İyi ki de yapamamışız' diyorum. Çünkü ben yüzde yüz âşık olurdum ona."

Alain Touraine'in dediği gibi, “Kültür, bir toplumun kendi kendisiyle konuşması" ise, Türkan Şoray'ın buğulu gözleriyle yıllar yılı kurduğumuz o kırılgan kontak bizi toplum yapan önemli şeylerdendir. O gözler beyazperdede mahcup bir gülümsemeyle belirsizliğinden sıyrılırken, imgeler ve ideolojilerle tıka basa doldurduğumuz Türkiye'yi bir an için saf halinde kavrayıveririz.

- Türkan Şoray olmak taşınması zor bir şey mi? Ya da şöyle sorayım, siz ne olduğunuzun, Türkan Şoray olmanın ne olduğunun farkında mısınız?

Herhalde bu bugüne kadar bana sorulmuş en zor soru. Gerçekten zor bir soru.

- Bizim için ne kadar önemli olduğunuzun, nasıl bir şey olduğunuzun farkında mısınız diyelim...

Yanaklarım kızardı. Evet, evet zaman zaman Türkan Şoray olmanın güzelliğini hissettiğim anlar oluyor. Ve gökyüzüne havalanmış gibi hissediyorum. Hangi anlar? İzleyicimle bir arada olduğum anlar, onların gözlerinden o yıllardır bitmeyen bir sevgi alışverişi, o elektrik, o sıcaklığı, onu hissettiğim anlar diyorum ki: "Allah"ım ne güzel, iyi ki şey olmuşum", ne o?

- Ama bu bir meslek erbabı olmakla açıklanamaz. Türkçede herhangi bir isim, Ajda Pekkan mesela bir isimdir, ama Türkan Şoray ismi ve soyadı, çağrışımları, müziği, tınısı olan bir şeydir. Hem kendisi hem de bir sürü düş, bir sürü duygu... Türkan Şoray'lık... Sinema denen büyülü dünya...

Ne güzel şeyler söylüyorsunuz.

-Güçlü bir şey olduğunu hissediyor musunuz Türkan Şoray'lığın, ama yine de sadece biz Türkiye'de forme olmuş insanların hissedebileceği?

Çok zor konuşmak ama eğer bunlar varsa, böyle hissediliyorsa, bütün bunlar gene de sinemanın, sinema denen o büyülü dünyanın getirdiği bir sonuç. Ben de o sinemanın çok iyi bir temsilcisi oldum herhalde. Dolayısıyla o büyülü dünyayı mı taşıdım gerçek dünyaya? Ben de düşünmeye başladım şimdi.

Sinemanın büyüsünü gerçek yaşamda bende mi buldular acaba?

- Gerçek yaşam diyorsunuz da, aynı bakışlarınızdaki buğu gibi o büyü sizin gerçekliğinizi örtüyor. Sizin gerçek yaşamınız olamazmış gibi...

Halbuki kanlı canlı, yaşayan, sağlıklı, eğlenen, kahkaha atan, danseden, hayata bağlı, sigara içen, böyle bir insanım ben de aslında.

- Ama o büyü dediğimiz şey mi bizim bunları algılamamızı engelliyor acaba? Biz sizin gerçek hayatınızı algılamakta zorlanırız. Türkan Şoray oluş hep başka bir şeydir.

Zaman zaman gelip dokunurlar, "siz gerçek misiniz” diye. Saçınıza, yüzünüze falan....

- Çok uzun süren bir sevgi ilişkisi üstelik bu. Gözlerinize bakmaya doyamadık herhalde.

O kadar güzel bakan başka insanlar var ki. Başka bir şey. Yüreğin gözü o. Yüreğimin güzelliğini göğsümü gere gere ilan ederim.

- Türkiye'nin kimliğiyle ilgili birkaç şey saymak gerekirse, bir tanesi Türkan Şoray'dır. Genç Cumhuriyet'in ikonu. Eğer bu gizin kapısını bu söyleşide biraz olsun aralayabilirsek...

Çok güzel şeyler bunlar!

- Acaba bütün Batılılaşma hareketlerine rağmen toplumumuzun rüyaları yine de Doğu'dan mı gelir? Bu kadar Doğulu, yarı düşsel bir çehreye yıllarca bu denli sadakat...

Evet, Tanrı'ya çok şükür ki beni kara kaşlı, kara gözlü yaratmış. İnsanlar kızları olunca, "Türkan Şoray gibi, kara kaşlı, kara gözlü" diyorlar. Türk tipi olmam da herhalde avantaj oldu. Değil mi?

- Özel hayatınızla ilgili önemli kararlar alırken, evlilik, ayrılık dönemlerinde, o büyünün bozulmasından korktuğunuz zamanlar oldu mu? Ya da Türkan Şoray yasaklarını kaldırırken?

İtiraf edeyim, o gizli korkuyu içimde hep hissettim. Bir büyülü dünyanın içinde yaşıyorum, çok güzel bir şey, sizin dediğiniz gibi Türkan Şoray'lık.

- Toplumla ilişkinizde bir kırılma olmadı ama.

Seyirci bağlandığı zaman, buna kesin inandım, sevdiği zaman seviyor ve sonsuza kadar seviyor.

- Tam da 80'lerin ilk yarısında sinemada canlandırdığınız kadınlar değişirken, siz de değiştiniz. Daha özgürleşmiş bir Türkan Şoray... Filmlerdeki o karakterlerin etkisi oldu mu bu değişiminizde?

Hem kendi değişimim, hem toplumda kadının değişimi, birbirimizi çok etkiledik aslında. Benim özel yaşantımda birtakım şeyleri kırdığım dönem sinemadaki karakterlerim de öyle olmaya başladı. Çok çakıştı, artık tesadüf olarak mı, bilmiyorum.

- Sinema bir kurgu olsa da, Türkan Şoray'ın aramızda olması ne doğal bir şeydir. Allah göstermesin, Türkan Şoray'sız bir Türkiye düşünülebilir mi?

Son zamanlarda çok kaybımız oluyor ya bana hep, "Ne olur kendinize iyi bakın" diyor insanlar. Geçenlerde Antalya'da bir aile ile karşılaştık, ailenin beyi dedi ki "Sakın siz" dedi, "siz sakın ölmeyin, ölürseniz ben intihar ederim" dedi. Bunları yaşıyorum şimdi. Belki bunda benim özel hayatımın da etkisi oldu. İnsanlar beni çok sevdi. Kızı gibi, kardeşi gibi, sevgilisi gibi. Özel yaşantımda çok yanlış yaşasaydım... Filmlerdeki karakterlere çok uygun bir yaşantım oldu benim.

- Kendinizi kısıtladınız mı yani?

Hayır bunlar o kadar doğal, kendiliğinden birbirini tamamlayan şeyler oldu ki. Benim yapım çok uygundu. Doğru yaşamaya çalışan bir insanım.

- Siz her ne kadar "Kanlı canlı bir kadınım" da deseniz, cinsiyetiniz ulaşılamaz bir yerde sanki. O kadar kadın ki artık kadın bile değil, bir tabu... Belki de bu yüzden Türkiye'de eşcinsellerin size özel bir düşkünlüğü olduğu biliniyor. Bu Türkan Şoray olmayı anlamamızda bir ipucu olabilir.

Evet, beni çok sevdiklerini biliyorum. Mesela bir filmim oynuyor televizyonda, hemen telesekreterde mesajları geliyor, işte "şurada ne kadar güzelsiniz, hepimiz birbirimize telefon ettik, izliyoruz" filan diye.

- Türkiye ile bu kadar özdeşleşmiş bir insan olarak, Türkiye'deki

sorunlar sizin kapınızdan içeri de sızıyor mu?

Herkesten fazla beni kırıyor ve beni yaralıyor. O sözünü ettiğimiz büyüyü belki hissediyorum, ondan mutluluk duyuyorum ama ben gerçek bir insanım. Ve yaşanan gerçeklerin farkındayım. Bunu da mesleğime bağlıyorum. Mesleğimin önemini farkettiğim günden beri çok okumaya başladım. Çok düşünmeye başladım her şey üzerine. Ben Dolmabahçe Sarayı'ndan gelmedim, ben orta halli bir ailenin kızıydım. Sırasında çaresizlik nedir, parasızlık nedir, bunları yaşadım ve öyle sinemaya geçtim. Ben burada refah içinde yaşarken, biraz ileride insanlar gecekondularda mutsuz yaşıyorsa, bunu hissederim. Paylaşmayı isterim.

- 12 Eylül döneminde Aydınlar Dilekçesi'ne imza atmıştınız.

Evet, ben sosyal demokratım. Bu tür ilerici olaylarda her zaman üstüme düşen görev neyse yapmak isterim. Sırça köşkümde oturup "bana ne" demiyorum. Çocuklar beni çok ilgilendirir, eğitimin ne kadar önemli olduğunu bilirim, çünkü ben kendimi eğitmek için çok yoruldum. O imkan bana sunulmadı, sunulamadı, hayat şartları öyle getirdi, çalışmaya başladım. O yüzden okul yaptırdım ve o okul kaçıncı mezunlarını verdi. "Hayatta neye gıpta ediyorsunuz" diye sorarsanız bana, "Bir Oscar almış oyunculara, bir de çok iyi eğitim almış insanlara" derim. Bilmenin sonu yok, her şeyi bilmek istiyorum. Kendimi o kadar çok konuda eksik buluyorum. Bunun bir açlığı, huzursuzluğu var. Ne yapmalıyım, ne okumalıyım, nasıl kendimi tamamlamalıyım.

- Oscar alma inadınız sürüyor galiba.

Her tarafa saldırmış durumdayım. Çok değerli iki yazarla görüşme halindeyim. Bir iki senaryo yazdırıyorum. Yani gözüm kararmış durumda. Yapamasam bile bu uğurda ölürüm diye düşünüyorum. Oscar bir sembol. Çok güzel filmler yapmak istiyorum. Yaşamımdaki bundan sonraki tek amacım bu. Bakalım.

- Yılmaz Güney'le hiç film çekmediniz.

Çekmedim, geçen gün Yılmaz Güney'le resimlerimiz elime geçti, ne güzel, eve gelmiş ziyaretime, ona çay veriyorum filan. İçimde acıdır, onunla ben neden film yapmadım. Yapacaktık, fakat bir aksilik oldu. O kadar üzülüyorum ki, bir yandan da iyi ki de yapamamışız diyorum, çünkü ben ona yüzde yüz âşık olurdum. İtiraf ediyorum. Hayatımda onun kadar güzel bakan bir insan... Onu Adapazarı'nda cezaevinde ziyaret etmiştim, son orada gördüm. Epeyi kaldım cezaevinde, kapıda bana el salladı. Ben arabaya binmiştim.

- Neyse belki de Türkan Şoray çözümsüz bırakılması gereken bir sorun...

Ajda Pekkan: "Estetiklerimden kime ne!"

Başkaları ona nereleriyle tutundular, neden tutuldular bilmiyorum ama bizler; düşünülenin aksine çok küçük yaşlarda, daha sekiz, on yaşındayken bir ense tıraşının kolonya kokan tazeliği ya da pembe bir topuğun beklenmedik yumuşaklığıyla yollarda, dükkan önlerinde sendeleyenler, münasebetsiz heyecanlarına yenildikçe sevinen, bu sevinç içinde kendileriyle barış yapan küçük askerler, Ajda'yı hep çok sevdik.

O kayık tabak gibi ismin, Ajda'nın içindeki bize de bir gün nasip olacak yasak meyveleri düşünerek uyurduk biz.

Şimdi hâlâ, bunca yıldan sonra bile, her aşkta Ajda şarkılarının bedeli ağır, gönüllü klip oyunculuğuna soyunuyor, bitimsiz sızılara dayanabilmek için zaten bütün bir hayatın kliplerden ibaret olduğunu kabulleniyoruz. Evet, her seferinde yeni, bir önceki gibi olması gerekmeyen bir süreçle karşı karşıyayızdır.

Ve bu yüzden bizim her aşkımız Ajda'nın bir çehresine, bir başka tipine tekabül eder.

Oysa alttan alta da biliriz ki bizim hayatımız da Ajda tarihi gibi öznesiz ve amaçsız bir süreçtir.

Ve bu yüzden de bir yandan da isteriz ki o da yorulsun, durulsun, biz de. Biraz yatalım.

- Gerçi her popüler kişi "Ben kamunun malıyım" klişesini kullanıyor ama sizin gibi anıt kişilere sahiden kamusal bir kullanım değeri atfediliyor toplum tarafından. Ve siz bu değere aykırı davranırsanız, biz yaralanıyoruz. Ben de televizyonlardaki bazı görüntülerinizden hoşlanmadım.

Biliyorum.

- Mesela son aşk döneminizdeki haliniz... Aşık olunca böyle mi oluyorsunuz? Biraz bizleri umursamaz sanki...

Ben kendimi o zamanlar normal kadın zannediyordum. Sonradan öğrendim ki ben normal kadın değilmişim onlar için. Benim normal kadın gibi yüksünmemem gerekiyor, benim normal kadın gibi serzenişlerde bulunmamam gerekiyor, biyonik filan olmam gerekiyor, her şeyin üstesinden gelen, işte çok güçlü veyahut da çok naif ama kadınsa kadın, değilse değil. Hayır, ben ikisinin arası olduğum için... Hepsi kıl oldu hayatımdaki erkeklerin. Evde yanında ağlayabileceğim, dışarıda da benimle Ajda Pekkan oyununu oynayabilecek, bu ikilemi taşıyabilecek bir erkek göremedim. Ama ben sevgililerinin arkasından ağlayacak, oturup da sümüklerini çekecek tarz bir kadın değilim.

- Mesela o sonuncu sevgiliniz, Erol...

Sonuncu zaten kötüydü. Arada bir öyle hatalar yapıyorum.

- Aslında sizin bir probleminiz de isminiz. "Ajda" kelimesinin tınısı bile öyle çağrışımlar yapıyor ki... Bu esrarengiz çağrışımlara uygun davranmalısınız sanki...

Keşke benim ismim de Ayşe filan olsaydı. Bir sürü Oya var, Ahsen var... Niçin Ajda? Anlamadım, annem de gitmiş, Ajda koymuş adımı. Semiramis bile var bir sürü ama benimki Ajda...

- Siz her zaman cinsellik açısından çok şey vaat eden bir imge oldunuz. Bir cinsel efsane oldunuz. Acaba sizden yatakta çok şey bekleyen erkekler, beklediklerini bulamayıp “Galiba bu bana kendisini pek kaptırmadı" mı dediler ya da kompleks mi yaptılar?

Gerçekten. Herhalde. Vitrinde göründüğüm gibi gelmemiş olabilirim onlara bir anda. Bütün yalınlığımla onları çok enterese etmeyen bir

kadın oluvermişimdir belki de. Onlar o evdeki kadın yerine belki de dışarıdaki imgeyi görmek istiyorlardı. Ama ben güçlü olmak zorundayım. Bir erkek için bir şiş, bir biber, bir domates, bir Ajda, tekrar bir şiş, tekrar bir biber, tekrar bir domates, tekrar bir Ajda olamam.

- Sizi aldatmaya cesaret eden erkekler oldu mu yani, size şiş muamelesi yapan?

Aldatılmışımdır. Bilmiyorum. Fark etmemişimdir. Aldatılmış olabilirim. Hiçbir kadın diyemez ki "Beni kimse asla aldatamaz". Birisi beni aldattı mı, "ciao amore ciao". Ben Sezen gibi "Sarı Odalar" filan da diyemiyorum.

- Siz, bakıyorum da, erkeklerinizde hep bir tipin peşindesiniz. Fiziksel tipolojiden bahsediyorum...

Bence benim erkeklerim arasında tipolojik olarak değil de patolojik olarak benzerlik var.

- Sizin zaman içindeki değişiminizi izlemek çok güzeldi. O Ajda Pekkan sürecini...

Ben Ajda Pekkan sürecini toplumun gözü önünde geçirdim. O kadar çok hareketim oldu ki. Kafa karıştırıcı oldum. Ama toplum karşısında kim olduğumu unutmadım. Unutmaman lazım. Kim olduğunu unutursan, faturalar ödüyorsun, kredi kartı gibi, faizler biniyor. Ben zamanında bilmeden bu kredi kartlarını kullandım, ondan sonra da ödemek zorunda kaldım. Ama hep ödedim. Limitsiz. Arkamdan uçuşuyordu kağıtlar.

- Fiziksel değişimlerinize, o estetik operasyonlara filan da çok takıldı herkes...

Çok salakça buluyorum bunu. Üstüne basa basa söylüyorum. Kim ne söylüyorsa umurumda değil. Ben çok seviyorum estetik konularını

konuşmayı. Ama güzelseniz, fıs fıs fıs o insanlar arkanızdan konuşuyorlar. Bir yandan da hepsi arkamdan gidiyorlar. Güzel bir resmim çıktı mı, "Biz de operasyon yaptırsak biz de böyle çıkarız" diyorlar, kötü bir resmim çıktı mı, "ıyy, bu ne hale gelmiş!" diyorlar. Halbuki ben bir sanatçıyım, benim sesim var, benim fiziğim var, kendime bakıyorum. Öbür tarafı boşveriyorum... Ben görsel bir sanat yapıyorum, insanlar her zaman modern Ajda Pekkan'a alıştıkları için, tabii ki birtakım yıprantıları da birtakım müdahalelerle toparlamam gerekiyor yani. Her kadın her zaman istediğini yapsın. Kimse kimseye bulaşmasın bence yani. Bana ne. Belki de onlara ne...

- Siz bu toplumun Batı ihtiyacını da karşılıyordunuz.

Yurtdışı benim vizyonum, yüzde yüz buralıyım. Kopamamamın nedeni o. Belki ben Batılı gibi davranabilirim, belki benim kökenimde var, genetik olarak var, davranış biçimimi kimse bana öğretmedi, şöyle davranacaksın, elini şöyle koyacaksın, bu tip laflar kullanacaksın, bazen sürçü lisan edeceksin, insanlar seninle zaman zaman "hih hih" yapacaklar, zaman zaman da gıpta edecekler. Bunlara sanatçı olduğum için, simge ve imge olduğum için katlanmak zorundayım. Evde yaşayan, saçını arkadan toplamış, jimnastik yapan, kedilerini okşayıp da tarayan kadın değilim yani o sırada, bir de onların istedikleri Ajda Pekkan var.

- Ajda Pekkan imgesi sizi teslim alıyor mu?

Her dakika bir yük omuzlarımda. Bu yükten kurtulmak için ben günde bir buçuk saat jimnastik yapıyorum. Bir yerlerde "Çekeceğim kafaları, dağıtacağım" diyemediğime göre... Çünkü birileri beni bir yerden topladığı zaman medya için bundan güzel malzeme olamaz. Kendimi tutmak zorunda olduğum için, spor yapıp laktik asit atıyorum. Güzel havalarda ormanda yürüyorum. Hiçbir hayatım yok başka çünkü dışa dönük hayatım kapalı. Formel protokol durumlarından ötürü ben makyajımı yapıp, giyinip, obje olarak oralarda görüntü vermeliyim, o kadar. Ama bana kalan zamanları da hoyratça, hunharca, hatta mazoşistçe kendime kullanmak istiyorum.

- Bu hunharca yapılan spor, o dökülen ter, belki de size bu imgenin sizi yabancılaştırdığı bir beden olduğunuzu hatırlatıyor.

Ama bu imgeyi ben yaşatmazsam başkaları da yaşatmıyor. Mecburen o oyunu oynuyorum. Ama ter aktığı zaman yüzümden mutlu oluyorum. Bir de bir gün, bu şey gibi, prize takılmış bir şey, onu bir gün çekeceksin prizden yahut da belki "pause" düğmesine basacaksın. Yahut da bir gün her şeyden, boşveriyorum, hiçbir şey istemiyorum dediğin zamana kadar fiş prize takılı kalacak. Gündemde istemediğim halde kalıyorum ve ne kadar da kalacağımı bilmiyorum.

- İstemiyor musunuz gündemde kalmayı?

Gündemde kalmak güzel ama her dakika TV'de, bana yakışmayan nedenlerle değil... Mesela şu son olay: Bir kere daha "Bakayım" dedim, "nasıl oluyor gazinolarda çalışmak." Ama bugünkü ekonomik kriz sırasında, TV'lerde sürekli, "Bülent Ersoy'la Ajda Pekkan öpüştüler, koklaştılar, barıştılar, o önden gitti, o arkada kaldı" haberleri... Ben ikimize de yakıştıramadım böyle bir olayı. İnsanlar benzin alacaklar, köprü parası verecekler, belli bir asgari maaşla nasıl geçineceklerini... Bu insanların karşısında hâlâ gıdı gıdı, glu glu yapmak bize yakışmıyordu. Hemen kenara çekildik, dedik ki, "Biz buna nokta koyalım." Bu benim önerimdi, ricamdı, kendileri de bunu çok güzel karşıladılar ve biz çekildik.

Müşerref Akay: "Benim şarkımla işkence yapıldı"

Müşerref Akay'la bu buluşmayı on yedi yıl önce, bir askeri cezaevinde tasarlamıştım. Buluşma, tuhaftır, Müşerref Hanım'ın bir askeri kışlanın yanındaki muhteşem manzaralı evinde gerçekleşti. Çok zaman geçmiş, sinirler gevşemiş, öfkenin yerini gülme isteği almıştı.

- Sizi bu piyasaya, hem de birazdan değineceğimiz acayip kurnazca bir kampanya ile sokan eski kocanız Mahmut Tezcan'dı değil mi?

Bakın, büyük bir ricada bulanacağım. Bu adamın adını telaffuz etmek istemiyorum. O adam benim için yaşamıyor. Ve bir ölünün arkasından konuşmak da bana yakışmaz.

- Yıl 1977. İstanbul'un bütün duvarlarında "Tek Yol Devrim", "Kahrolsun Faşizm", "Komünistler Moskova'ya" gibi sloganlar var. Ve bir sabah uyandık: Aynı yağlıboyalarla her yere “Müşerref Tezcan" yazılmış. Bu tuhaf kampanya size çok yarar sağladı mı?

Evet. Benim bir sol örgütün lideri olduğumu sandı herkes. Berbat bir promosyondu benim için. Ama Türkiye'deki ilk promosyon kampanyasıydı.

- Siz hep iktidarın yakınında durdunuz. İlk Ecevitler'le mi ilişki kurmuştunuz 1977'de?

Hayır, ilk Süleyman Demirel'i makamında ziyaret etmiştim. Atatürk'ün sevdiği şarkılardan oluşan long play'imi hediye etmiştim.

- Ecevitler'e nasıl çark ettiniz?

Ben kimseye çark etmedim. Ben devlet büyüklerinin hepsini çok

seviyorum, çok saygı duyuyorum. Ben koyu milliyetçi bir sanatçıyım.

- Ama herhalde o zamanlar bu kadar koyu değildiniz. Çünkü Ecevit o zamanlar soldaydı.

O zamanlar da koyu milliyetçiydim. Daha ilkokulda alfabe kitabındaki Atatürk'ün pembe boyalı evine bakar, hayal kurardım. Hep o eve ulaşmak, girmek isterdim. Devlet büyüklerini ziyaret, benim 6 yaşında başlamış duygularımdır. Ve bunu da başardım, Atatürk'ün evinin bahçesinde Atatürk'ün sevdiği şarkıları söyledim. Bu kaset olarak bende duruyor hâlâ.

- Ecevitler'i ziyaret edip dizlerinin dibinde fotoğraf çektirmenizin vesilesi neydi?

Hatırlamıyorum. Amaçsız bir ziyaretti.

- Sonra 12 Eylül darbesi, "Türkiyem" şarkısı ve TRT'nin bu şarkınız için hazırladığı Türkiye'nin ilk klibi.

12 Eylül'den iki ay sonra "Türkiyem" şarkısını yaptım. Ve Türkiye'de ilk defa haberler kesilip haberlerin ortasında bir şarkı çalındı: "Türkiyem." Mesut Mertcan anons etti. Şimdi hani haberlerin sonunda yeni klipler tanıtılıyor ya, onun gibi bir şey.

- Ne muhteşem bir klipti! Panzerler TARİŞ işçilerinin üzerine yürüyor, insanlar yerde, üzerleri aranıyor...

Bu şöyle oldu. "Türkiyem"in yayınlandığı gece Evren Paşa, Pakistan Cumhurbaşkanı Ziya Ül Hak'ı misafir etmişti. İzleyememiş. TRT'ye emir veriyor, "Tekrar yayınlansın" diye. Klip o yüzden hazırlanıyor. Erşan Başbuğ'a teklif ediyorlar, direniyor, hoşuna gitmemiş. Onun üzerine başkaları hazırlamış bu klibi.

- Peki, bu Türk bayrağından stilize elbise meselesi nedir? Nasıl böyle

bir kıyafet giyme izni kopardınız?

Ben bu tuvaleti sadece "Türkiyem" şarkısında giyeceğim sözünü verdim. Başka kimse böyle bir kıyafet giyemez. Birkaç sene önce bir yılbaşında Marmaris'te Evren Paşa bana, "Sen bu kıyafeti ilk giydiğinde ben de endişelendim. Ama sen elbiseyi de, şarkıyı da taşıyabildin" dedi.

- Ve Gırgır dergisi sizin bu kıyafetle bir karikatürünüzü yayınladığı için dört hafta süreyle kapatıldı. Bunu siz mi talep ettiniz askeri hükümetten?

Evet, Gırgır dergisi kapandı! Gırgır'ın kapağında ayağıma takunya çizmişler, yetmiş yaşında bir kadın yüzü ve üzerimde bayrak-kıyafet. Ne telefon açtım ne de bir müdahalede bulundum. Zaten büyüklerimiz hemen olaya el koydular ve Gırgır dergisi kapatıldı.

- 12 Eylül iktidarının şımarık kızıydınız yani...

Hiç de şımarık değildim. Ama sırf politik saplantıları nedeniyle "Türkiyem" olayını bu hale getirdikleri için onlar hakettiler bunu. Geçen sene Oğuz Aral, Gırgır'ın iflasını bana bağladı.

- Demin Mesut Mertcan dediniz de: 1984 yılında Metris ve Sağmalcılar cezaevlerinde ilk ölüm oruçları yapılıyordu. Sonradan dört siyasi tutuklu ölmüştü. Mesut Mertcan cezaevinde TBMM için belgesel çekiyordu. Ve koğuş kapılarının üzerlerindeki hoparlörlerden sürekli sizin "Türkiyem" şarkınız çalınıyordu.

Evet. Ne olacak? Ben mi suçluyum?

- Peki, siz bu hoparlörlerden işkence amacıyla 24 saat sizin şarkınızın çalındığını biliyor muydunuz?

(Kahkaha atmaya başlıyor.) Şimdiye kadar hiçbir gazeteci böyle bir

soru sormadı bana. Hep bu konudan kaçtım. Kartal Cezaevi'ne beni bir konser için götürmeye kalktılar. Sol örgütler ayaklandı. Belediye başkanı beni örgüt temsilcileri ile bir araya getirdi. "Benden neden nefret ediyorsunuz?" dedim. "Biz 24 saat senin şarkınla yattık, senin şarkınla kalktık, senden nefret ediyoruz" dediler. Ben de şarkımın manevi işkence amacıyla kullanılmasına üzüldüğümü söyledim. Yine özür diliyorum. İktidar kullandı benim şarkımı.

- Neden o zaman karşı çıkmadınız bu istismarlara, hoşunuza mı gidiyordu iktidarın eteklerine yapışmak?

Karşı çıkmadım çünkü bu benim yapmak istediğim bir şeydi. Kimse emretmedi bana. Ben iktidara destek vermek istedim. Hâlâ yapıyorum. Dün de "Türkiyem" elbisesini giydim ve şarkımı söyledim bir oteldeki gecede sahneye çıktığımda.

- Bülent Ersoy'un sahneye çıkarılmamasını Kenan Evren'den siz mi rica ettiniz? Transseksüellere karşı mısınız?

Hepimiz çocuk büyütüyoruz. Herkesin çocuğu transseksüel olabilir. Bu konu büyük konuşmaya gelmez.

- İlginçtir, şimdi de bir transseksüel, Sisi menajeriniz.

Sisi benim menajerim değil. Konser organizatörümüz.

- Özal ailesi de size kucak açtı mı?

Beni sevdiler. Ben dokuz kralla barışık enteresan biriyim.

- Uzun süredir MHP ile ilişkilisiniz galiba.

"Türkiyem" şarkısına MHP çok sahip çıktı. Bu yüzden MHP ile benim aramda çok güzel bir bağ oluştu.

- Şimdi kimle evlisiniz?

Ekber Bey. Eski ANAP Iğdır İl Başkanı.

- Vay, o da siyasi. Sizden genç görünüyor.

Benden beş yaş genç. Ben öyle istedim. Benden genç bir erkekle evlenmek istedim.

Muazzez Ersoy: "Fakirlik unutulmaz!"

Muazzez Ersoy "Yüzünüzde hep bir hüzün var, neden?" sorusuna şöyle yanıt verdi: "Annem Cibali sigara fabrikasında kutuları keserdi, babam dolmuş şoförüydü. Fakir ailede büyümenin garipliği yüreğimin bir yerinde hep kaldı. İnsan dünya starı olsa bile, o yılların hüznünü içinden asla atamaz..."

Muazzez Ersoy sahnede kırılgan bir diva, sahne gerisinde “savaş"tan, "tehlikeler”den söz eden iddialı bir kişilik. Kendi ifadesiyle "bir sanat savaşçısı."

Yeni şarkılardan oluşan albümüyle "Nostalji yapıp hazıra konuyor" diyenlere cevap vermeye hazırlanan Muazzez Ersoy, "Eleştirilere de açığım. Bunlar beni kamçılıyor" diyor.

Muazzez Ersoy'un muhteşem, buğulu sesinde sanırım çoğumuz mutabıkız. Onun genç kuşak assolistlerden bir farkı da şu: Muazzez Hanım, "Türk Sanat Müziği Modernleşmesi'ne hep biraz daha kapalı oldu. Zaten tipi de, tavrı da eskileri çağrıştırıyordu. Onu Sibel Can gibi sahnede eteğini sıyırırken ya da Ebru Gündeş gibi "dizaynır" koltuklarda, top model kılığında şarkı söylerken düşünmek zordu. O, Yeşilçam tadında kliplere, nostalji şarkılarına iyi oturmuştu.

- Yıllarca nostalji albümleri yaptınız. Milan Kundera son romanı "Bilmemek - L'ignorance"ta nostaljiyi, "Bilinmeyenin tutkularla dolu keşfine, bilinenin tercih edilmesi" olarak tanımlıyor. Şimdi siz nostalji albümlerine ara verip yeni bestelerden oluşan bir albüm çıkarırken bilinmeyenin eşiğinde misiniz? Öyle mi hissediyorsunuz?

Yedi sekiz sene hep nostalji yaptım. Şarkıcılığa yeni başlıyormuşum, ilk albümümmüş gibi heyecanlıyım. Ama bu albüm içime de, kalbime de, beynime de sindi.

- Albüm yaparken hangisine öncelik tanırsınız? Beyninize mi, kalbinize mi? Akıla mı, sezgilere mi?

Sezgilere.

- Sanatçılar böyle der de, nostalji trendini yakalamak, nostalji serisi yapmak, akıllı davranmak, sağlamcılık değil mi?

Ben Nostalji'lerimi bir anne nasihatinden yola çıkarak yaptığımda da içim kıpır kıpırdı. Herkes eleştirdi "Hazıra kondum" diye. Astılar, kestiler, vurdular, çizdiler, hiç umrumda bile değil. Ağzı olan konuşuyor.

- Tamam, bir nostalji albümü yaptınız. Sattı. Ama sonra 11 tane daha çıkarmak giderek iş kadınına dönüştüğünüzü göstermez mi?

Hayır, ben iş kadını olduğumu hiçbir zaman kabul etmedim, şimdi de kabul etmiyorum. Ben sanatçıyım. Sesiyle, gırtlağıyla, şu boğazındaki damarlarıyla sanatına hizmet vermeye çalışan bir sanat savaşçısıyım.

- Şirketiniz uzun yıllardır faaliyette. Genç bir kadın olarak bu şirkette kararları siz mi alıyordunuz, sizi sahne arkasından yöneten erkek iktidarları oluyor muydu?

Bu bir ekip işi tabii. Ama sanatçı ben isem, sesimi, görüntümü koyuyorsam, son söz benimdir. Başarısız olursam, sopayı ben yiyorum, ben eleştiriliyorum. Zaten başarılı olsam da eleştiriliyorum, sopayı yiyorum. Sanatçının sırtından sopa eksik olmuyor. Ama bu sopa bana kamçı oluyor. Kimse beni eleştirmeseydi, daha korkunçtu. Eleştirildiğime göre, demek ki korkutucuyum, çekiniyorlar, risk görüyorlar beni, tehlikeli görüyorlar. Tehlike derken, sanatçı kimliğim açısından.

- Dikkat ediyorum hep "tehlike", "sopa", “kamçı”, “risk”, “korkutmak" gibi sözcüklerle konuşuyorsunuz. Sahnede zarif, içli bir diva, sahne gerisinde bir savaşçı.

Hayır, benim sanatçı kimliğim o kadar güçlü, o kadar güçlü ki, bu sirkülasyonlar oluyor.

- Siz de bir Sezen Aksu şarkısı söylüyor musunuz albümünüzde?

Sözü Sezen Aksu'ya, bestesi Ercan Saatçi'ye ait bir şarkı.

- Ya, sizi ne zaman görsem, ağlamış gibisiniz. Bir de Zuhal Olcay böyledir.

Fakirlikten geldiğim için. İnsan değil Türkiye'nin, dünya starı bile olsa, o insanın yüreğinin bir yerinde kalıyor. Yüzümdeki hüzün odur. Annem Cibali fabrikasında sigara kutuları kesiyordu, babam da dolmuş şoförüydü. Onlar çalışır, ben boynumda sicimle evin anahtarı asılı, koştururdum sokaklarda. Para bırakırlardı, akşam olunca evin ekmeğini ben alırdım. Yüreğimin bir kenarında bu gariplik kalıyor.

- Ama işte bu hüzün belki, görüntünüze de yansıyan bu eziklik, toplumun sizi aşık bir kadın olarak, bir erkekle birlikte düşünmesine engel oluyor. Siz hissediyor musunuz seyircinizde bu tür bir şey?

Görüntü insanın yüreğindeki aşkın önünde engel değildir.

- İsmet Özhan, ayrıldığınızda bir şey söylememenizi "Albümü çıkınca reklam için konuşmaya başlar" diye yorumlamıştı. Özel hayatınızla ilgili konuşmayacak mısınız?

Hayır, konuşmayacağım. Adı üstünde, özel. Ben özelimi vıdı vıdı vıdı vıdı anlatmayı sevmiyorum.

- Her Türk kadın assolistin parlak olduğu bir siyasi iktidar dönemi olur. Emel Sayın 12 Eylül iktidarında, Yüksel Uzel, Özal iktidarında, siz ise son Demirel iktidarında Çankaya'nın sanatçısı oldunuz. Demirel

ile dostluğunuz nasıl bir şeydi?

Sayın Demirel ülkemiz için çok kıymetli, güzellikler yapmış bir devlet adamı. O sanata ve sanatçıya çok önem veren, çok hassas bir insan. Ayrı derya yani, Süleyman Demirel ayrı bir derya. Bence o ikinci Atatürk.

- Ahmet Necdet Sezer şarkıcı davet etmiyor galiba.

Bilmiyorum ama ben böyle bir teklif almadım.

- Albümünüzün adı "Senin İçin". Sevgililer Günü'nde piyasaya sürüyorsunuz. Bu iyi bir pazarlama taktiği de olabilir, sizin aşk hayatınızla, özel hayatınızla ilgili bir şifre de. Hangisi?

İçinde herkesin kendisinden birşeyler bulabileceği bir sevgi albümü oldu. Biz de Doğan Music Company olarak bu sevgi albümünün Sevgililer Günü'nde çıkmasını uygun bulduk.

- Doğan Music Company'yi tercih ederken arkanıza büyük bir medya grubunu almak gibi bir düşünceniz oldu mu?

Ben DMC ailesini işi bilerek yapan, bu konuda tecrübesi olan ve benim "Genç neslin Saadettin Kaynak'ı" dediğim Ercan Saatçi ile çalışacağım için tercih ettim.

- Burnunuzdaki kemeri aldırtmamanız ne kadar güzel, bir sürü ünlü kadın kendisini ameliyat masalarında tektipleştirirken!

Bunu hiç düşünmedim. Burun dediğimizde kelime olarak çok basit gelebilir ama burun suratın ifadesi demektir, Kişinin karakterini yansıtır. Ben bebek gibi, hokka gibi bir burun asla istemem.

Emel Sayın: "MİT raporunda bana iftira atıldı"

Emel Sayın'ın sesi bize bir yol açar. Tizden pese hızla düşerek, sonra fişeklenmişçe tekrar bir tiz tona uçarak, bir aşağı bir yukarı, hızlı veya yavaş ama ileri, hıçkırıklarda ve küçük, gizli kahkahalarda, utangaç soluklarda duraklayarak gideriz. O bize sesten bir kroki sunar.

Emel Sayın'ın hayatı bize yakın tarihimizi de sunar. Dümdüz bir yerdir orası: Yakın tarihimiz. Kratersiz. Derinliksiz. Derinlik gerekmez. Her şey aleni ve yüzeyde yapılmış, yapılırken ve yapılınca üzerine susulduğu için gizlenmiş, karanlıkta kalmıştır. Yakın tarihimiz ayın karanlık yüzleriyle yamalıdır.

O ovada, Emel Sayın baskı döneminin propaganda çalışmaları, istihbarat örgütünün karşı istihbarat faaliyetleriyle yorulur. Üzerine karanlık lekeler düşer. Şarkı söylerken kirlenir ve arınır.

İktidarın elinden kurtulur, müziğin hamamında kırk tas suyla yıkanır ve yine bizim olur. Onu severiz, tutkunuzdur, çok beğeniriz. Ve onu kirletmek isteyenlere öfkeyle bir tekerleme söyleriz: Kabaramazsın kel Fatma, Emel güzel sen çirkin.

- Elleriniz ne güzeldir. Yıldırım Gürses sizin elleriniz için yazmıştı o şarkıyı, değil mi? Eller; eller, eller...

Evet, bana yazmıştı.

- Siz şarkı söylerken ellerinizi çok güzel hareket ettirirsiniz. Adeta ellerinizi takip ederek sahnede yolunuzu bulursunuz.

Öyleymiş. Ben şarkı söylerken bütün vücudumu kullanıyorum. Kendiliğinden oluyor. Alçalırım, ayaklarım üzerinde yükselirim.

- Sesinizde de o inişli çıkışlı grafiği buluruz, değil mi?

İner, çıkar.

- Elleriniz ve gözleriniz. O kadar öne çıkıyorlar ki...

En çok bunlar konuşuldu. Yapacak bir şey yok. İlk önce onlar göze çarpıyor. Şarkıyı dinlemekten çok acaba dikkati oraya mı çekiyorum? Evet, en çok güzelliğimden bahsedildi, bazen adaletsizlik gibi geldi bu bana; üzülmedim değil, çünkü şarkıcıyım önce. Bu insana büyük bir sorumluluk da yüklüyor. Hep güzel olmak zorundasın. Şimdi artık bunları aşmaya başladım.

- Şimdi aynanın karşısında bu olgun kadın bu güzellikle nasıl hesaplaşıyor?

Güzelliğin her şeyin önünde önem taşımadığını önce kendim kabul ettim. “Bunu taşımak ne zor bir şey" dedim. Ama yine de ruj sürmeden yaşayamıyorum. Ayrıca ben zannedildiği kadar çok bakmıyorum aynaya. Mutsuz olduğumda aynaya daha çok bakıyorum. Ve kendimle sessiz veya sesli konuşarak toparlanıyorum.

- Bu röportajın yayımlandığı günün akşamı siz ve Muazzez Abacı birlikte sahneye çıkacaksınız. Bu konser birbirinize şık, zarif bir meydan okuma mıdır?

Kesinlikle meydan okuma değil. Aslında ben bir sahneyi başka bir sanatçıyla paylaşmayı sevmiyorum. Evlilik gibi; o zaman bölünüyorum. Tam ben olmuyorum. Bunu Türk Sanat Müziği adına kabul ettim. Bizim jenerasyondan bir Muazzez, bir ben kaldık ortalıkta gibi geliyor bana. Bülent Ersoy'u farklı bir yere koyuyorum. O farklı.

- Hangi açıdan farklı?

Cinsel açıdan bir ayrım yapmıyorum. Müzikal açıdan farklı. Aynı sahneyi Bülent Ersoy'la paylaşamam. Biraz egzajere ediyor. Klasik bir albüm yapmıştı ilk. O Bülent Ersoy'u seviyorum. Ama sahnedeki Bülent Ersoy'un nasıl okuyacağını, ne yapacağını kestiremem. Bir şarkıyı o kimliğinden çıkarıp ayrı bir şarkı gibi okuyabiliyor.

- Siz Türkiye'nin çehresi olmuş kadınlardansınız. Ve güç odakları sizi de teslim almak istedi. 12 Eylül döneminde iktidar tarafından vitrin olarak, propaganda aracı olarak kullanıldığınızı hissettiniz mi, kendinizi 12 Eylül rejiminden koruyamadınız mı?

Benim için hep derler ki, "Emel hayır demesini bilmez." Çok yanlış bir kanı bu. Evet, insanları kırmaktan korkarım çünkü ben kendim de çok kırılganım. Ama yanıldıkları bir şey bulunuyor. Sorduğunuz soru çok önemli. Böyle bir soruyu bana ilk defa siz soruyorsunuz. Ben kibarca hayır diyerek, kimseyi kırmadan, hayatımda olabilecek önemli olumsuzlukları önledim. İnanmadığım ortamlarda olmadım. Ben yıllarca protokol sanatçısı konumundaydım. Yabancı bir devlet büyüğü gelecek, tek düşünülen isim ben olurdum bir dönem. Ordu mensuplarına, siyasilere, yurtdışında da öyle, çok görevlendirildim. Hepsinde o kadar dikkatli oldum ki.

- Lili Marlene'i söyleyen kadın şarkıcı Willi de, "Sadece şarkılarımı söylüyorum" diyordu ama İkinci Dünya Savaşı'nda propagandistlerce kullanılıyordu.

Türkiye farklı bir ülke. Öyle bir yere girersiniz ki hiç düşünmeden "Ben sadece şarkımı söylerim" deyip, sonra onun altından kalkamazsınız, sizi bir yere kıstırırlar. Ben siyasetin içinde olmadım. Sadece ülkemi çok seviyorum. Hep iyi yönetilmesini istiyorum ama bunu hiç görmedim. Neden biz bir İsviçre, bir İngiltere, bir Fransa olamadık? Çok daha huzurlu, çok daha farklı bir Türkiye'de çok daha iyi şarkı söylerdim ben mutlaka.

- Erkekleri siz mi terk ettiniz?

Ben ne terk ederim ne de terk edilirim. Ben böyle şey gibi, sakız gibi, uzatırım, uzatırım, çok zordur. Kendiliğinden kopar karşılıklı olarak.

- Diğer eşleriniz hoş adamlardı da, o David Younnes'da ne buldunuz?

Sizin tipiniz değilmiş o. (Gülüyor.) İnanmıyorum. Ben şimdi bir kitap yazıyorum, bunu da anlatacağım. Ne kadar acımasızsınız, çirkinlerin canı yok mu? Ne mi buldum onda? Ben bulmadım ki onu zaten. Resmi bir konser için Abu Dhabi'deydik. Bana çok ilgi duydu. Hiç tipim değildi, doğru. Orada size katılıyorum. Çok uğraştı. Bütün ekibi her akşam yemeğe davet etti 15-20 gün. Müthiş bir kişilik şov yaptı. Ama gönlümü alamadı. Ergil Tezerdi ve Egemen Bostancı dönüşte "Emel, bir dakika gelir misin?" dediler, sağımda Egemen, solumda Ergil, beni bir kıstırdılar, "Bu adam şöyle, bu adam böyle, neden düşünmüyorsun, tam sana göre" dediler. David iki gün sonra Türkiye'ye geldi. Pes etmedi. Aileme kendisini sevdirdi. Ama herkes karşıydı Türkiye'de. Sahneye çıkıyorum, "Sakın gitme" diyorlar. Bir gün Müzeyyen Senar geldi kulise, "Bu adamla evleneceksin, bu iş nankördür" dedi. Evlendik.

- Hayalet gemi gibi bir adamdı. Korsan gibi aldı, gitti sizi.

"Belki," dedim, "bir yerde bilmediğim daha güzel bir hayat bulurum." Hiç denemediğim bir şeydi Amerika'da olmak, hiçbir sorumluluğunun olmaması.

- Evlilikleriniz yürümedi. Yalnız hissediyor musunuz kendinizi?

Şöhret garip bir şey. Bedeli çok ağır. İnsana bir çok alışkanlıklar getiriyor. Bakın şöhretli insanlara, beraberlikleri sürmez. Bunun altında şöhret denilen hastalık yatar. Çok sevdiğiniz bir insanla beraberken bile, o kalabalıkların sevgisine öyle alışıyorsunuz, öyle bir tutku oluyor ki, o insanın yanında kendinizi yalnız hissediyorsunuz. Çok tehlikeli. Sizi hiçbir şey tatmin etmiyor, hayatınızı dolduramıyor ondan sonra.

- 12 Eylül dönemi kapanıp, Özal dönemi başlayınca sizi az görür olduk. Neden?

Bunu anlatmak zor. Değişen hükümetlerle birlikte benimle ilgili fikir farklılıkları oldu. Çok komik, tuhaf. Özal döneminde ben çok etkilendim. Nedenini gerçi ben biliyorum. Burada bahsetmem ama biliyorum. Evet, Özal döneminde önüm kesildi. Bu bana o kadar komik, o kadar anlaşılmaz geldi ki. Hiç aldırmadım. Çok açık ve netti tavırları.

- Hiç karşılaştınız mı Özal çiftiyle?

Karşılaşıyorduk tabii. Semra Hanım hiç yüzüme bakmazdı. Mesela TRT 2'nin açılışında ben de sahneye çıktım. Semra Hanim bir defa bile başını kaldırıp yüzüme bakmadı. Söylediklerine göre Turgut Bey de çok fazla bakmıyormuş Semra Hanım'dan biraz çekindiği için. Öyle garip şeyler oldu.

- Evet, garip şeyler oluyordu sizin isminiz etrafında.

Mesela bir MİT raporu yazıldı. En büyük adaletsizlikti bu bana hayatım boyunca yapılan. Bir MİT raporu gibi bir çalışmanın içinde bana böyle bir iftira (Bir devlet yetkilisiyle ilişkisi olduğuna dair iddiayı kastediyor) atılmasının nedeni neydi, bilmiyorum. Bana çok büyük adaletsizlikler yapıldı. Sabırla bekledim. Birdenbire ben o zaman o MİT raporuyla ilgili konuşsaydım, büyük bir patlama olurdu ama beni harcarlardı, bitirirlerdi beni. Hiç konuşmadım. Zamanla bununla ilgim olmadığını herkes anlayacaktı. Halk sizi biliyor, halkın sevgisi nedeniyle sanatçılar çok önemlidir, onun için politikacılar sanatçılarla yakın ilişki içinde oluyorlar.

Murat Belge: "Türkiye'yi değiştirmeye çalıştık da ne oldu?"

Birçoğumuzun hocası oldu. Sol hareketin kabaran, ferah dalgalarına kendilerini sakınmasız bırakan ama hasbelkader iyi okullarda, kolejlerde aldıkları eğitim nedeniyle yüzmeye çalıştıkları suları sığ bulan, ayakları yere basan, bir yandan da bir yüzseler çıkacakları kırları, dağları düşleyen kentli, heyecanlı çocukların hocası.

Yazdıklarını yalaya yuta okuduk. Boykot günlerinin hüzünlü dersliklerinde, şenlikli kantinlerde. Sonra, ailelerimizin bizi apar topar gönderdikleri Avrupa kentlerinde, daha da sonra kendi kentlerimizin cezaevlerinde.

23 yıldır Murat Belge okuyorum. Onun sayesinde hem Ahmet Hamdi Tanpınar'ı, Ahmet Mithat Efendi'yi, hem Nicos Poulantzas'ı, Louis Althusser'i tanıdım. Başım büyük kuramların, dev açıklamaların ihtişamından dönerken, gündelik hayat sosyolojisinin önemini ondan öğrendim.

Yazdıklarını okumasaydım, nasıl biri olurdum, bilemiyorum.

- Sizi izledik. Yıllardır eleştirel, muhalif çizginizi sürdürüyorsunuz. Ama bir yandan da bu ülkede hiçbir şey değişmiyor gibi. Bunun üzerinizde olumsuz bir etkisi olmuyor mu? Tıkanma, düş kırıklığı, yılgınlık gibi...

Oluyor.

- Yani...

(Gülüyor.) "Oluyor" deyip susuyorsun mesela.

- Ama siz özel yaşantınızda bu umutsuzluğun üstesinden gelmenin yollarını bulmuşsunuzdur.

Toplumların zamanı ile bireylerin zamanı, tempoları farklı. Sürekli onu hatırlamak herhalde lazım. Aksi halde çok depresif bir ruh hali olur. Tabii, toplumların zamanı ağır işliyor ama Türkiye'nin zamanı daha da ağır işliyor.

- Peki, bunun nedenlerini saptadınız mı?

Benim kesin kanaatim, Türkiye'deki en büyük tıkaç siyasi yapıdır. Dünyada pek çok şey değişiyor, hatta Türkiye'de bile bazı şeyler değişiyor ama Türkiye'deki siyasi yapı değişmiyor, devlet-toplum ilişkisi değişmiyor. Bunun da toplum üzerindeki etkisi şu: Nasıl Çin'de kadınlar ayakları küçülsün diye dar ayakkabılar giyiyorlarsa, bu da öyle. Nasıl Çinli kadının ayağı normal bir insanın bakışıyla küçük kalmış, deforme olmuşsa... Tabii bu Çinli kadın için bir güzellik ölçüsü, o memnun ayağından... Eh, Türkiye'de memnun gördüğüm kadarıyla ama dışarıdan bakıldığında deforme.

- Aydın sınıfında bu hiçbir şeyi değiştirememesi, hiçbir şeyin değişmemesi, gelişmelerin dışında kalması nedeniyle bir küskünlük sezinliyor musunuz?

Benim kuşağım ve benden belki bir sonraki kuşak Türkiye'de bir şeyler değişsin diye uğraşmış son kuşaklar. Sonrakiler Türkiye değişsin diye uğraşmadılar pek. Onlar kendileriyle meşgul. Olsunlar da ayrıca, ayıplamıyorum. Biz Türkiye'yi değiştirmeye çalıştık da ne oldu? Tabii ki bizde bir hayal kırıklığı ve boşvermişlik de oluştu.

- Ama siz yine de üretmeye devam ediyorsunuz ara vermeksizin. Siz bu küskünlüğe kapılmadınız mı?

Bunun daha çok içsel açıklamaları olmalı dışsaldan çok. Benim mizacım öyle. Üretmeden duramıyorum.

- Siz, Helsinki Yurttaşlar Meclisi üzerinden başka ülkelerin entelektüelleriyle de yakın ilişki içindesiniz. Onlarda benzer bir küskünlük gözlüyor musunuz?

Vallahi, şimdi, bir kere dışarıdaki entelektüellerin daha iyi yetişmiş olduğunu söyleyebilirim. İkincisi, dışarıdakiler daha bütün dünya ile birlikte işin içindeler. Türkiye'deki aydının en parlak olanının bile kolay kolay üstesinden gelemediği böyle bir engeli oluyor. Dünyadan kopuk. Bizim aydınımız izole. Tabii, izole bir toplumumuz olduğu için. Türkiye'deki gibi bezgin entelejensiyalar dünyada çok yok. Mesela Sırp entelektüeli olmak kolay bir şey değil. Son 10 yıl bu adamlar çok çektiler. Ama mesela onlar bile Miloşeviç rejiminde tehlikede olsalar da bizdeki kadar kendilerini yalnız hissetmediler otorite karşısında. Bizde o yalnızlık çok daha fazla.

- Toplumda destek buluyorlardı Sırp aydınları yani.

Tabii canım. Kendileri gibi muhalefet eden bir sürü insan olduğunu biliyorlardı. Ben Türkiye'de bilmiyorum muhalefet eden insan olup olmadığını. Benim Milli Güvenlik Kurulu karşısındaki itirazlarımı kaç kişi paylaşıyor, bilmiyorum. Bir de Miloseviç şimdi mahkemede. Bu adamlar artık "Bir şeyler yapılabilir" inancında. Ben 60'ıma geldim, bu inancı hiç duymadım.

- Türkiye'de aydınlarla halk arasındaki bu kopukluğun nedeni ne?

Yunan tarihine bakınca, bize karşı verdikleri bağımsızlık savaşındaki liderleri Aydınlama Çağı'nda yetişmiş, seküler, ortodoks dinden hoşlanmayan adamlardı. Onlar Antik Yunan medeniyetinden hoşlanıyorlardı. Bağımsızlık Hareketi başlayınca tabii, bu adamlar böyle düşünen çok az insan olduklarını anladılar. Ve bu ortodokslarla aralarındaki gerilim bağımsızlıktan sonra da sürdü. Ama mesela 19. yüzyılda yapılmış ortodoks kiliselerine bakarsanız, ayinlerde ikonların konulduğu yerler genellikle eski Yunan tapınaklarındaki gibi üçgen alınlıklıdır. Bu o zamanın sembolizmi içinde kilisede pagan geleneğin de, sekülerizmin de bulunduğuna işaret eder. Yani Yunan entelejensiyası iki geleneği, ortodoksluğu ve sekülerizmi aynı mekanın

içine koymaya, aralarındaki o tarihi gerilimi gidermeye başlamıştı. Buna karşılık Kocatepe Camii ile Anıtkabir'in duruş şekline bakarsak Ankara'da, aynı tepede birbirine ters ters bakan iki yapı. Türkiye'deki düşünce yapıları, şunlar bunlar uzlaşmaz vaziyettedir.

- Modernleşmesini tamamlamadığı halde bu kadar atomize olmuş, kimsenin kimseyi dinlemediği bir toplum.

Tabii. Tuhaf bir şey. Bu kadar çoğulluk potansiyeli taşıyıp bu kadar tekilci bir toplum yoktur dünyada.

- Bu siyasi ve iktisadi tıkanmışlık solun cılız bırakılmış olmasından kaynaklanmıyor mu biraz da?

Bugünkü durum eşyanın tabiatına aykırı. Bu sol-sağ bizim doğadaki objelere bakarak yakıştırdığımız bir şey. Yani “Bir cismin bana göre sağ tarafı şu, bana göre de sol tarafı şu” deriz. Türkiye sonunda bir hilkat harikası haline geldi. İki tane sağı oldu, solu yok. Sadece sağı bulunuyor. Bilinen bir obje türü değil bu. (Gülüyor.)

- Kent rehberliği sürüyor mu? Yine şehrin gizli bilgilerini paylaşıyor musunuz insanlarla?

Sesimin kısılması biraz da imdadıma yetişti, kapattık şimdi o gezi faslını. Bir tek Boğaz'da, teknede mikrofonla anlatıldığı için ses mazeretim olmuyor.

- Ama siz İstanbul'da dolaşırken bizden çok farklı bir kent görüyorsunuzdur. O kadar iyi biliyorsunuz ki sokakların, binaların tarihini...

(Gülüyor.) Farklı baktığım doğru. Herkes Hayal Kahvesi'ne girerken ben Ragıp Paşa'nın apartmanına giriyorum. Ben bir yüzyıl öncesinin dedikodusundayım.

- Bir de yemek kültürüyle çok ilgilisiniz. Yapmaktan özellikle hoşlandığınız yemekler oluyor mu?

Akdeniz ve Osmanlı mutfağını içine doğduğumuz için iyi bilirim. Özellikle öğrenme anlamında Çin ve Hint mutfaklarını seçtim. Bunlar 60'ların sonu, 70'lerde, Türkiye'de pek yoktu. Ve ben seviyordum bu mutfakları. Ama tabii dünyadan klasik yemekleri de bilirim.

- 70'lerin sonu, 80'lerin başında Batı'da Marksizmin krizi başladığında bazı aydınlar bunalıma girdiler. Poulantzas kendini öldürdü. Althusser karısını öldürdü. Bu düşünürleri bize siz tanıtmıştınız. Türkiye'deki bunalım neden aydınları değil de, orta sınıf üyelerini intihara sürüklüyor? İntihar eden aydınımız olmuyor.

Türkiye her şeyi vasatileştiren bir toplum. Bu lafı söylemekten çok hoşlanmıyorum ama bu "küçük burjuva" lafı Türkiye'de her şeye uygun, küçük meta üretimi yapmış tarihinde, böyle bir küçük üretici tabakayı devamlı desteklemiş. Feodalite yaratmamış, dolayısıyla uçurumlaşma olmamış, Batı'nınki gibi eli kamçılı senyör-serf ilişkisi olmamış, devlet araya girmiş tampon olarak. Dünya sermaye şeyine dönerken biz de kendi hızımızla oraya geçmişiz, gene devlet lojmandı, bilmem neydi babacan, pederşahi, işte yeri geldiğinde işçisinin de sırtını sıvazlayan, işçi-kapitalist çelişkisinden çok küçük burjuva olarak doğdurulmuş bir proleter... Yani hiçbir şeyin uçlaşmasına izin vermeyen bir düzen. Biz bir orta tabaka değerleri ülkesiyiz. Bu yüzden bu ülkenin aydınları da öyle uçlaşıp bunalımlara filan girmiyorlar. Herhalde bugünlerde ben bu konuya kafa yormaya başlıyorum biraz.

- Bugün dillere pelesenk olmuş "sivil toplum" kavramını da bir çok başka kavramın yanı sıra ilk siz kullandınız. 80'li yılların başından bugüne sivil toplum Türkiye'de gelişme gösterdi mi?

Sivil toplum çok hassas bir şeydir. Aktive edilmesi zor bir şeydir. Karşısında esnemeyen, değişmeyen, inatçı otorite yapıları olunca gelişmez. Sivil toplumun harekete geçmesi için insanların bir şeylerin değişebileceğine, düzelebileceğine dair ümidi olması lazım. Bu olmadığı zaman bir kısır döngü üretir toplum. "Olmuyor" denir, kimse bir şeyin ucundan tutmaz. Bir işin ucundan tutmayınca da zaten olmaz. Mesela toplum Susurluk kepazeliğini protesto için dünyada eşi

pek görülmeyen bir biçimde elinden geleni yaptı ama sivil toplumun bu yaptığının bir şeyler yaptırması gerektiği kesim hiçbir şey yapmadı. Bir daha yapar mısın "Işığını aç kapa" deseler?

- Sivil toplumun sizin deyiminizle "aktive edilmesi" için bir çok tepki almanıza karşın 80'li yıllarda İslamcı kesimle diyaloğa geçtiniz. Sonra neden sürmedi bu?

Çünkü İslamcı kesimdekiler 12 Eylül etkileri biraz yumuşayınca kendilerini iktidara çok yakın bir yerde buldular. Onlar da bütün İslamcılıklarıyla falan bildiğimiz Türk vatandaşları oldukları için iktidara yaklaşan her Türk'ün tipik davranışlarını göstermeye başladılar. Biz de o zaman "Allah selamet versin, bildiğiniz gibi yapın" dedik, zaten onlar da bildikleri gibi yapıyorlar.

- Bu arada ÖDP'ye neler oldu? Neden bu toplumun bir parçası olamadı?

Farklı fraksiyonları bir araya getirmiş olmanın yükünü taşıyor. Dünyadaki değişime ayak uydurmak ve ona göre bir sol olmakla, kendisi değişmemek için dünyada bir şeyin değiştiğini inkar eden sol olmak gibi iki tavır berraklaştı parti içinde. Yönetim bu iki tavır arasında bir denge arayışına girdi. Bu dengeyle bir parti gitmez tabii. Genç kuşaklardan çok fazla insan çekemedi parti. Çünkü bu kuşakları vaktiyle Dev-Yol ile Kurtuluş arasındaki çatışmada kimin haklı olduğu ilgilendirmiyor mesela. Böyle içine kapanık bir parti, bir de seçimde beklediğinin çok altında da bir sonuçla karşılaşınca, ama yani beklediğinin çok altında bir sonuçla da karşılaşır, parti bu, eylem bu olunca... Pek umut vaat etmiyor.

- Sigara çok içerdiniz. Nasıl bıraktınız?

Ses telindeki kanser tümörü sigaradan olmuş. Çok rahat tedavi edilebileceğini söylüyorlar. "Başka hastalıktan öleceksin, bundan değil" dediler bana. Benim uğraşıp bulduğum hastalığı beğenmediler. "Sigarayı bırakırsan bir ümidin olabilir" deselerdi, bırakmaz, "Sigaranın tadıyla idare ederim" derdim. Bir buçuk yıldır içmiyorum. Şimdi de "Madem bu kadar kolaydı da, niye bu kadar yıl içtim?"

diyorum. (Gülüyor.)

- Tedaviniz de hep böyle gülerek geçmiş.

Tabii, mizahtan muaf hiçbir alan yok benim için hayatta.

- Şimdi iyisiniz ama...

Öyle görünüyor. Kritik olan iki yıl. Bir buçuk yıl oldu. İki yıl dolunca, evet başka bir hastalık bulmam gerekecek.

- Aşkın, Hale (Soygazi) Hanım'ın da etkisi olmuştur iyileşmenizde, değil mi?

Eh, tabii. Tabii.

- Bir soru daha: Türkiye'yi kimler düze çıkaracak?

Üniversitede de kızları erkeklere göre daha birşeyler yapmaya hevesli görüyorum. Türkiye'yi bir kızlar, kadınlar devrimi düze çıkaracak. Daha doğrusu bildik erkek cinsinin dışındaki bütün insanların bir devrimi.

İsmet Özel: "Kara Çarşafın Kökü Ermeni"

Yaklaşık otuz yıldır Marksizmden İslamcılığa geçişi tartışılan, Cemal Süreya'nın "Solun reddedemediği, sağınsa kabullenemediği" diye tanımladığı Türk edebiyatının en büyük şairlerinden; İsmet Özel. Milli Gazete ve Yeni Şafak'ta köşe yazarı; İsmet Özel. “Güneşin/ koskoca beldeye suskunluk yaygısını serdiği yazlar yok yok artık altında suskun yolları saklı tutan/ karla örtülmüş kırların kışı/ gitti giden yerine gelmedi başka biri" gibi şiirinden koparmaya kıyamayacağınız dizeler yazan biriyle sadece şiir konuşabilseydik. Ama olmadı, yine onun dizesiyle: "Kaldı bu silinmez yaşamak suçu” üzerimizde...

- Neden politikadan kopamıyorsunuz?

Türkiye'de olaylar vuku buldukça insanların bazıları bir tavır takınıyorlar. Bazıları. Hangileri? Temiz olanları.

- "Beni sosyalist yapan sebeplerle Müslüman yapan sebepler aynı" diyorsunuz.

Biri bir yere geldiği zaman öbürü oradan gitmiyor. 1965'te TİP'in seçim afişinde şu yazılıydı: "Kula kulluk yetsin artık". Bu sosyalist bir slogan değil, pür İslami bir slogan.

- Ama bugünkü İslamcı partiler daha çok sağı temsil ediyorlar. Onlar "Kula kulluk yetsin artık" derler mi?

İslamcı partiler hazır bir tepkiyi kendi avantajlarına dönüştürmekten fazlasını yapmadılar. Hazır tepki şuydu: Türk modernleşmesinin arızaları ve falsoları vardı. O arızaların ve falsoların giderilmesi için harekete geçmek isteyen insanların duygu ve düşüncelerini istismar etti belli kuruluşlar.

- Arada son kitabınız "Bir Yusuf Masalı"ndan alıntılar yapacağım müsaadenizle. “Kaldı bu silinmez yaşamak suçu üzerimde/ Bileyim hangi suyun sakasıyım ya Rabbelalemin/ Tütmesi gereken ocak nerede?" Politika yaşamak suçunun bir izi mi, yoksa bir affedilme, aklanma yolu mu?

Evet, ben bir çeşit hesap verme alanı olarak görüyorum siyaseti. Türkiye'de insanın içinden çıktığı insanlara, üzerinde yaşadığı toprağa borcu olduğunu düşünüyorum. Gerçekten bu topluma ait olmanın yüklediği bir suç da var yani.

- Şiirlerinizde ödev, eylem, sorumluluk, suçluluk gibi kavramlara çok sık rastlanıyor. Bir tür çilecilik çağrıştırıyor bunlar?

Ben sadece kendime değil bütün insanlara böyle yaklaşıyorum. Bir insan kendini dünyadan alacaklı mı hissediyor, borçlu mu? İnsan olmayı sorgulamadan yaşayabiliriz ama yaşamalı mıyız? İnsan olmak bir bileşim içinde olmaktır yani ulvi olanla süfli olanın buluştuğu yer insan.

- Dizelerinize dönelim. "Yine de sormak lazım/ Kavuşmak denir mi/ Hep bir arada bulunmaya?/ Bir arada bulunmanın töresi, yasası var/ İnsanlar bir arada. Neden iki insan yok?/ Nerede Yin?/ Nerede Yang? The two and the one?" diyorsunuz. Sosyalist örgütlerdeki ya da İslamcı kesimdeki töreler, yasalar üstünüze üstünüze gelmedi mi?

İnsan tek başına gerçeği de hakikati de fark edebilir. Ama gerçeğin, hakikatin tecelli etmesi ancak bir insanın varlık alanının dışına çıkmakla yani en az iki olmakla sağlanabilir bir şey. (Kalabalıklar içinde) Alçakça bir işgal var zihinleri, zihniyetleri ama ümit gene burada var, iki insanın birbirini anlamasında. İşgal ve hakikatin karartılması insanların sadece birbirlerinden yararlanabilir olduklarını düşünmeleri yüzündendir.

- Bütün siyasi hareketler insanlara böyle yararcı yaklaşmıyor mu? Mesela Refahlı kadınların gecekonduları dolaşıp oy toplamasıyla kazanılan seçim başarısının aynı partinin erkeklerinin lüks otellerdeki toplantılarına yaradığı tartışıldı İslamcı kesimde? Size de cemaatiniz

sizin deyişinizle "bir hakikat taşıyıcısı" olmaktan çok bir yarar sağlama amacıyla yaklaşıyor olabilir.

Ben cemaatsizim. Sosyalist olduğum zamanlarda da bir cemaat içinde bir yer edinmedim kendime, şimdi de.

- Bir yazınızda meslektaşlarınız olan köşe yazarlarını sorumsuzlukla suçluyordunuz. "Dile karşı da, topluma karşı da sorumluluk taşımıyorlar" demiştiniz.

Cemal Süreya'dan bir anekdot aktarayım. Cemal Süreya demişti ki: "Ben şiir yazmaya bir gün gazetelerden birinde sütun sahibi olurum umuduyla başladım". "Çünkü" demişti "benim yetişme yıllarımda bütün gazete yazarları edebiyattan gelmekteydi". Edebiyatta kendini kanıtlamamış bir insana gazetede sütun açılmazdı. Şimdi edebiyata adım atması söz konusu olmayacak insanlar yazar olur hale geldiler.

- O muhteşem şiirlerinizle gazetedeki köşe yazılarınız arasındaki gel-git zor mu?

1977'den beri gazete yazısı yazıyorum ve o zamandan beri bilinçle dikkat ettiğim şey, dönüp şöyle baktığımda "vay canına, bu yazıyı yazan da ben miyim" diyebileceğim yazıyı yazmamaya çalışıyorum. Bir çok bakımdan dili de, kurgusu da mükemmele yakın yazılar yazmamaya çabalıyorum. Mısralar için tam tersidir. Misra olarak yazmışsam yazılmaya değerdir. Yazılarımın kasten en iyi yazı olmaması için çabalıyorum.

- Erbakan da köşe yazarlarını topladı geçenlerde.

Bilmiyorum, galiba bu garnitür gibi, hani yemeklerde derler "maydanoz bunun yanında iyi gider", öyle bir şey herhalde.

- Ama bizim toplumumuz maydanozu her yerde kullanma eğiliminde. Murat Belge anlatmıştı bir keresinde, Güney'de bir yerde, bir lokantada karpuzu delip, içine maydanoz demetleri sokup servis

yapmışlar.

Evet, maydanoz her şeye gidiyor.

- Şu ulvi-süfli ayrımına takıldım. Günümüz modasında süflilik önemli bir eğilim. Ünlü bir giyim markası "luxury of dirt - pisliğin lüksü" diye koleksiyon hazırladı.

Kapitalizm para kazanmak uğruna her şeyi yozlaştırıyor. Şimdi 60'lı yıllarda hippiler ya da devrimciler bir tavır yansıttılar: Kurulu düzenin iyi bulduğu şeyleri iyi bulmayacaksın, düzen dışından estetik devşireceksin. Bunun içine çıplaklık da, dindarlık da, kurulu düzenin süfli saydıkları da giriyordu. Ama ne oldu? Kapitalizm giyilmiş pantolon, süfli ceket satarak insanların cebinden paralarını aldı. Bugün başı örtülü olsun ya da olmasın bir kız niçin sırt torbasıyla dolaştığını bir an için düşünüyor mu? Sırt torbası 60'lı yılların "hayır”ının bir parçasıydı.

- Son kitabınızda umudu yeşil değil de kırmızı temsil ediyor. Neden?

Çünkü Türk kültüründe açılımlı olan şeyler kırmızıdır. “Kızılca kıyamet" denir, herkesin toplandığı yerdir. Mesela gelin allı gelindir. En azından duvağı kırmızıdır. Kara çarşaf bizim kültürümüze Ermeniler tarafından sokuldu.

- Kapitalizme karşı keskin bir eleştirellik içindesiniz. Bu "yeşil sermaye" meselesine nasıl bakıyorsunuz?

Kendini yeşil göstererek kârını artırabileceğini düşünen sermaye, yeşil göründüğü için önünde engeller oluşmaya başlayınca "sermayenin rengi yoktur" dedi.

- FP sizin için ne ifade ediyor?

1974 CHP-MSP koalisyonundan bu yana bu siyasi yaklaşımın (MSP-

RP-FP) iktidar olmakla çok yakın bir bağlantısı var. FP de ana muhalefet olsa da -kapatılmadığı takdirde- müstakbel iktidar partisi olarak yaşıyor. Ama yakın geçmişin perspektifinde bana bu siyasi yaklaşımın iktidar imkanlarını kullanmakla, yapılması beklenenlerin belli insanlara yaptırılması programına girmekle çok yakın bir bağlantısı var görünüyor.

- FP, sizin Müslüman kesimde gördüğünüz canlılığı karşılıyor mu?

Hayır. Ben bu sözleri zaten bu yüzden söyledim. MSP'den başlayan yaklaşım kendi içinde bir oluşumu sağlayabilecek kaliteyi ve olgunluğu tutturabilseydi bu hareketin içinden Türkiye'yi gerçekten dönüştürecek bir potansiyel doğardı ama Refahyol iktidarı sırasında gördük ki bırakın bu hareketin içinden yeni bir oluşum doğmasını, irili ufaklı bütün bu hareketle bağlı insanlar fırsatları değerlendirmekten başka hiçbir şey yapmayacaklarını gösterdiler. Bunu ister bir benzin istasyonu olarak düşünün, isterseniz bir ihaleyi kazanmak olarak düşünün, bu tarz basit kazanımlar sınırında dondurulduğu için herhangi bir açılıma, bir kızıl gelişmeye elverişli bir yapı olmadığını kanıtladı. Yani böyle bir dokusu olmadığını gösterdi bu insanlar.

- Zaten Necip Fazıl, Mehmet Akif okuyor bu kesimin politikacıları. Buna karşın sizin şiirinizi MFÖ besteliyor?

İnsaf yani. Ben belli bir düzeyi kaybetmeli miydim bazı şeyler olması için?

- Sık sık Batı kültürünün referanslarıyla konuşuyorsunuz. Ama siz zaten bir keresinde "İslam bir Batı dinidir" gibi bir şey söylemiştiniz.

Yani "Batı'ya ait" dedim. Müslüman olmak kesinlikle Hintli ve Çinli olmamak demektir. Bir zihniyet olarak. İnsan zihninin işleyiş biçimi olarak biz Batılılar bir ortak paydaya sahibiz. Hintliler ve Çinliler bu paydanın dışında. Bizimki, Helenistik kültürle daha doğrusu Atina-Kudüs ekseninde oluşmuş bir şeydir.

Siyasal İslam iflas etti mi?

Siyasal İslam dünyada daha gerçek boyutlarıyla yüzünü göstermedi. Şimdiye kadar siyasal İslam adına bildiğimiz şeyler büyük ölçüde Batı'da kodlanmış muhalefet olarak karşımıza çıktı. "Batı kültürünün bir parçası olarak İslam" yüzünden doğmuş bir siyasal İslam'ı içermiyor bu. Şimdiye kadarki manipüle edilmiş bir siyasal İslam'dı. Henüz dünyanın kültürel yarasına merhem olmayı öneren İslam, siyasal manada biçimlenmedi.

İsmet Özel: "İslami Kesimin Önceliği: Çıkar”

Türkçenin en büyük şairlerinden İsmet Özel, 1975 yılında, o güne kadar ön saflarında yer aldığı soldan kopmuş ve İslami harekete katılmıştı. İslami kesimin, Özel'i sahiplenme sürecindeki tereddütü bir süre sonra ünlü şairin bu kesimin yıldızı haline gelmesi, getirilmesiyle sona erdi. Özel'in şiiri ise değişmemişti, hâlâ her yazdığı şiir laik gazetelerde de tam sayfa haberlerle duyuruluyor ve okurlarını heyecanlandırıyordu. Ama Özel, bir yandan da günlük, ideolojik yazılara başlamış, İslami kesimin en önde gelen teorisyeni halini almıştı. Bu tam yirmi altı yıl sürdü. Özel'in toplantıları tıklım tıklım dolu salonlarda, rock konserlerindeki gibi bir hayranlık isterisi eşliğinde gerçekleşiyor, onun dizeleri ve davudi sesinden etkilenen bir çok genç, kendine İslami mücadele içinde bir anlatı oluşturma kararı alıyordu.

Ancak İsmet Özel, 4 Ağustos 2003 Tarihinde Milli Gazete'de yayımlanan "Bir Zamanlar Bir İsmet Özel Vardı" başlıklı yazısı ile İslami hareketle bağlarını fiili ve ideolojik olarak kopardı. Bu karar Türkiye'nin entelektüel dünyasında tam bir şok etkisi yaptı. Şair bu konudaki ilk röportajını Milliyet'e verdi. İşte Özel'in çarpıcı açıklamaları.

Türkiye'de Cumhuriyet'in neye dönüşeceği sorusu 60'tan sonra sosyalizm olarak cevaplandırıldı. Bu cevap 80'den sonra İslamiyet oldu. Çoğunlukta olan okuryazar insan birinci aşamada, "Sosyalizm gelecek madem, benim payıma ne düşer, ne vermeliyim bunun için? Sosyalizm gelecek madem, ben buradaki yerimi nasıl elde etmeliyim?" düşüncesiyle hareket etti. İşler bu entrikayla yürüdü sosyalist hareket içinde yani.

Ve sonra aynı şey İslamiyet için de söz konusu oldu. Ama bir farkla: "Bu devlet bir İslam devletine dönüşecek madem, o halde benim payıma ne düşüyor, ben ne yaparsam bu işler daha iyi yürür?" sorusunu kimse sormadı kendisine İslami çevrelerde. İslamcılar, sadece "Madem bu devlet İslam devleti haline gelecek, Öyleyse ben nereyi kapatayım da, güme gitmemeyim?" düşüncesiyle hareket

ettiler. İslamcıların, sosyalistlerden farkı şuydu: Sosyalizm, Batı'nın vicdan azabıdır. İşin içine vicdan girince mesele biraz değişiyor. Şüphesiz ki o zaman bina etme, binaya harç taşıma işi daha acil, daha zaruri bir şey oluyor.

Ama İslamiyet söz konusu olduğunda bir mirasyedilik durumu oluyor. Türk toplumunun kültürel değeri zaten İslamiyettir. O yüzden de İslami siyaset yapan insanlar hazır bir şeyi kullandıkları ve bu yüzden de sosyalistler gibi harç taşımak zorunda olmadıkları için bu hareketi bir yerinden yakalayıp kullanmakla geçirdiler vakitlerini. Aynı bugünkü felaket AKP yönetiminin yaptığı gibi.

Sosyalistler mücadelelerinde büyük sıkıntıya girdiler, öbürleri ise sıkıştıklarında hemen "Tamam, ben savunmuyorum, zaten bu İslamdır" deyip bırakıyorlar. Sosyalistler, İslamcılardan daha samimiydi. İslami hareket, sadece pastanın peşinde.

İslami kesimdekiler benim kendilerine benzediğimi sanarak gurur duydular. "Bak, komünist şair de bizim gibi oldu" dediler. Bu bana bir yıldızlık sağladı. Ama bu aynı zamanda benim ne dediğimi anlamama şartlarını da yarattı. Oysa ben İslamı onların şartlanmalarından bağımsız olarak öğrendiğim için 12'den vuruyordum hep. Ben onların korunma mekanizmalarına ihtiyaç duymadığım için asıl meseleye yöneliyordum. Ben, İslami hareket içinde çok prestijli ama söylediği kulak arkası edilen bir adam olarak yaşadım. İslami kesimde birtakım şeyleri kullanıp sivrilmek soldan çok daha kolaydır. Çünkü Necip Fazıl'dan beri bir tek adamlık, bir üstatlık mertebesi olmuştur bu kesimde. Ve isim sahibi olan insanlar, gizli ve açık olarak buna oynuyorlar. İslami kesimde insanlara asıl meseleden uzaklaşmaları karşılığında birtakım konumlar teklif ediliyor. Ve sonuçta da işte AKP oluyor.

AKP'liler pastayı kapmak isteyen insanlardı. Ve kaptılar da. Kapmak istedikleri şey pasta olduğu için krema da bende olduğu için benim kitaplarımla dolaşmaya başladılar. Bana katılmam için teklifte bulundular mı? Hayır. İsmet Özel'e teklif edilmez çünkü. "Nasıl olsa kabul etmez" diye düşünülür. Ve "Ya, kabul ederse" diye korkulur. Kanal 7'de üç sene program yaptım, bant yayına geçtiler ve "Biz canlı yayında sizden korkuyoruz" dediler. Ben bugün en hafifinden şunu söyleyebilirim ki, AKP'liler içten pazarlıklıdır. Çok daha ağır şeyler

söylenebilir tabii. (Bu sırada konuştuğumuz kafenin önünden göbeği açık, derin göğüs dekolteli bir genç kız geçiyor. İsmet Özel, onu işaret ederek sürdürüyor konuşmasını.) Başörtülü kızların bir kısmı bu. Amaçları bu yani. Göbeklerini açan kızlarla aynı amacın peşindeler başlarını örterken.

Şimdi artık gazetelerde ideolojik yazı yazmayacağım için çok rahatlamış durumdayım. Ben, hayatımı İslami ölçüler içinde düzenlemiş olmaktan pişmanlık duymuyorum. Ama ben bunun bir de yanımda, yöremde benim gibi yaşayan insanlar olması durumunda güzel olacağını düşünerek yaptım. Eğer bende şimdi bir rahatsızlık oluyorsa, bunun nedeni budur. İnsan, kendini biraz soyutlanmış hissediyor. İslami kesim, AKP'nin iktidara gelmesiyle birlikte yozlaştı, kelimenin tam anlamıyla yozlaştı. Artık, İslami kesimde bütün öncelik fakirler için de, zenginler için de çıkar hesabında. Gariptir, nezaket bile kayboldu.

Ben, edebiyatı hep has, tamamen dünyevi endişelerden arınmış bir çerçeve içinde değerlendirdim. Benim için edebi üretim, o işi dünya ölçüsünde iyi yaptığını göstermekle eşanlamlıydı. Ama benim şiire başladığım yıllarda, yani 60'larda, Türkiye'de edebiyat "Acaba, gerçekten Türkiye'yle ilgili bir yeni endişeye bulaşmalı mıyım?" sorusunu sordu kendisine. Ve sosyalist hareketle bağlantılandırdı kendini. Ben de sosyalist harekete katıldım ama ben Türk edebiyatı için yeni bir şey de yaptım: Devrimci şiir yazdım ve bu yine de şiirdi. O zamana kadar edebiyatçılar Türkiye'de "Sol tandanslı edebiyat sol değerler dışında edebiyat olarak ne taşır?" sorusunu cevaplandıramıyordu. Benim şiirimle beraber bu soru cevaplanmış oldu. Benim edebiyatta yaptığım bu dönüşüm daha sonra bir aşama daha geçirdi. Benim kendimi 1975 yılında Müslüman olarak adlandırmamla birlikte eski arkadaşlarım da dahil olmak üzere bir çok insan "Artık şiir yazamaz. Ne yazacak ki; oldu gerici!" dediler. Ama yeni kitabım çıkınca insanlar baktılar ki, "Adam hâlâ şiir yazıyor." Çünkü ben hangi sebeplerle sosyalist olduysam, aynı sebeplerle Müslüman oldum.

Çetin Altan: "Başarı ve mutluluk bir arada olmaz"

Bazı röportajlar şöyledir: Bir parmak bal yemek için bir çuval keçiboynuzu kemirmeniz gerekir. Çetin Altan'a ise yüksük kadar bir soru uzatıyorsunuz, içine kova kova bal akıtıyor. Cümlenin başıyla sonu arasında yüzyıllar boyu, coğrafyalar-arası yolculuklar. Kahkahalarla yaylanıp, bilimle politikanın arasındaki yarığın bir o tarafına bir bu tarafına sıçrıyoruz. 75 yaşında gencecik bir adamla iddialı bir dans bu aynı zamanda. Her an ayağına basmaktan korkarak yaptığım.

Bütün konuştuklarımızı, hepsini, kelime atlamadan yazmak isterdim buraya. Saatler süren konuşmamızı kısalttıkça, kesip biçtikçe telefon açıp ondan özür dilemek istiyorum. Ama nasılsa o hiçbir fikrini, bildiği hiçbir şeyi okurlarından esirgemeyen, durmaksızın yazı üreten, üstüne üstlük de "Bir insan ancak saklayacak bir şeyi yoksa yazar olabilir" diyen biri.

Bu arada bana ilişkin söylediği ve paylaşmaktan korktuğum ama dilimin altında tuttukça yanaklarımı şişiren bir cümlesi oldu ki... Nasıl teşekkür edebilirim?

- Bugün bir kez daha değerinizin teslim ediliyor olması güzel bir duygu olmalı.

Güzelim, bak, babaannemin bir hikayesini anlatayım: Adam benim yaşımda padişah olmuş. Bir sürü harem. Çağırmış bütün cariyeleri. Çıkarmış tenasül uzvunu, hepsinin üstüne işemiş. (Gülüyor.)

- Mutlu musunuz?

Mutlulukla başarı bir araya gelmez. Bunların tariflerini iyi yapmak lazım. Hayır, mutlulukla başarı bir arada olmaz.

- Siz hangisini tercih ettiniz? Mutluluğu mu, başarıyı mı?

Bu tercihe bağlı değildir. İnsanın iradesine bağlı değil bu. Ya o, ya o. Ben deniz kıyısında büyümüş bir çocuktum. Sekiz yaşında yatılı okula bıraktılar, bir daha da kimse aramadı. Sevgi görmeyince insan, beğenilmek ister. Sevilmemiş çocuklar farkında olmadan kendilerini beğendirmek isterler. Sevilmekle, beğenilmek çok farklıdır. Birisi "Ben Mozart'ı sevmiyorum" diyebilir ama "Ben Mozart'ı beğenmiyorum" diyemez. Sevilmemiş insanlar, insanları mahkum etmeye çalışırlar kendilerini beğenmeye.

- Eşiniz Solmaz Kamuran'ın yazdığı biyografiniz “İpek Böceği Cinayeti"ni nasıl buldunuz?

Tabii, o belgeseldir, benim belgeselimdir aşağı yukarı. Bana ilişkin Türkiye'de, yurtdışında yazılmış bir çok üniversite tezi, araştırma da bulunuyor. Ama bunlar çok ayrı konular. Ben giremem ki bunlara. Kendi kendimin propagandası olur bu. Sen bu kadar meraklıysan, gel yukarıda neler göstereyim ben sana. (Çalışma odasına çıkıyoruz. Yunanistan'dan Arjantin'e kadar bir çok ülkede yayımlanmış kitaplar, araştırmalar. Cortazar'la, Kundera'yla bir arada yer aldığı seçkiler. Raflar dolusu. Utanıyorum. Ben Solmaz Hanım'ın yazdığı biyografiyi bile okumadan gelmişim röportaja.) Madem bu kadar meraklısın bu işlere, neden bunları bilmiyorsun? Sen bilmezsen kim bilecek? Üzülme, bunları sizden uzak tuttular, bilinsin istemediler. Hazin bir hikayedir benim hayatım.

- Ama hâlâ yazdığınıza göre iyimsersiniz.

Kime karşı kötümser olacağım ki? Türkiye için mi kötümserim? İnsanlık kötüye gitmez ki. Ama değişime ayak uydurmazsa Türkiye silinecektir maalesef. Bir İstanbul depreminden sonra göreceğiz ne olacak.

- Altan Ailesi'nin kadınlarının biraz geri planda kaldığı iddia edilirdi hep. Ama Solmaz Hanım iyi kitaplar yazıyor. Değil mi?

Tabii, o da bir yazar. Ama olur mu, şimdi sen 75 yaşındaki adama kadınları filan mı soracaksın? Ayıp. Sen gazeteni satacaksın diye, ben kadınlardan mı söz edeceğim?

- Yıllar önceden gelen bir soruyla, uzun süredir muhatap olmadığınız bir soruyla devam edelim: Siz komünist misiniz?

Bütün yeryüzü Lenin ihtilalinden sonra komünizmi bir rejim olarak değerlendirdi. Oysa işin aslı iki farklı anlayıştadır: Birine göre insan beyni kozmosun dışında kendine özgü ayrı bir olgudur. Diğerine göre ise kozmosun, yani evrenin, kainatın dışında hiçbir şey olamaz. Birincisini mesela 17. yüzyıl düşünürlerinden Pascal savunur. Bu yüzden de "Bütün bu yıldızlar bir insan aklı etmez" demiştir. Hegel de aynı anlayıştadır. İkinci anlayışı, yani hiçbir şeyin kainatın dışında olamayacağını ise Feuerbach, Marx, Engels gibi düşünürler savunurlar. Düşünce tarihindeki bu ayrışmayı dünya kamuoyu pek kavramadı. Şimdi "kozmos" dediğimiz evren sürekli değişim halindeki bir enerji yığınıdır. Marx'a göre de eğer insan aklı kozmosun dışında olamıyor ise toplumlar da evrensel kuralın minicik bir parçası olarak bu değişimin bir parçası olacaklardır.

- Siz de sürekli değişime işaret ediyorsunuz. Feuerbach'tan Marksizme uzanan bu geleneğe mi bağlısınız siz de?

Bu gelenek meselesi değil ki, bu bir bilimsel gerçek. Bu komünizm kelimesi çok karalanmış, çok aşındırılmış, polemiklere neden olmuş olabilir çünkü siyaset demek kavga demektir ama şöyle anlatayım: İnsan olmasa yeryüzünde elektrik yine olur mu? Olur. Çünkü yıldırımlar filan. Peki, komünizm olur mu? Olur. Çünkü kozmosun ürünüdür bu. Burjuva sınıfı, sermaye sınıfı kozmosun, kainatın yeni enerji kaynaklarına yatırım yapacağına insana insanın enerjisini kullandırıp bir dondurmaya, statükoya gidiyor. Bu da sürekli gelişim içindeki kozmosa aykırı bir şey. Mesela ulus devleti de böyle anlamalıyız. Ulus devlet de kozmosun gelişimini hapsediyor. Demek ki bunlar, bu siyasi kurumlar evrenin doğasına aykırı olarak ortaya çıkıyorlar. Ve bunlar evrenin yasalarına aykırı kurumlar oldukları için aşınıyorlar sonunda. Yani Marx'ın işçi sınıfına yatırım yapmasının nedeni işçi sınıfını iktidara getirmek için değil, evrenle insanlık arasında bir paralellik sağlamak içindir. Anlatabiliyor muyum? Yani

bu anlamda da komünist olmamak kozmosa aykırıdır.

- Bu açıdan bakınca, "Ben Marksistim" mi diyorsunuz? Hadi güncel siyasi söylemi tutturmak için bir de bu sorunun sonuna "hâlâ" ekleyelim. Hala Marksist misiniz?

Şimdi siz elektriği kullanırken elektrik mühendisi değilsiniz. Ama düğmeye basıyorsunuz, lamba yanıyor. Bu da aynı. Fark etmeden insanlar evrensel değişimin içinde yaşıyor hale geliyorlar. Bu anlamda Marksist olup olmamayı siyasi açıdan sormamak gerekir. Ben 42 yıl önce Milliyet'teyken telefon yedi saat beklerdi Ankara'ya bağlanmak için. Şimdi Türkiye'de 16 milyon kişi cep telefonu kullanıyor. Siyasetçiler sayesinde olmuyor bu. Bilim adamları sayesinde oluyor. Yani Marksist olup olmamayı bilim açısından sormak gerekir. Siyasetçiler yeryüzünün genel spektrumunda ikinci sınıf adam sayılırlar.

- O zaman politikayla bilimin, yani statükoyla kozmosun yasaları arasındaki iletişimi ne sağlayacak, kimler sağlayacak?

Çok önemli bir soru soruyorsunuz. Türkiye'de halka hizmet veren teknik bir devlet gücü mü bulunuyor, Hazine'den geçinen ve sadece üst kademeleri yaşatan bir devlet mi? Elbette ikincisi. Çünkü hâlâ daha 40 bin köyün 15 bininin kar yağdığında yolu kapanıyor. İşte bu devlet statükocudur, değişimin yasalarına uymaz. Nedeni de Türkiye'de politikayla bilim arasında bulunan uçurumdur. Mesela Avrupa Birliği; 1939'da Fransız frangı ile Alman markının Euro'da buluşacağını düşünmek imkansızdı. Ama insanlık, değişimi, kozmosun verilerini yavaş yavaş kullandıkça bu tür birliklere giriyor. Statükocular, ulus devletler bütçelerinin en büyük payını silah alımına kullanırken, bu tür birlikler en yeni iletişim teknolojilerini, en yeni enerji kaynaklarını kullanıyorlar.

- Yani Türkiye'de politika ile bilim arasındaki uçurumun köprüsü Avrupa Birliği olabilir mi?

Olabilir, çünkü Türkiye'de gelişim iç dinamikle olmuyor. Türkiye'nin böyle kadroları bulunmuyor. Bu yüzden Türkiye 20. yüzyılı ıskaladı.

Üniversiteler de dahil, Türkiye'nin hiçbir kurumu evrensel değil. O üniversitelerden kaçının araştırmaları dünyada dipnot oluyor? Bilimle politika arasındaki bu uçurum yüzünden değil mi ki bir İstanbul depreminin bu kentteki binaların yüzde 75'ini yıkacağı öngörülüyor? Demek ki insan gerçeklerin dışında yaşarsa kozmosla çatışmaya başlar. Ve sonra bir depremde enkazını kaldıramaz. Demek ki bilimcilere ve yazarlara büyük ihtiyaç söz konusudur. Ama bu ülkede bilimcilerin, yazarların değeri henüz berraklaşmadı. Bir İzmir Belediye Başkanı bile bizim Yaşar Kemal'e diyor ki: "Kıçı kırık iki roman yazdı, ne olacak?"

- Çünkü statükocular sadece kendi istediklerini yazanlar olsun istiyorlar, değil mi? Siz bu anlamda “yazar” ile “yazıcı” arasındaki farka işaret eden iyi bir örneksiniz. İktidarın katibi olmadınız.

Katiplerin çok olmasının nedenini söyleyeyim ben size: Çünkü okur Türkiye'de yazarı beslemiyor. Peki, kim besliyor o zaman? Ankara. Ankara'nın zıttına gitmeyen yazı adamları -ki onlar da çok iyi yazarlardır, Falih Rıfkı gibi, Yakup Kadri, hatta Reşat Nuri- bütün bunlar bu bizim şimdi konuştuğumuz konulara girmemişlerdir. Onun için de Bern Büyükelçisi, Bolu milletvekili olabilmişler, Hazine'den beslenerek yazı hayatlarını sürdürebilmişlerdir. Ayrıca Ankara'nın hoşuna gitmeyen yazarların arada sırada sıkıntıya düşmesi için çaba sarf edilir. Mesela Kemal Tahir, Orhan Kemal sıkıntıya düşürülmüşlerdir. Ama bir yazarın yazar olup olmadığı ölümünden iki yüz yıl sonra anlaşılır. Eğer yazdığı yazı iki yüz sene sonra da zamana dayanabilecek özellikteyse o yazardır. Benim kapasitem bu kadar dayanıklı yazılara yetmese de yazılarımda "Zamana dayansın" özeni bulunmaktadır.

- Dönem dönem yıllar önce yazdığınız yazıları köşenizde yeniden yayımlamanız zamanla bu tür bir boy ölçüşme mi?

Tabii. Evet. Türkiye'de yazılı kültürün tarihi daha iki yüz yıl olmadığı için şimdilik bununla yetiniyoruz.

- Milliyet'e geçiş sürecinde gençlerin size olan ilgi ve sevgisinden etkilendiniz mi?

Evet, benim alışkanlığımı biraz aştı. Eskiden biz bu kadar mektup almazdık. Bu internet döneminde Nepal'den, Sydney'den mektuplar aldım. Şaşırdım. Bu dördüncü okur kuşağı çünkü benim için. Bu arada neler oldu oysa. Yapmadıklarını bırakmadılar bana. Ne annemin orospuluğu kaldı, ne benim viskiciliğim kaldı, ne benim dönekliğim kaldı. Bunları söyleyen bilmiyor ki benim kim olduğumu. Bu apartmanın olduğu yerde bizim köşkümüz bulunuyordu. Ben köşkte büyüdüm. Bilmedikleri için döndüğümü, paraları aldığımı zannediyorlar.

- Bilimden çok söz ettik. Oysa sizin köşe yazılarınız birer edebi yapıt aynı zamanda.

Ben bundan söz edemem. Bir yazar kendisinden bu şekilde söz etmemeli. Bir yazı adamı, hele benim yaşımda, kendinden söz ederse kendi propagandasını yapar. Bu ayıptır. Sadece şunu söyleyebilirim: Ben yazı yazarak ayakta kalmış çok az adamdan biriyimdir Türkiye'de. Türkiye'de ne kadar para kazanıyor ki bir yazar? Avrupa'da bir piyes yazarsa bir ev satın alır. Bizde Ankara ödeyecek parayı. Ankara öderse de yazar sadece Ankara'nın hoşuna gidenleri yazar. O zaman da yazar olmaz. O zaman da gerçekler ortaya çıkmaz. Gerçekler ortaya çıkmayınca da Türkiye yok olur gider.

Güler Sabancı: "Sadece işadamlarından dost edinseydim, bugün burada olmazdım"

Anlattıklarıyla beni iştahlandırdı. Açıkçası onunla bir şişe şarap açmak, içmek, peynirler yemek istedim. Şarabın yıllanışını, peynirin küflenişini bekler gibi bir akşam geçirmek. "Sezen Aksu söyler, ben ağlarım" diyen kadını daha çok tanımak istedim. Ama vaktimiz sınırlıydı. Zaman, Sabancı Holding'in fabrikalarındaki bantların hızına uyarlanmıştı. Şarap mahzenlerindeki sessizlikten, üzüm bağlarında durup bakınca güneşin başka doğup battığından söz eden bu kadın, izbandut gibi korumaların arasında arabasına atlayıp, fabrikanın birine gidecekti.

Güler Sabancı, benim daha tanımadan sınıfsal konumundan yalıtarak tasavvur edebildiğim birkaç kapitalistten biri olmuştur. Ondaki, hayatının her alanına sıçrayan yaşam kıpırtısının, kısık ve mütevazı ama davudi sesin ve fevri kahkahanın zaten bir sınıfın çekmecesine sığması imkansız.

Onu düşündüğüm gibi buldum.

- Şarap, sabır, emek, bereket çağrıştırır. Şarapçılığa başlamanızda bu sembolik değerlerin etkisi olmuş mudur?

Tabii, tabii, bir kere bir keyif tarafı oluyor. Paylaşım tarafı oluyor. Keyif paylaşıldığı zaman daha büyüyen bir şey. Zaten bu şarapçılık yapma fikrinin doğuş anı da öyle bir andı. O da bir başka keyif olan rakı sofrasında doğdu. Ben hep şarabı severdim, dayım da, şimdi zaten şirkette de ortağım, Orhan Türker, o da keyifli bir rakı içicisidir. Bir yaz akşamı, şarap serüveni diyorum ben şimdi ona, dayımla Tekirdağ yöresindeki yazlık evinde rakı içerken, "Yahu, dayıcığım bu yöre, eski çağlarda şarapçılık yapılan yerler, acaba Türkiye'de iyi şarap üretilir mi?" diye sormamla başladı. Ancak işin içine girince bir başka keyfini

daha gördük. Hani derler ya, “Bakarsan bağ, bakmazsan dağ olur", bağ emek isteyen bir şey. Uzun ve sabır isteyen bir iş şarap işi. Bir bağa fidanları dikiyorsunuz, ilk beş sene mahsul almıyorsunuz, öyle bir kişisel disiplin gerektiriyor ki. Bağ büyüyor, görüyorsunuz ama hocalar "Hayır” diyor, "Keseceksin, üzüm vermeden keseceksin". Çünkü kökü kuvvetlenecek. Yani önünüzdeki bir 20 seneyi düşünerek, bir beş sene fedakarlık etmeniz gerekiyor. İlk bir sene, iki sene kolay duruluyor da, üçüncü seneden sonra, "Yahu, acaba, hani, kesmesek de, bu sene biraz mahsul alsak mı" diye bir hevese geliyorsunuz. Ama dayanmak lazım. Biz dayandık. Beş seneden sonra da bir iki sene şarap yapmış olarak bekliyorsunuz. Bir yedi sene sonra işte o şişe açılıyor.

- İnsan ilişkilerini de, ilişkilerinizi, sevgilerinizi de bu süreçlerden geçirir misiniz? Özel hayatınız benzer mi şarapçılığa?

Çok kolay değil tabii. Bizim dünyamız çok hız gerektiriyor. Onun için Şarköy'e bağa gitmeyi çok seviyorum. Orada böyle biraz temponuz düşüyor. Düşmesi de gerekiyor. O öyle bir işlem çünkü. O mahzene girince enteresan bir his oluyor, ister istemez böyle küçük sesinizle konuşmaya başlıyorsunuz. Nedenini sordum, danışmanlığımızı yapan Bordeaux'nun üstadlarından Pascal Delbeck "Doğrudur, çünkü o daha oluyor" dedi. Ve "Şarap yüksek ses, gürültü, heyecan, öyle şeyleri sevmez, sakinlik sever" dedi. Bu işin insanı sakinleştiren, durup düşünmek isteten bir hali oluyor.

- Milan Kundera'nın "Yavaşlık" adlı kitabındaki bir şeyi hatırladım: "İnsan yürürken bir şeyi hatırlamak istediğinde adımları yavaşlar, unutmak istediğinde hızlanır."

Aynen, aynen işte öyle, aniden yavaşlıyor.

- Mahzene girdiğinizde kendinizle yüzleşiyor, başarısızlıklarınızı düşünüyor musunuz?

Eh, o sakinlik, mahzen, Şarköy, bağa gitmek, tabiatla beraber olmak düşündürüyor tabii. Yani, "Ben ne yapıyorum" falan oluyorsunuz. "Neler yaptım” filan. Ama Pazartesi ofise geldiğinizde tekrar aynı

tempoya giriyorsunuz. Mesela Bordeaux, öyle büyük bir şehir değil. Pascal Delbeck, bir buçuk saat dışında çalıştığı Bordeaux'yu çok büyük, çok gürültülü buluyor. Bordeaux'nun dışında hayatın kendisi şarap. Oradaki dünya çok sakin, orada sanki güneş başka türlü batıyor, başka türlü doğuyor, çünkü duruyorsunuz ve seyrediyorsunuz. Ben öyle bir hayat yaşayabilir miydim? Şu anda değil gibi geliyor. İleride sadece şarapla yaşayabilir miyim?

- Bir de bir üniversiteniz oldu, Sabancı Üniversitesi. Bu iş de biraz şarapçılığa benzemiyor mu? İnsanlar geliyor ve onların işgücüne dönüşmesi için beklemeniz gerekiyor.

İkisi de çok sabır isteyen işler. Sabır doğru bir kelime burada ve yavaşlık isteyen işler. Sakinlik, dinginlik... Çocukluğumdan beri hiperaktiflik sınırına yakın sayılacak derecede hareketli biriyim, dolayısıyla belki de hayatın güzel bir tesadüfü diye görüyorum, belli bir yaşlara geldiğimde böyle iki proje ile içiçe oldum. Bu bana iyi geldi.

- Siz Sabancı Ailesi'nin Türkiye'deki toplumsal hayatla buluşma momenti oldunuz. Sivil toplum faaliyetleri, TÜSİAD, Yeni Demokrasi Hareketi (YDH) ile dirsek teması... Sabancı Ailesi "yeni hayatla" sizinle birlikte mi tanıştı?

Eskiden de bunlar oluyordu ama önceki kuşakların dünyası farklıydı. Ben 77, 78'lerde okulu bitirip işe başladım. Cem Boyner sınıf arkadaşımdı, Bülent (Eczacıbaşı) bizden büyüktür ama iyi arkadaşımdır. Bizim jenerasyonda böyle bir görüntü olabilir. O dönemler bu sivil toplum örgütleri, gönüllü kuruluşlar yeni ortaya çıkıyordu.

- Sizi sivil toplum faaliyetlerine ne yöneltti?

Mutlu bir insan olmak için tatmin olmanız gerekiyor. Aldığınız kadar vermeniz gerekiyor. TÜSİAD'da yakaladığımız takım oyunuyla bazı şeyleri Türkiye'de ilk kez yaptık. Eğitim raporu, Demokratikleşme Raporu. "Vatandaşın Hakları" diye bir el kitabı hazırladık. Önemsedik bunları. Etik meselesini ilk kez biz gündeme getirdik. Bu değişimlerin

bir parçası olmaktan mutlu oldum. Daha sonra biliyorsunuz TÜSİAD'daki görevimden ayrıldım. Üyeliğim devam ediyor. Yine bir toplumsal ihtiyaçtan doğan YDH'ya fikir tartışmaları düzeyinde katılımım oldu. Daha sonra bir siyasi parti haline geldi. Desteğimi hiç esirgemedim ama ben siyasette yokum. YDH bazı önemli şeyleri Türkiye'de ilk kez söyledi. Bakın, bugün yine aynı noktaya geldik. Türkiye maalesef siyasi reformlarını yapamıyor.

- Ekonomi kaygan bir zemin. Her şeyin gecelik değiştiği bu kriz sizde farklı bir romantizme, farklı bir duyarlılığa neden olmuş olabilir mi? Sırtınızı daha sağlam bir şeye dayama gibi...

Hayır, (Gülüyor), bilmiyorum ne aradığınızı ama bende böyle bir etkisi olmadı. Tam tersine ben kriz olduğunda Amerika'daydım, “Bir an önce işimi bitirsem de Türkiye'ye dönsem, işim, gücüm arkadaşlarım" diye acele ettim. Sizin söylediğiniz gibi düşünceler gelmedi aklıma.

- Nasıl gidiyor okulda işler?

Bu sene üçüncü öğrenim yılımıza başlıyoruz. Bir üniversitenin hayatında ilk iki üç seneyi değerlendirmek çok erken olur. Bir üniversitenin başarısı mezun olan talebelerinin başarısıyla ölçülür. Biz o aşamaya gelmediğimiz için şu andaki ölçülerimiz, başarılı talebelerin bizi seçmesi, tabii bir o kadar da başarılı öğretim üyelerinin bize gelmek istemesi. Ama bu kısa ölçümümüz oldukça başarılı olduğunu gösteriyor. Sürekli öğrencilerimiz arasında anketler yapıyoruz. En son anketten yüksek memnuniyet çıktı.

- Üniversitenizde okutulacak alanları, branşları belirlerken Sabancı Holding'in işgücü ihtiyacını kriter olarak aldınız mı?

Hayır. Genel bir üniversite perspektifiydi. Dünyanın her yerinden eğitimciler geldi ve bir ortak akıl bulduk. Üç fakülte çıktı. Bir tanesi mühendislik ve doğa bilimleri fakültesi. İkincisi sanat ve sosyal bilimler fakültesi. Üçüncüsü yönetim bilimleri fakültesi. Bu arada dünya çok kompleks oldu. Sorunlar da çok kompleks. Dolayısıyla artık bir disiplinde eğitim görmekle dünyanın sorunlarını çözemiyorsunuz.

“Interdisciplinary" dediğimiz kavram da buradan geliyor. Türkiye'de ilk kez bizim öğrencilerimiz gelirken yaptıkları tercihe rağmen ilk iki sene aynı dersleri okuyor. Dolayısıyla mühendislik okuyacak bir öğrencimiz de belli bir oranda tarih, sanat alıyor. Tarihle, sanatla, siyasetle ilginecek öğrencilerimiz de belli bir oranda matematik, doğa bilimleriyle tanışıyorlar. Ve iki sene sonra tercihlerini yapıyorlar. Doğru yaptığımızı hele bu sene kesin görüyorum. Çünkü öğrencilerimiz tercihlerini yaparken büyük bir oranda iki sene önce girerken okumak istediklerini söyledikleri alanları değiştirdiler. Bu bir insanın hayatını etkileyecek bir tercih.

- İş çevrelerinin kurduğu sivil toplum örgütlerinin kâr, kazanç, ticari çıkar gibi bir çok handikapı oluyor. TÜSİAD'ın, bir çok ilerici öneride bulunurken, AB için çok önemli olan ve işten çıkarmaları zorlaştıran iş güvenliği yasasına karşı çıkması çelişki değil miydi?

TÜSİAD bunları aşmış bir dernektir. Çok hoş bir yazılmamış kurala göre davranılır. İnsanlar kendi sektörel problemlerini getirmezler TÜSİAD'a. TÜSİAD toplumsal doğrularla ilgilenmiştir. Örnek veriyorum: Türkiye'nin AB üyeliği. TÜSİAD'ın bütün üyeleri bunu desteklemişlerdir. Ha, TÜSİAD dışında, sektörel baktığınızda sizin işinize gelebilir, benim işime gelmeyebilir.

- Sabancı soyadının sizi zorladığı, kısıtladığı zamanlar oldu mu?

Hayır, hiç böyle düşünerek sürdürmedim hayatımı. Herkesin soyadı gibi benim soyadım da bana onur veriyor. Ama zannediyorum, hepimizi, ailemi çok etkileyen konu, Özdemir Amca'mı kaybettikten sonra hiç olmayan bir şekilde maalesef işte korumalarla filan gezmeye başladık. Bir tek o, son senelerde belki yaşantımı biraz kısıtlayan bir olgu.

- Siz önceki çağların mesenlerine de benziyorsunuz. Sanatçılara hamilik eden soylulara yani. Etrafınızda hep entelektüellerden, sanatçılardan bir çevre oluyor. Asaf Savaş Akad, Nilüfer Göle...

Sezen Aksu.

- Değil mi?

Hep beklenen kendi çevremin dışından arkadaşlar edindim. Yani örneğin bir Hasan Cemal, Cumhuriyet gazetesinde Genel Yayın Müdürü'ydü ben onu tanıdığımda, ben de işte kapitalist dünyanın, Sabancı ailesinin bir kızı olarak... Ama bunlar dostluğumuza bir sınır getirmedi. Sanatçı dostlarım beni hep kendilerinden biri olarak gördüler. Farklı bir muamele yapmadılar. Bir araya geldiğimizde farklı dünyalardan gibi durmuyoruz. Herhalde sadece iş çevrelerinden, işadamlarından oluşan bir dostluk çevrem olsaydı, bugün bulunduğum yere gelemezdim.

- İşten eve gelip düğmeye bastığınızda, Sezen Aksu çalınca, o şarkılarda tarif edilen duyarlılıklara kapılıyor musunuz?

Aaaa, tabii, aaaa tabii, olmaz olur mu, yaşamı biraz öyle sürdüren birisiyim, işimi de. "İşle duygu karışmaz" derler, inanmayın, ben iş hayatımı da duygularla sürdürürüm, özel hayatımı da, özel anlarımı da. Tabii, Sezen bir şarkı söyler, ben ağlarım.

- Dansı çok seviyorsunuz bir de...

Dansın hayatımdaki yeri çok önemli. Beş sene kadar, çok düzenli bir öğrenci olarak Sait Sökmen'e dans dersine gittim. 80'lerin başlarıydı, ayağımı çatlatana kadar sürdü. Ben Sait Sökmen'e step yapmaya gitmiştim. Bir iki ay sonra Sait Hoca, "Belden aşağını oynatacaksın, belden yukarını değil" dedi. Bana da takılıyor, "Adanalı'sın" diyor, halbuki Adanalı değilim. "Sen çiftetelli oynar gibi yapıyorsun step'i" dedi. "Olmuyor, yandaki odaya alalım" dedi. Yandaki oda Latin dansları. Ben de orayı daha çok sevdim. Annem soruyor, "Ne danslarına gidiyorsun" diye, ben "Tango, vals, samba, rumba falan" diyorum. Annem "Kızım, bunlar bizim dönemin dansları" diyor. Sonradan gördüğünüz gibi herkes Latin dansları yapmaya başladı. Bayağı bir avantajlıyım şimdi bu yeni ortamda.

- İnsan çok zenginse tatminsiz mi oluyor?

Sahip olduğun şeylerin kıymetini bilmek öğretilir bizim ailede. Dolayısıyla öyle bir lüzumsuz tatminsizliği (Gülüyor) hiçbir zaman düşünemiyorum dahi.

Cem Boyner: "En maço erkek de gün içinde gay gibi giyinebilir"

Michelangelo Antonioni'nin "Yolcu" filminde, David Locke (Jack Nicholson) adında bir gazeteci Polisario gerillaları ile ilgili bir haber yapmak üzere Çad'dadır. Kaldığı otelde Mr. Robertson adında gizemli bir adam ölür. Kendi hayatından sıkılmış olan Locke, Robertson'ın pasaportunu ve ajandasını alarak onun hayatını yaşamayı dener. Onun randevularına gider. Mr. Robertson'ın gerillalara yardım ettiğini öğrenir. Üstesinden gelemeyeceği ilişkiler içine girer. İşler sarpa sarınca da oyundan çıkmaya karar verir.

Bu karar aşamasında kız arkadaşına şunu anlatır: “Adamın biri kördür. Ameliyatla sağlığına kavuşur. Gözleri açılınca dünyanın hayal ettiği gibi iyi bir yer olmadığını görür. Tekrar kör olmak ister. Ama artık imkansızdır. Çünkü gördüklerini unutamayacaktır."

Ben Cem Boyner'e yıllardır böyle bakıyorum. Büyük bir heyecanla kurduğu Yeni Demokrasi Hareketi'ni bıraktığından beri sanki tatmin olamıyormuş, olamazmış gibi geliyor bana.

Boyner'e, tam da yıllardır gerçekleştirmek istediği bir projesini, Nişantaşı'nda dünya çapında bir mağaza açma rüyasını gerçekleştirdiği gün YDH'yı sordum. Özleyip özlemediğini. Verdiği cevap, sesindeki titreme bana Antonioni'nin filmini hatırlattı. Sonra moda, giyim üzerine konuşurken kullandığı politik terimler. Boyner'in artık YDH öncesinin Boyner'i olması imkansız. Bazı şeyler farklı gitseydi, belki de biz Boyner'le bir parti binasının açılışında konuşacaktık. Ama galiba 90'lar yanlış bahardı.

2003 Kasım'ında Cem Boyner'in Nişantaşı'nda açtığı Beymen ise Avrupa'nın en güzel mağazası olarak değerlendiriliyor moda çevrelerinde.

- Bu kadar pahalı markayı bu kadar yığınsal olarak bulunduran bir mağaza açmak cesaret işi değil mi?

"Department store" denilen alışveriş merkezleri “class to mass” kavramını kullanıyor artık dünyada. Yani "Biz klası büyük müşteri kesimlerine en cazip şekilde nasıl sunarız?" çabasındayız. Dünyanın en lüks mağazalarında çok lüks markalar çok erişilebilir fiyatlara alınabiliyor artık. Çünkü özellikle gençler en iyisini istiyor. Aileler de artık daha az çocuk sahibi oldukları için üç çocuk yerine bir çocuğa daha çok harçlık veriyor. Ben gençlerin bu kadar rahat para harcamasının altında dünyadaki çocuk sayısı tercihlerinin olduğunu düşünüyorum.

- Sokak modasından etkileniyor musunuz? Sokak modasının, sokağın demokrasisini lüks mağazalara taşıdığı söyleniyor moda dergilerinde. Komünist Rosa Luxemburg'un "Sokak kazanacaktır" önermesi giyim kuşam sloganı oldu.

Tabii. Çocuklarım büyüdükçe benim de giyim anlayışım değişiyor. Eskiden büyükler çocuklara karışırdı, şimdi çocuklar yetişkinlerin giyim tarzını belirliyor. Çocuk yaştaki gençler günümüzün tüketim kalıplarını çok ciddi olarak etkiliyor. Eskiden paparazziler modelleri berbere girip çıkarken çekerlerdi, onların sokak halini göstermek için. Kate Moss altında bir blucin, üstünde çok ucuz, beyaz bir tişört ve koltuğunun altında bir Louis Vuitton çanta ile fotoğraf çektirince sokakta, bu, bütün gençleri bir devrim, bir ihtilal gibi alıp götürdü. Yani basit, ucuz giyim ama bir de küçük pırlanta, bir detay. Sonra kullanım kolaylığı çok önemli. Kullanım kolaylığı olan ve alınabilir fiyatlara satılan dizayn ürünler yani. En önemli devrim bu. Önümüzdeki 10 yıl içinde bütün dizayn ürünlerin fiyatları sürekli aşağı inecek. Artık öyle seçkinci markalar yerine demokratik dizayn, tasarım ürünleri olacak.

- Moda artık moda olmaktan öte bir şey mi yani? İnsanlar dikey bir fiyat skalasından seçtikleri markalarla sınıfsal konumlarını sergilemek yerine yatay bir yelpazede yaptıkları tercihlerle sosyal, siyasal işaretler mi gönderiyor?

Tamamıyla böyle. Gün boyu girdiğimiz ilişkilere, duygusal durumlara göre birkaç kez kıyafet değiştiriyoruz. Çok maço erkeklerin bir vesileyle gün içinde "gay" gibi giyindiğini görebiliyorsunuz. Çok titiz

birinin çok hırpani, yırtık kıyafetler giydiğini de. Çünkü hepimizin içinde farklı insanlar bulunuyor ve artık bu insanları saklama gereksinimi duymuyoruz. Gardırobumuzda her ruh halimize uygun kıyafetler oluyor. Mesela ben aslında kravat takmam ama bugün buraya gelirken takmak zorundaydım. Ama siz de benimle röportaja gelirken üzerinde "Demokratik Alman Cumhuriyeti" yazılı, Doğu Almanya'nın amblemi olan bir sweatshirt ile gelebiliyorsunuz. Bu muhteşem bir şey. Kıyafetinizle de kendinizi özgürce ifade ediyorsunuz.

- Beymen'in yeni arayışlarında sizin politik geçmişinizin de etkisi oluyor mu?

Bunu ben söyleyemem, bunu siz söyleyebilirsiniz ancak. Ama değişiyoruz.

- Yeni Demokrasi Hareketi'nin demokratikleşmeye, Kürt meselesine ilişkin önerdiği her şeyin bugün gerçekleşiyor olması sizi sevindiriyor mu?

Evet, biz o zaman satamamıştık bu fikirleri. Biraz erkendi galiba bizim çıkışımız.

- Peki, sizi şu günlerde en çok ne heyecanlandırıyor? Dünyadaki hangi eğilimler, hangi akımlar?

Bunu düşünüp gelmem lazım. Ama şunu söyleyebilirim: Galiba ben en çok devrim ve yenilik seviyorum. "Kral çıplak" demeyi seviyorum. Dünyada da sadece bunlar takip ediliyor.

- Kalabalık içinde olmayı da seviyorsunuz herhalde. Çok çocuklu aile, iş hayatında bir ekip; siyasi parti kurdunuz.

Ben insan seviyorum. Ümit (Boyner) de sevdiği için çok çocuklu aile de mümkün oluyor, ekip çalışması da. Politika da mümkün oldu.

- Özlüyor musunuz YDH günlerini, arkadaşlarınızı?

Özlemez miyim? YDH'lılar çok kişilikli, lafı ağızlarında gevelemeyen, duyarlı insanlardı. Onları çok özlediğim gibi onlarla beraber olmaktan çok zevk alıyorum. Onların ayrı ayrı yaptıklarını izlemekten de çok heyecan duyuyorum.

- Artık sizi, o dönemden sonra bütün bu işler tatmin edemezmiş gibi geliyor bana. Belki de benim hüsnü kuruntumdur. Ne diyorsunuz?

Hayır, hayır. Ben çok seviyorum yaptığım işi.

- Siz, sonra Güler Sabancı, benzeri genç kuşak burjuvalar, hep hayatlarınızı anlamlandırma çabası içindesiniz farklı alanlardaki sosyal, siyasi girişimlerle. Sizi bir önceki kuşak burjuvaziden ayıran en önemli fark bu mu?

Bir kere "genç kuşak" dediğin için teşekkür ederim. Nerede genç kuşak, 50 yaşıma geldim. Bizim büyüklerimizde, babalarımızda bir sınıfsal varoluş kavgasını yürütme ve bunun yeterli olması anlayışı söz konusuydu. Bunun için çabalıyorlardı. Tutumları sınıfsaldı. İş aleminin varlığını kabul ettirmek savaşı söz konusuydu. Bir tarafta işveren sendikaları, diğer tarafta işçi sendikaları bulunuyordu. Devlet bulunuyordu. Şu anda Türkiye'de taşlar yerine oturdu. Bundan sonraki tercihler artık daha kişisel olacak. Sınıfsal değil. Bizim kuşak artık kendisini siyasi partiler ya da TÜSİAD gibi derneklerle özdeşleştirmek yerine daha kişisel davaların peşinde. Mesela Güler başka işlerden para kazanıyor ama üniversite kurdu, kendisini üniversiteye adadı. Şarapçılığa katkıda bulunmaya karar verdi. Yani bizim kuşak sınıfsal çıkar gruplarının davalarının değil, kişişel davaların peşinde. Mesela Hayrettin abi (Karaca) gibi, Nihat Gökyiğit gibi. İbrahim Betil gibi. Yani kendilerini adıyorlar ve arkalarında büyük bir mürit topluluğu oluşuyor. Hepsi kişisel savaşlarını veriyor, bayraklarını dalgalandırıyorlar.

- Daha mı sivil yani yeni burjuva kuşağı?

Evet, çok siviller ve kişisel heyecanları tatmin etmeyi daha saygıdeğer buluyorlar.

- Sizinle şimdi Nişantaşı'nda açtığınız yeni mağazanızdayız. Neler hissediyorsunuz? Yuvaya dönüş, kesin dönüş mü bu?

Ben bu mahallede doğup büyüdüm. Yavaş yavaş herkes dışarı attı kendisini. Fakat zamanla şehir temizlenmeye başladı. Zaten dünyanın bütün büyük kentlerinde bir büyük terkten 20-25 sene sonra merkeze dönüş başlar. Bu bina biri benim aileme, biri de İpeker ailesine ait iki binanın yerine yapıldı. İki aileyi yan yana getirdik. Anlaştılar. İki bina yıkıldı. Krizde bir sene kadar durduk. Sonra müşteriden gelen "Sokakta kendilerini evlerinde hissedecekleri bir mağaza yapmamız" baskısı bizi tekrar harekete geçirdi. Nişantaşı'nda olmak beni çok heyecanlandırıyor tabii. Çünkü Nişantaşı, Türkiye'nin en doğru gelişen yeri.

- Niye böyle bir yatırıma giriştiniz?

Çünkü lüks demokratikleşti. Dergilerde 2 milyarlık ürünle 40 milyarlık ürünün fotoğrafları aynı sayfada. Eskiden böyle değildi. Şimdi herkes her şeyi birlikte giyiyor. Yani ucuz bir blucin giyiyor, bir tişört giyiyor, gidiyor Gucci'den bir kemer alıyor. Herkesin gardırobunda lüks oluyor. Eskiden bir kişi bir mağazaya girer, kendini donatır çıkardı. Şimdi herkes her mağazadan bir parça alabiliyor. Müşterilerimize özgürlük vermek zorundayız, "mix match" (karıştır yakıştır) yapmalarına olanak sağlamalıyız, kendimizi dayatamayız. Eskiden böyle iddialarımız olurdu.

- Siz artık her işin felsefesini yapıyor, her işi teorize ediyor, anlamlandırmaya mı çalışıyorsunuz? Bir mağaza açılıyor ve siz "demokratik lüks"ten, “özgürlük”ten söz ediyorsunuz. Bu size özel bir tutum mu, genel bir eğilim mi?

Bu yeni başlayan bir şey. Brezilya'da Sao Paolo'da da aynısı söz konusu, İngiltere'de de. Belki kapalı bir toplum ama İran'a gitseniz, orada da aynısı oluyor. Mesela bu mağaza, yani lüksün

demokratikleştiği böylesi bir mağaza burada tutarsa bunun aynısını gidip Moskova'da da kurabilirsiniz. Çünkü orada da aynı gelişme oluyor. Artık markayı satmak değil mesele, onu yeni bir anlamda kullanmak. Artık mağazaların kat ve reyon sorumluları satıcı değil bir gazetenin editörleri gibi toplantı yapıyor. Bunlar beni çok heyecanlandırıyor.

Teslim Töre: “Mücadele uğruna sekiz çocuğumu terk ettim"

Teslim Töre kimdir?

Teslim Töre 1944 yılında Malatya'da doğdu. 1960 sonrasında Türkiye İşçi Partisi'nde (TİP) faaliyet gösterdi. 1970'lerde Deniz Gezmiş'lerin Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu'nda (THKO) merkez komitesi üyesi oldu. 12 Mart'tan sonra Ortadoğu'ya kaçtı. 1973'te Türkiye'ye kaçak olarak girip Adıyaman, Malatya, Gaziantep çevresinde gizli siyasi faaliyet yürüttü. Emeğin Birliği örgütünü kurdu. Daha sonra Türkiye Komünist Emek Partisi'nin kurucusu oldu. 23 yıl illegalitede yaşadıktan sonra 1993 yılında yakalandı. 11 Eylül 2001'de cezaevinden çıktığından beri çeşitli dergilerdeki yazılarının yanı sıra dört kitaba imza attı. Ayrıca ÖDP'de görev alıyor.

Teslim Töre ve THKO ("te-aş-ko" okunur); ikisi de çok acayip tınılardır. 70'li yıllarda aklı kemale ermiş çocuklar radyoda okunan sıkıyönetim bildirilerinde bu tınılar duyulduğunda, bu isimler geçtiğinde başka türlü hissederlerdi. Teslim Töre ismi salt linguistik nedenlerle, hele bir de THKO ile bitişince haddinden fazla mücadele, kavga çağrışımı yapardı. Bıyıkları terlememiş ortaokul öğrencileri olarak bu ismi sonraki yıllarda daha rahat kullanmak üzere ezberimize almıştık çoktan. Sonra 70'ler bitti, 80'ler geçti, 90'lar geldi. Efsane sürüyordu. Teslim Töre firarda, Ortadoğu'daydı. Teslim Töre kaçak olarak Türkiye'ye girmiş, dağlardaydı. Örgüt kurmuştu, parti kurmuştu. Yeraltındaydı. Polisteydi, mahkemedeydi. 19 Aralık 2000'de cezaevleri ateşe verildiğinde Bayrampaşa Cezaevi'ndeydi. "İlk kez o gün ölümden korkmuştum. Ama kendiminkinden değil, benimle beraber cezaevinde olan oğlumun benden önce ölmesinden. Koğuşa ateş açılmaya başlandığında kucağıma yatmıştı oğlum" diye anlatıyor. Onunla Taksim'de buluştuğumuzda The Marmara Cafe'ye girmek istemedi. "Şimdi orada görülmem hoş olmaz. Arkadaşlar eleştirirler" dedi. Evet, 60'larında çekingen bir koca adam. Bir devrimci. Ve bir baba: 13 yaşındaki kızını geçmişte denize döktüğü 6. Filo askerlerinin ülkesine, onlarca yıl mücadele ettiği ABD'ye okumaya gönderen.

- Korkusuz musunuzdur?

Hayır, herkes gibi ben de korkarım. Mesela 19 Aralık cezaevi operasyonlarında hayatımda ilk kez ölümden çok fena korktum. Saat sabaha karşı beşte koğuşumuza ateş etmeye başladılar. Bizim koğuşta öyle bir eylem, bir mücadele yoktu. Karşılık veren de yoktu. Gaz bombası da atıyorlardı. Yan koğuş yanıyordu. Artık arkadaşlarla kucaklaşıyor, vedalaşıyorduk. Baktım, oğlum Şükrü gelmiş, kucağıma yatmış. İlk kez o zaman ölümden korktum. "Keşke bundan önce ölsem, bunun ölümünü görmesem" dedim.

- Sonra cezaevi arabasıyla bir başka cezaevine nakledilirken siz görmeseniz de dışarıda bir hayat sürüyordu. Siz bu deneyimden geçerken dışarıda gündelik hayatlarını sürdürenleri suçluyor muydunuz içinizden?

Hayır. Böyle bir durumda kendimizde hata bulurum. Çünkü biz toplumla kaynaşamadık. Biraz da şartların etkisiyle böyle oldu. Ne olursa olsun kimseyi suçlayacak durumda değilim.

- Peki, sosyalist mücadele için feda ettiğiniz en değerli şey nedir?

Bilemiyorum, pişmanlık duymadım ben. Ben zaten bu mücadeleye, yasadışı mücadeleye girerken aileme, çocuklarıma söyledim bunu. "Ben artık sizden ayrılıyorum" dedim.

- Ne dediler?

Ağladılar, üzüldüler, “Bizi, çocuklarını bırakma" dediler. Sekiz çocuğum olmuştu. (Biri daha sonra ev baskınında ölüyor.) Az şey bırakmadım yani.

- Aşktan da değerli midir sosyalist mücadele?

Bilmiyorum. Ben âşık olmadım galiba. Eşlerim bana "Sana aşığız” diyorlardı. (Üç kez evleniyor Teslim Töre, ikisi resmi olarak, biri ise

kendi deyimiyle "devrimci birliktelik".) Ben de onları seviyordum. Acaba aşk mıydı bu, bilmiyorum ki. Neyse, magazine girmeyelim.

- Aşk magazin değildir ki.

Aşkın çok tanımını okudum. Marx, Engels, dünyaca tanınmış aydınlar. Herkes ayrı bir tanım yapıyor. Belli ki birileri âşık olmuş, sonra da bir tanım getirmiş. Benimki hiçbirine uymadığına göre ben âşık olmamışım.

- Hayatınızdan memnun musunuz? Hiç başka türlü bir hayat tasarlamadınız mı kendiniz için?

Aslında geçimim çok iyiydi. Arabası olan, arabasıyla Elazığ'a keklik kebabı yemeye giden, keyfi yerinde bir gençtim. Çok düşünerek, bilerek karar verdim. Oysa başka türlü bir hayat da açıktı bana. İstesem işadamı olabilirdim. İstediğim kadar kredi alabiliyordum. Milletvekili oluyordum ama vazgeçip silahlı mücadeleye başladım.

- Neydi sizi ilk harekete geçiren? Bir aile babası, parası pulu olan bir adam niye silahlı devrimci mücadeleye girişir günün birinde?

Ulusal kurtuluş mücadelesinden kalma bir kültürün etkisi altındaydık biz. Ülkesinin egemeni olmak, ülkesinde bağımsız yaşamak; bunlar önemliydi bizim için. Atatürk'ün “Nutuk”unu ezbere bilirdik biz. O zaman Atatürkçülük bir izm değildi daha, Kemalizm değildi. Bir kültürdü, bir ahlaktı. Bizi o zamanlar sola Atatürkçülük, onun bağımsızlık mücadelesi örneği yöneltirdi. O yıllarda Malatya'da tepemize bir radar üssü inşa edilmişti. Bir NATO havaalanı yapılmıştı. Bu benim katlanabileceğim bir şey değildi. Amerikalı askerlerin evimizin önünden geçmesi. Bu benim Cumhuriyet anlayışımla çelişiyordu.

- Peki, bugün dünyaya bakınca ne düşünüyorsunuz? “Bizi anlamadılar" mı, "Bir gün mutlaka" mı? Kırgın mısınız ya da?

Kırgın değilim. Ben kimse için yapmadım bunları. Kendim için yaptım. Kimse bana borçlu değil.

- Peki, sol, sosyalizm niye arka arkaya ağır yenilgiler aldı Türkiye'de, dünyada?

Çünkü sermaye sahibinin baskısı ile devletin baskısı fark etmiyormuş. Kapitalist ülkelerdeki baskı hiç olmazsa biraz nefes alma alanı bırakıyor insana. Devletçiliğin olduğu yerde ise toplum nefes de alamadı, çürüdü. Dikkat ederseniz, SSCB'de sistem çöktüğü zaman Komünist Parti'ye kayıtlı 18 milyon üye söz konusuydu. Tek bir üye sahip çıkmadı, oysa “Ben ülkem için, sistem için yaşıyorum" diyorlardı, demek ki yaşamıyorlarmış. Çünkü sistem önce insanı, bireyi öldürmüştü. Biz o dönemde bu yaklaşımla partimizdeki kişilikleri fazla törpülemiştik. Sosyalist insan kişiliği zayıf bir kişiliğe dönüşmüştü.

- Tekrar devrim olacak mı?

Artık 20'nci yüzyıl devrimler süreci bitti. 21'inci yüzyıl toplumsal ilerleme hareketleri süreci başladı. Dünya pazarı ülkeleri birbirine bağlarken, sistem karşıtı mücadeleyi de tekleştirdi. Artık bir ülkenin değil, dünyanın kurtuluşu gündemde. Ve ben bunun sadece işçi sınıfının önderliğinde yapılacağına inanmıyorum. Bu ancak insanlığın önderliğinde olur. Bugün artık emek-sermaye çelişkisinin etkileri değişti. Sermayenin yol açtığı yıkım, mesela ozon tabakasının delinmesi sadece işçi sınıfını etkilemiyor ki.

- Sizi neler heyecanlandırıyor bugün artık dünyada?

Mesela entelektüel emeğin kazandığı önem. Kol emeğinin belirleyiciliğini yitirmesi heyecanlandırıyor. Uzay çalışmaları, gen mühendisliği. Bu ilerlemeler.

- Gen mühendisliği ?

Evet.

- Etik buluyor musunuz?

Tabii, tabii.

- Hans Magnus Enzensberger, bu ay Almanya'da çıkan "Bilimlerin İksiri (Elixir der Wissenschaften)" adlı kitabında komünistlerin yeni insan tipini üretme projesini günümüzde gen mühendislerinin üstlendiğini ve bunun totaliter bir eğilim olduğunu yazdı. Sizi de acaba bu yüzden mi heyecanlandırıyor?

Beni yeni bir insan tipi değil, insanları sağlığına kavuşturacak gen ayıklamaları heyecanlandırıyor.

- Küreselleşme karşıtları da çok heyecanlandırıyor olmalı sizi.

Tabii, umut onlar bence. Henüz geleceği yaratmaya yönelen bir güç olamadılar ama olacaklardır.

- Marksistler bir yüzyıl boyunca büyük düşündükten sonra artık azla yetinmeyi mi öğreniyorlar? Sizde bunu sezer gibiyim.

Ben artık Marksistlerden bir önderlik beklemiyorum. Bu önderlik konumu Marksizmin esnekliğini ortadan kaldırdı.

- Size göre devrim silahlı mücadele ile yani, sizin iradi müdahalenizle olacaktı. Artık vazgeçtiniz, toplumsal ilerlemeyi bekliyorsunuz öyle mi?

Ama bugün denge tümüyle burjuvazinin lehine. Vietkong SSCB'den aldığı lazer silahlarıyla Amerika'nın 50 tane B-52 uçağını düşürmüştü. Bugün SSCB kalmadı, Çin zaten kimseye bir mermi bile vermez. Artık gerillanın elinde sadece küçük personel silahları kaldı. Bunlarla da sol

bir gerilla mücadelesi yürütülemez.

- Siz “eski tüfek” misiniz?

Hayır. Tüfek birisinin kullandığı bir mekanizmadır. Ben ise hep kendim oldum. Eskiliğe gelince, ölünceye kadar eskimeyeceğim ben.

Yılmaz Erdoğan: "Solcular tutucu oldu, artık sadece ilericiyim"

Yılmaz Erdoğan, benim, çok da üstüme vazifeymiş gibi sürekli kategorize etmeye, sanki buna yetkiliymişim gibi analiz edip sonuçlarına uydurmaya çalıştığım, hayata, siyasete ilişkin bazı tezlerimin sağlamasını onda bulma umuduyla her hareketini dikkatle izlediğim, yani uzun lafın kısası, adaletsiz davrandığım biri oldu.

İnsan sevdiğini yerden yere vururmuş. Ben bir de üstüne üstlük çaktığım yerde kalsın istiyorum. Oysa ben ve benim sevgili kayıp kuşağımın ona ilişkin sahiplik iddiaları çok komik.

Yılmaz artık ünlüler ve başarılılar dünyasında büyüyor. Doğu'nun o bizim çözemediğimiz ama bir verdi mi yedi verdirten simyasıyla değil, Batı'nın klipler ve magazin programları kadar karmaşık ve mantar gibi bitiriveren kimyasıyla zenginleştirilmiş bir toprakta, televizyon ekranlarıyla örtülü bir serada büyüyor. Şöhreti büyüyor. Parası büyüyor.

Hırçınlığımız bu yüzden.

Bir bakıyoruz Fatih Terim'le İtalya'da, bir bakıyoruz Tarkan'ın doğum gününde. Olacak iş mi?

Zaten bir Yılmaz'ımızı faşizme kurban vermişiz, birini de kurda kuşa mı yem edeceğiz?

Korkumuz bu yüzden.

Ama neyse ki her dem yazdıkları bizim. Bizim oluyor. Çünkü Yılmaz kendisi de çok iyi biliyor ki o bizimkinden başka bir dile vakıf, başka bir hikayeye sahip değil.

Onu çok seviyor oluşumuz bu yüzden.

- Bu arada biyografinizi de okuduk. "Yılmaz" adlı bu kitap için biraz erken değil miydi?

Kitap fikri tümüyle benden bağımsızdı. “Yılmaz” sadece Muhsin Kızılkaya'nın yazdığı kitaplardan bir tanesi. Ben de başka bir kitap gibi okudum. Sadece özel hayatımla ilgili bir-iki ismi çıkarttırdım. Bu kitap için erken miydi? Bilmiyorum. Yarın ölürsem, erken değilmiş demek ki.

- Ya, o kitapta bir iddia yer alıyordu. Beraber olduğunuz üç-dört kadının her biri sizin hayatınızda yeni bir dönemi başlatmış. Biri size aşkı ve şiiri öğretmiş, bir diğeri (Elif Dağdeviren) sizi entelektüel kesime ve sosyeteye sokmuş. Öyle mi oldu?

Kitapta şöyle bir şey söz konusu sahiden: Beni karşı cinsten çeşitli arkadaşlar elimden tutmuş, biri tablolar göstermiş, biri piyanoyu göstermiş falan. Öyle değil elbette. Eğer birisi benim o kadınlara öğrettiklerimi yazsa daha kalın bir kitap olurdu. Hayatımın bazı dönemlerinde birilerine denk gelmişimdir ve biz beraber bazı şeyleri keşfetmişizdir.

- "Cebimde Yeni Kelimeler"le yeni bir tek kişilik gösteriye başlıyorsunuz. Yıllardır oynadığınız “Cebimde Kelimeler"den farkı ne olacak bu gösterinin?

"Cebimde Kelimeler'de ben "Nereden çıktın sen?" sorusunu cevaplıyor,

hayat hikayemi anlatıyordum. Hakkari'yi, Ankara'yı, çocukluğumu. Şaşırtıcı geliyordu bütün bunlar insanlara. Şimdi bu konuda kitap yazılacak noktaya kadar gelince, artık anlatmanın anlamı kalmadı. Artık hayatımı değil, daha çok hayatı anlatıyorum.

- Siz komedyenler arasında en çok konuşansınız. Beyaz, Cem Yılmaz, Okan Bayülgen esprilerinin ardından gelen sessizlikten güç alırken, siz kelimelerin ardından koşuyorsunuz, hep birşeyler anlatma telaşı içindesiniz. Siz de kendinizi bu anlamda çok konuşkan buluyor musunuz?

Şimdi her yiğidin yoğurt yiyişi farklıdır. Ama komedyensen güldüreceksin. Hayatın sırrını da versen güldüreceksin, başka türlü olmaz. Ama onun ötesinde ben temel dert sahibiyim. Her şeyi tartışmak istiyorum. Mesela Kurban Bayramı. Bence bu dini falan bir konu değil. Orada sanıyorum bir yanlış anlama olmuş. Tanrı bize "Her sene bu ay bütün küçükbaş hayvanları kesin" demedi. Bu, Hazreti İbrahim meselesinde özel bir olaya özel bir çaredir bana göre. Hatta oğlunu kesecek noktaya gelen Hazreti İbrahim'e der ki Tanrı, "Hayır, böyle bir şey yapma. Eğer böyle bir şey gelişmişse sende, koyun kes. Zaten etle beslenen bir canlısın. Sen yeme, zaten bir günah işliyorsun, bari etini dağıt, sevap işle". Şimdi adamlar dana kesip etini kavurma yapıyor ve bütün sene yiyorlar. "Kurban Bayramı" lafı da tuhaf, "rehin eğlentisi" gibi bir şey. "Şeker Bayramı" güzel bir laf da, "Kurban Bayramı", kurban varsa, bayram etmenin manası ne? Tanrı bizden böyle bir şey istemiş olamaz. Tanrı'nın isteklerini yerine getirmek istiyorsan, adam ol yeterli. Herhangi bir canlıyı öldürmen gerekmez. Ben bunları konuşmak istiyorum sahnede. İşte, günlük bir şeyden eğer sen derinlikli bir şey yaratabiliyorsan, sahneye çıkmayı hak etmişsindir.

- "Deli Yürek", "Vizontele"den cesaret alınarak yapılmış sağcı bir büyük prodüksiyondu. "Vizontele" sol bir mizah anlaşıyla gündelik hayatın sıradanlığından çok ciddi bir söylem üretebilirken, Deli Yürek o büyük anlatısıyla, bütün ciddi edasıyla neden komik duruma düştü? Sağcılarda mizah eksik mi?

Bu şundan kaynaklanıyor: Sanatçının bakış açısı resmi ideolojininkinden farklı olmak zorunda. Ama resmi ideolojiye karşı olmak için illa solcu olmak da gerekmiyor. Bu ülkede İslamcılar da

resmi ideolojiye karşı. Herkes karşı. Çünkü resmi ideoloji hayatın dışında kalmış Türkiye'de. Sen bu resmi argümanlarla bir film yaparsan kimse seyretmez. Seyirci senin anlattığın olaya bakarken "Ha bu meseleye böyle de bakılabilirmiş" diyebilmeli. Bu senin röportajlarında da olan bir şey. "Ha, bu adama böyle de bakılabilirmiş". İşte bu seyirciye, okura ödediği paranın karşılığını vermek demektir.

- Şu boyacı çocuklu reklam filminizle ilgili hiç konuşmadınız. Orada bir çocuk istismarı söz konusu mu sizce?

Ya, star olmak buymuş demek ki. Star olduğunda yaptığın her şeyle ilgili herkes konuşuyor. Kimi bu filmde çocuk istismarını aradı buldu, kimi Kürt propagandasını. İşin komik tarafı bu reklam filminin öğeleriyle beni çözümlemeye çalışıyorlar, halbuki o film tümüyle Ali Taran'ın eseri. Benim elime bir metin tutuşturdular ve ben onu oynadım. Dahlim bu kadar. Elinde veri olmadan, bir reklam filminden bir insana ilişkin derinlikli, duyarlı analizler çıkarmaya çalışanlar komik duruma düşüyorlar. Asıl duyarlılık önüne her atılan oltayı yememektir.

- Sizin Fatih Terim'le ilişkiniz nedir? Neden ve nasıl dost oldunuz?

Fatih Terim benim dostum, yeteneğine, azmine, gücüne çok inandığım biri. Dolayısıyla beraber vakit geçirmekten çok hoşlandığım, çok esprili, çok zeki bir adam. Eğer soracağınız soru şuysa, siyasi meselelerde falan bir şeyse, Fatih Terim'in daha benim katılmadığım bir siyasi görüşüne rastlamadım.

- Hayır, size de Türkiye ünlülerindeki başarı fetişizminin sirayet etmiş olmasından korkuyoruz belki de. Başarılıyla başarılı yan yana resim vererek, başarılarını sağlama alıyorlar ya. Sizin bir solcu olarak tam da İsmet Berkan'ın deyimiyle "loser"lara, kaybedenlere sempatiniz olmalıymış gibi geliyor bana.

Bakın ben size bir şey söyleyeyim. Benimle ilgili bu solculuk meselesine ilişkin olarak. Şimdi bu bulanıklığı netleştireyim. Ben gözümü açtım, herkes solcuydu, ben de solcu oldum. Ben şöyle

düşünüyordum: "Burada doğanlar Kürt ve solcu oluyor." Zaten devlet bize hiçbir zaman sağcı olma şansını vermedi. Ama biz o zaman iki kavramı yan yana kullanırdık: Solculuk ve ilericilik. 2000'lerin Türkiye'sinde ben bu ikisinin yan yana durmadığını görüyorum. Dolayısıyla benim seçtiğim kavram solculuk değil ilericilik. Türkiye'de solcuların hepsi muhafazakar oldular. Ben "Devletçi ekonomi daha iyidir" diyemem. Çünkü verilere baktığım zaman değil. Ben sadece ileri bir toplum istiyorum. İleri bir toplumda da sömürü olmasın. Ama ne güç sahipleri ne de güçsüzler sömürsün.

- Tarkan'ın doğum gününe gidişiniz de yadırgandı açıkçası.

Ya, Tarkan da arkadaşımız. Çağırdı, gittik. Benimle ilgili şaşkınlıklara şöyle cevap verebilirim: Ne yemek istiyorsam onu yerim, nereye gitmek istiyorsam oraya giderim. Tarkan'ın doğum gününe niye gittim? E, çağırdı. Çağrılmadan gitseydim, bu sorulabilirdi. Çağırdı. Ama ben onu doğum günüme çağırdım, gelmedi.

- Sezen Aksu'nun Efendy'deki şovunu siz yazmışsınız. Sezen Hanım her dönem parlak isimleri bir şekilde teşhis ve istihdam eder. 90'larda da Metin Kaçan'a, Uğur Yücel'e yazdırmıştı. Şimdi de sıra size mi gelmişti?

O bir şey yapıyordu, ben de bir tür danışmanlık yaptım. Üç-beş sayfa bir şey yazdım. Ama Sezen Aksu ne zaman çağırsa koşa koşa giderim. Çünkü Sezen Aksu büyük büyük bir usta, yurdum insanı olduğu için onur duyduğum birisidir. Geçmişte her aşkıma tanıklık olarak şarkılarını koyduğum Sezen Aksu ile bir dostluk kurabilmiş olmak benim için büyük şeref. Kraliçem ne derse, biz emrindeyiz.

* * * * *

- Bir yıl sonra yeniden bir röportajda birlikteyiz. Neler oldu bu bir yıl içinde? İçinize kapanık bir yıl geçirdiniz sanki.

Biz "Vizontele”nin gösteriminden önce yapmıştık, değil mi? O röportajdan sonra şu oldu: O röportajda söylediğim her şeyi yaptım. O

yüzden bu röportajı da gönül rahatlığı ile yapabilirim. Şimdi dönüp geriye baktığımda hakikaten şaşılacak bir şey olmuş. İşte adamlar 180 milyon dolarlık filmle, "Yüzüklerin Efendisi"yle yapamadılar bizim yaptığımızı, bizim kadar seyirci bulamadılar. Ama bizimki de filmlerin en efendisiydi.

- Sadece gişe başarısı değil, aynı zamanda üzerine en çok konuşulan film olma başarısını da elde eden "Vizontele"yi arşivinize yerleştirip hayatınızdan çıkaramıyorsunuz galiba.

"Vizontele" konusu bizim için kapanmıştır. Ama her film yapan arkadaş doğal olarak onu geçmeye çalışıyor. Bu da filmi sürekli gündemde tutuyor. Ama benim için de "Vizontele" böyle bir problem. Onu geçmem gerekiyor. Ama çok zor.

- "Vizontele"nin senaryosu sizin o özgün dilinize, kelime oyunlarınıza, Türkçe'ye çok fazla yaslanan bir filmdi. Siz filmi Hollywood'a da götürdünüz. Nasıl izlediler orada?

Dünyanın çeşitli yerlerinde hâlâ oynuyor film. Ve her yerde aynı reaksiyonu alıyor. Fransızca altyazılı kopyasında da aynı yerlere gülüyor insanlar, İngilizce altyazılı kopyasında da, Türkiye'de de. Sanırım filmin sıcaklığı dil sorunlarının aşılmasını sağlıyor. Film bu sıcak cümleyi kurmayı becerdi. Bu sıcaklık dünyanın her dilinde aynı anlama geliyor.

- Sanki filmin kopardığı bu gürültüden yoruldunuz ve bir ara verdiniz gibi.

Şöyle bir yorgunluk oldu: Film meselesini bu kadar bir memleket meselesi haline getirmek doğru değil. Ama bizim ülkemizde böyle. Şimdi "Ararat" diye bir film yapılıyor, daha film yapılırken telaşı bize düştü. Ya, yapsınlar bir filmi, biz burada gösterelim, insanlar seyretsin, yalan söylüyorsa zaten endişelenecek bir şey yok, doğru söylüyorsa yine yok. "Vizontele" için yazılan lehte ve aleyhte yazılar 16 klasör tutuyor. Tamam, bu kadar konuşulması iyi bir şey de, neden? Önünde sonunda yapılmış olan bir film.

- Artık üzerine daha rahat konuşabiliyoruz ya, şunu sorayım: Sizin Güneydoğu'yu fazla idealize ettiğinizi, fazla güzel gösterdiğinizi ve böylelikle Kürt meselesini perdelediğinizi iddia edenler de oldu. Yeşilçam'daki "yurtiçi egzotizm”i, Güneydoğu'ya ve Kürtler'e ilişkin "karşı-estetik”i yıkma çabanız tepkilere yol açtı, değil mi?

Çünkü "Vizontele" İstanbulist bir yaklaşım içermiyordu. İstanbul'dan oraya bakarak “ah, vah" etmek yerine, oradan Türkiye'nin geri kalanına baktık. Pusulayı değiştirince de arkadaşlar afalladılar. "Orada bir yoksulluk varsa, bu sizin kabahatiniz" dedik biz, oradaki insanlar o yoksulluktan ötürü mutlu değiller ama mutsuz da değiller. Orayı çok güzel anlatmışım diye eleştirdiler. Evet, güzel bir yer orası. Hele benim anlattığım dönemde, 1974'te orası çok güzeldi. Bir Kürt meselesi vardı ama savaş yoktu. Sonra filmdeki insanları fazla güzel bulanlar oldu. Yani iş faşizan yerlere doğru gitti. "Orada yaşıyorsa, güzel olmamalı” gibi. "Zeynep Tokuş niye o kadar güzeldi?” diye sordular. Zeynep Tokuş çok güzel bir kız ama orada Zeynep Tokuş'tan daha güzel kızlar yaşıyor. Çirkinlikle yoksulluğu birbirine karıştırmamak gerekir.

- Peki, yeni bir film tasarlıyor musunuz?

Yaza bir film düşünüyorum. Bu kez benim çocukluğumun 1979 dönemi anlatılacak. İşte bu filmde, "Vizontele"yi politik açıdan eleştiren arkadaşların istedikleri sertlik olacak. Ama "Vizontele" ile bu filmin arasına İstanbul'da geçen bir komedi filmi de sokmak istiyorum. İstiyorum çünkü hemen yine otobiyografik bir film çekersem, “Bu da çocukluğundan başka bir şey bilmiyor" diyecekler.

Cem Yılmaz: "Ya bu sefer gülmezlerse?"

Beşiktaş pazarındaki 7-8 Hasan Paşa Fırını'ndan portakallı, elmalı, muzlu, sonra çikolata çizikli ve arası reçelli kurabiyelerden aldım. Kuliste kurabiyelerimizi çaya bandırıp yemeye başladığımızda, gösteriye 10 dakika kalmıştı. "Konsantre olacaksan, biz çıkalım" dedim. "Ben karateci miyim, kiremit mi kıracağım, ne konsantresi?"

dedi, “Benim işim konsantre olanı sulandırmak."

Ben ise önüme tam da onun o sulandırmaya çalıştığı konsantre şeyi ele geçirmek gibi zorlu bir görev koymuştum. O dağıttıkça, toplamaya çalışacaktım. Ne mümkün!

Cem Yılmaz şeylere benziyor: O Roma'daki filan gibi, ağzından, kulaklarından, burnundan, pipisinden su fışkırtan çeşme-çocuklara. Ya da bu resmi orta sınıf salonlarına taşırsak: Halının ortasında durup, iki elini beline koyarak, yetişkinlerin önünde şarıl şarıl işeyen intikam meleklerine.

Ama artık perde inmişse, saat de gecenin ikisi olmuşsa, hoop, bir başka perde açılıyor o zaman. Cem Yılmaz teybime yeni birşeyler söylemeye başlıyor. "Arkadaşım çok az" diyor. "Panik ataklar başladı" diyor. "Ben durunca, herkes duruyor, merak ediyorum, beni anlatsana" diyor.

- Şakalarınız, o hınzır gülüşünüz o kadar ağırlıklı ki, insan sizi gerçekten tanımakta zorlanıyor. Hatta tanıma ihtiyacı bile hissetmiyor. Sizi tanımak zor mudur? Ya da gereksiz midir?

O seyrettiğiniz iki saatlik oyunda bile o kadar çok malzeme var ki benimle ilgili. Onun dışında hiçbir özelliğim yok.

- Diğer komedyenleri ağlarken, sevgililerine şiddet uygularken filan tasavvur edebiliyorum da, sizde olmuyor. Neden?

Nasıl bir resim var sizde benimle ilgili, işte onu çok merak ediyorum. Belki de bu röportajı bunun için çok istedim. Aslında doğru ya. Şimdi hep komedyenler der ya, "Ağlarken gülmek zorundayız", işte bundan bilerek kaçtığım için böyle "cartoon" bir adam çıktı sonunda ortaya. "Cartoon" bir adam olmaktan bir beş-altı yıl şikayet etmedim, "Tamam ya, her palyaço da gidip kenarda ağlamak zorunda değil, olur mu öyle şey, bak ben hep gülüyorum, ne güzel" diyordum. Sonra askerlik devreye girince, böyle biraz burkuldu yani içim. O zaman biraz yere bastı ayaklarım. Ondan sonra da hep tekrar sahneye çıkmayı özledim.

Çünkü oradaki Cem Yılmaz daha lezzetli oluyor. O da tam kurgu bir herif değil ancak daha mutlu en azından. Ama bu adam sahneden inince de devam etmiyor ki. Etse çok süper bir lüks. "Her şeyi biliyor, çok hızlı, sırf kafa şekerim". Öyle olsa dükkan senin, ama değil. Olmadığı için de bir sıkıntı var tabii.

- "Cem Yılmaz"ı yeniden üretmek için dostlar arasında da sürekli komiklik yapmak zorundaymışsınız gibi geliyor bana. Durmanız, öylece durmanız mümkün mü?

Çok arkadaşım yok açıkçası. Ama komedyenlerde vardır ya, "Aman efendim, her yerde bizden şakalar bekliyorlar"; bu beni bozmuyor, hoşuma gidiyor. Durma anında asıl çok sıkıntı çekiyorum. Çünkü ben durduğum zaman, herkes duruyormuş gibi geliyor. Dün Beyoğlu'nda bir mekanda bulundum mesela, o kadar çok durdum ki üzüldüm, dedim ki "Ben durunca, her şey de duruyor." Çok rahatsız oluyorum.

- Ya, bütün meslek erbabı arasında en çok komedyenler işlerine indirgenmiş gibi. Her an bu işi yapmanız isteniyor sizden.

Çünkü komedyenlik meslek gibi bir şey de değil ya. Öyle komik bir adam olma durumu bu. Evet, tuhaf bir diyeti varmış bu işin. Bir komedyenin arkadaşının, bir sosyal çevresinin olması da mümkün değil. Çünkü oyundan sonra "Yakın gözlüklerimi takıp, şöyle bir ciddi ciddi oturayım" desem, o da komik. Ama anladım ki, bu iş zaten tuhaf bir yalnızlık olmadan yapılamıyor. Bu yalnızlığı çözmeye çalışırsa insan, işini yapamaz olur. Eğer arkadaşın olursa, sen birşeylerden feragat edeceksin demektir. Yani kız arkadaşımın salaklığını görmezlikten gelmem gerekecek. Yapamam. Kız, "Ya, benimle dalga geçme" dediğinde, dalga geçmezsem, artık o adam olmaktan çıkarım.

- Yani kadınlar komik adamları sevmiyor mu? Bize tersi öğretilmişti.

Sevseler ne fark eder ki? Benim bu kadınlarla ilişkim yapay, şöhret durumlarıyla ilgili bir şey. İş öyle yürümüyor be. Hiç doğal bir ilişki olmuyor ki insanlarla. Bir kere bana karşı ciddi bir “guard” var. Bir de istiyorum ki yanımdaki enteresan bir şey anlatsın da, ben dinleyeyim. Maalesef enteresan birşeyler anlatan enteresan insanlar da fazla değil.

Bir de Mickey Mouse benim ya. Mickey Mouse da “Oturup bir seyredeyim, şu Walt Disney ne yapmış" diyemiyor.

- Yine de çevrenizdekilerin hep sizi dinlemek istemeleri sizi şımartmıyor mu?

Şimdi şöyle bir durum var: Herkese gelmiyor bu kadar çok seyirci. Ben bunu idrak ettiğim andan itibaren şımarıklığımın dozunu ayarlamaya başladım. Çünkü adam izliyorsa seni, varsın, izlemiyorsa, yoksun be birader. Ben askerden döndükten sonra bir altı ay filan sahneye çıkmadım, insanlar sokakta görüp de "Abi, biz seni çok seviyoruz" dedikleri zaman, "Ulan, niye seviyor acaba?" oluyordum. Çok kötü hissediyordum kendimi. Ayakkabı boyayan çocuk bile daha aktifti benden. Bir iş yapmıyorum ben ama "seviyoruz" diyor, Allah Allah. Beni hatıralarında yaşatıyor. Bu da zoruma gitti bu yaşta yani. Benim öyle bir kaderim var galiba. Çok küçük yaşta fark ettim bunu. İnsanların tatlı hatırası olmak o kadar da güzel bir şey değil. Hatıra işte, adı üstünde. En yakın ilişkilerde bile bu böyle, insanların tatlı hatırasıyım.

- Askerden döndünüz ve yeniden sahnedesiniz. Seyircinin eskisi gibi akın akın gelmemesinden korktunuz mu? Ne yaptınız yeni şovunuza hazırlanırken?

Altıma sıçtım. Bunu böyle yazmak ister misiniz, bilmiyorum ama. Ölümcüldü abi. Rigor mortis, ölüm sertliği. Çok ciddi bir travma oldu. Çünkü her şey rastlantı da olabilir. Tatlı bir hatıra olarak da kalabilirim, "VCD'leri de var, çok komik çocuktur, Ahmet Bey" gibi. Hatta Nebil Özgentürk "Bir Yudum İnsan” yaptı, o zaman dedim abi, "Perde", "Bir yudum insan işte, aah, aah, 27 yaşında bir yudum insan oldu" durumu.

- Yaptıklarınız perde iner inmez unutulan bir şey olduğu için mi acaba bu korkularınız? Ne yaptığınızı tam olarak siz de bilmiyorsunuz sanki.

Tabii, yaptığın zaman varsın, sahneden indiğin zaman yoksun. Emin olun ki, üzerine bir sigara bile içemiyorsunuz, “Ne biçim bir iş yaptım, dur, üzerine bir sigara yakayım” vardır ya. Çakmağı çakıyorsun,

gidiyor. Tak, bir anda sadece sigara içen adam oluyorsun yani. Dediniz ya kuliste, “Konsantre olacaksan gidelim" diye. Sanki karateciyim, kiremit kıracağım ya. Ne konsantresi? Neyi konsantre edeceksin? Benim amacım konsantre etmek değil, sulandırmak. Bir tek son zamanlarda sahneye çıkmadan önce çiş gelme durumları oluyor. Panik atak sinyalleri oluyor. Bu da askerde başladı. Kolum filan uyuşuyor.

- Mizah dar gelir gruplarının çocuklarının buldukları bir para ve şöhret damarı oldu Türkiye'de, değil mi?

Her zaman öyle olmuştur. Sadece ekonomik değil, sosyal anlamda dar gelirlilik diye de bir şey var. Çok az arkadaşın olması mesela. O adamlar da çok hızlı çıkarlar. Ama çok da dramatik bir dar gelirlilik olmamalı. "Baletler tayt giyiyorlar, pipileri görünüyor" demek için en azından bir defa bale seyretmiş olmak lazım.

- Çok para kazandınız. Bu hayata mizahi bakışınıza zarar vermez mi?

Ben paraya tapmıyorsam şaka yapmamı ne engelleyebilir? Bazı arkadaşların kimyası şaka yapmak yerine "Bayağı da bir ilerledik ya, yerlere baksana komple mermer'e dönüşünce, şakadan birazcık sıyrılıyor. Benim şu ana kadar hakikaten fırlama, külyutmaz arkadaşlarım benimle ilgili şaka yapmadılarsa bu önemli bir şey. Yoksa bir Lemancı'nın dilinden kurtulamazsın.

- Seviyorlar mı sizi hâlâ Lemancılar?

Bir yanlışımı gördüklerini zannetmiyorum. Ama tabii biraz daha "underground" kalsaydım daha iyiydi.

"Bu işi bizim aramızdan paraya en iyi o tahvil etti. Uyanık çıktı” demiyorlar mı?

Kim beni meşhur etti? Gelsin, biri söylesin. Söyleyemez. Ben Leman'da çıktım sahneye, "Abi, ne olur çık, millet bekliyor" dediler, "Ya babalar,

yapmayın" dedim. Zorla çıkardılar. Bir baktım, Vakko'ya kadar kuyruk olmuş. O an hayatımın değiştiği bir andır. Ben onun mistik tarafını anlamam. "Önce o paraya tahvil etti" falan, he? Leman'da öyle kurnaz insanlar var ki, eğer bir şey paraya tahvil edilecekse, ederler yani.

- Erciyes Üniversitesi öğrencilerinin sizi “En güzel kıçlı şovmen" seçtiği doğru mu?

"Şunun neresini, bunun neresini beğeniyorsunuz?" diye sormuşlar. Bu çıkmış.

- Şovunuzda, erkek cinsel organının ölçüleriyle ilgili çok şaka yapıyorsunuz. Bu ölçüler bu kadar önemli midir?

Beni bir uzman olarak kabul edip mi soruyorsunuz bunu bana?

- Hayır, cinsel organ sahibi olarak.

Fuhuş yapan Rus kızlarına Türkçe'de ilk olarak "Çok büyük" demeyi öğretiyorlarmış ki, müşteri memnun kalsın. Bu konuda herkes yalan söyler ve çok büyüğün ne olduğunu da hepimiz biliriz. Mesela benimki çok büyük değil, doğruyu söylemek gerekirse. Belden aşağı şaka şık yapıldığı zaman tadından yenmeyecek bir şeydir. Zaten gizli bir konu, bu yüzden şık yapmak için kelime oyunları yaparsınız, zeka kaşınır o zaman. Ayrıca benim şakalarım çok özgündür. 27 yıldır, yarım saat pipisiyle konuşup şatolarda oturacak kadar para kazanan Amerikalı bir komedyen de tanıyorum ben. Ben iki dakika bile konuşamam pipimle. Çünkü muhabbeti hiç çekilmiyor. Çok sert, bana karşı çok sert.

- Uçucu, çabuk unutulan bir şov ya sizinki, her şey elinizden öyle kayıp gidecek gibi mi geliyor acaba?

Mizahçı zaten tutunacak bir dalı olmayan adamdır. Şöyle diyorum tabii: "Allah Allah, ben böyle bir iş icra ediyorum, tamam da, beyin cerrahı diye de bir şey var, ayı." O zaman küsüp, "Ulan, başka bir iş

tutsaydık" diyorum.

- Ful çekiyorsunuz ama çok mu acı çekersiniz bu kez başarısız olsanız?

Ne iş yapacağım? Söyleyin bana Allah aşkına. Dergilere yazı yazmam, röportaj da yapmam. Hayır, hayır o noktaya gelmem. Bu işin alternatifi ne, biliyor musunuz? Bu işi yapamadın mı, alacaksın bir taksi plakası, neşeli bir taksici olacaksın en fazla. Çünkü bize yakışan budur. "Eskisi kadar komik değilim, köşe yazılarıma başlayayım" olur mu? Nerede kaldı serseriliğimiz?

- Geldik serseriliğe. Üst sınıflardan, hanım evlatlarından komik çıkmaz mı?

Çıkmaz. Bir tek Bebek'ten Okan (Bayülgen) var. Bakın, ben de "Okan" dedim. Hakikaten bir kategori oluşmuş, herkes orada; ben, Yılmaz Erdoğan, Beyaz, Okan Bayülgen. Hiç ortak yanımız yok halbuki. Onlar, kendileri talk show sanatçısı. Ben değilim.

- Sizi, hepinizi aynı kategoriye ne sokuyor biliyor musunuz? Aynı kadınlarla benzer ilişkiler. Cinsel yaşam tarzınız sizin ortak yanınız.

Hayır, benzer kadınlarla beraber olmuyoruz. Bir iki kadın var, hepimizle beraber oldu onlar, o kadınlardan kaynaklanan bir şey.

- Çok mu iyi niyetliyim bilmiyorum ama o lüks arabalarınızda bu sınıf atlama meseleleriyle bir dalga geçme seziliyor. Şovun parçası sanki.

Hiç inandırıcı değil de benim bir Ferrari'ye binmem, onun için. Arap şeyhi filan değilim ki ben. Ayrıca, İstanbul trafiğinde ne Ferrari'si? Ben bir hafta sonra satıyorum o arabayı, başka araba alıyorum. Bu beni bozmaz. Belki bozduğunu sananlar oluyordur. Vıın, geçtim mesela, gördü beni, pek görmesi mümkün değil ama, vın gittim, “İbneye bak, çekmiş arabayı altına, fiyaka yapıyor" diyordur. "Kardeşim, emin ol ki o arabayı satacağım bir hafta sonra. Telaşlanma." Çok güzel araba alınca başka bir şey olmuyorsun. Söyleyeyim o arkadaşlara,

telaşlanmasınlar. Bugatti'nin bir 10 silindirli arabası çıkıyor, o zamana kadar telaşlanmasınlar.

Ahmet Altan: "Kadın gibi kadın severiz biz..."

"İsyan Günlerinde Aşk", Türkçe romanda, toplumsal olanla özel olanın en iyi ilintilendirildiği kitaplardan biri. Ancak Türk entelejensiyası, kamuoyu şimdilik sadece romandaki toplumsal olanla ilgileniyor. 31 Mart olayı, irtica, asker, 28 Şubat kullanılan terimlerden bazıları... Tek tek okurlar dışında kimse şimdilik Mehpare'nin, Hikmet'in, Dilara'nın, Ragıp'ın iç dünyalarında neler olup bittiğiyle ilgilenmiyor.

Belki de bu saydığımız roman kahramanlarının ve diğerlerinin duygusal değişimlerini, bedensel alışverişlerini; en azından iktidardaki el değiştirmeler kadar konuşsaydık aramızda, birey olmanın ne derin bir şey olduğunu daha iyi anlar, zaman içinde yüzeysel iktidar değişiklikleriyle ilgilenmemeyi öğrenirdik. İktidarlar bizi, hayatımızı bu kadar etkileyemezdi.

- Bir romancı olarak "İsyan Günlerinde Aşk'ta bütün kahramanlara, Abdülhamit'e de, İttihatçılar'a da, şeyhlere de aynı şefkatle yaklaşmanız, sizin çeşitli siyasi cenahlar tarafından tartışmaların içine çekilmenize neden oluyor. Bunun, romanınızı basite indirgediğini düşünüyor musunuz?

Türkiye kendisine yeni sorun bulamıyor. 20. yüzyılın başını anlatıyor bu kitap ama oradaki sorunların neredeyse tümü bugün hâlâ sürüyor. İnsanları öldürebilirsiniz ama sosyal sorunları öldüremezsiniz. Halbuki bizim devlet anlayışımız sorunlara öldürerek çözüm aramaktır. Ben bu romanı yazarken asla bugünü düşünmedim, aslında o günü bile düşünmedim. Benim derdim insanları anlatmak, hayatı anlatmak. Ama insanlar bir zaman dilimi içinde yaşıyorlar ve o zaman diliminde olanlar, birdenbire gördük ki bize çok başka biçimde anlatılmış. Bize yalan söylenmiş. Özellikle 31 Mart olayı ile ilgili. 31 Mart önemli bir olay ve 31 Mart korkusu üzerine Türkiye'de bir siyaset inşa edilmiş. Türkiye'de politik yapı kendisini irticacıların ayaklanacağı ihtimali üzerine inşa etmiş. Ve bunu böyle devam ettiriyor. 31 Mart'ın ne

olduğu bu kitapla ortaya çıkınca kitabın siyasi yönü birdenbire öne çıktı.

- Fakat siyasi yan öne çıkınca romanın estetik yanı gözden kaçmış olmuyor mu?

Bazen bu tür bir endişem oluyor doğrusu. Ama şunu da biliyorum, bir roman iyiyse, nasıl tartışılırsa tartışılsın, o roman orada edebi değeri ile kalır.

- Siz günümüz romanından çok klasik romana yakın duruyorsunuz. İnsan duygularını uzun uzun anlatan bölümler, olayların insan ruhundaki etkilerinin derinlikli ele alınışı... Günümüz romanının insandan uzaklaşmasının nedeni, günümüzde insanın dünyayı değiştirebileceğine dair umudun kaybolmasıyla başlayan ve insandan ümit kesilmesine yol açan süreç mi?

Ne yazık ki günümüz edebiyatı insandan, sadece insandan değil hayattan uzaklaştı. Daha çok hareketi anlatıyor, yazı oyununu öne çıkartıyor. Çünkü 19. yüzyılın edebiyatçıları, Balzac, Tolstoy, Flaubert gibi romancılar insanı, hayatı o kadar güzel anlattı ki, 20. yüzyıl edebiyatçıları, insanı bu kadar iyi anlatamayacaklarını düşünüp korktular ve klasik edebiyattan kaçtılar. Bu iki şeye yol açtı: Birincisi, 20. yüzyıl bir arayış yüzyılı oldu edebiyat açısından. İkincisi ise, bu arayış sürecinin belirsizliği içinde yazar olmayan bir çok insanın kendisini yazar gibi sunabilmesi oldu. Sonuç olarak: 19. yüzyılda hayatı çok iyi anlattığı için yazarlar, o hayatın içindeki insanlar, en sıradanları bile, romanla birebir ilişki kurabiliyordu. En sıkı entelektüelden en sıradan bir kapıcıya kadar herkes aynı zamanda bir okuyucuydu. Ama 20. yüzyılın romanının büyük ölçüde hayattan koptuğunu gördük. Bu öyle hale geldi ki “İyi roman okunmaz" dendi.

- Ama sizinki okunuyor ve de satıyor...

Evet. Benim de beklediğimden hızlı gidiyor. Ve bu beni çok mutlu ediyor.

- Kitabınızda, bir yerde, "Şarabını yapamadığın ülkenin ihtilalini yapamazsın" deniyor. Ve isyanla ihtilal arasına kalın bir çizgi çekiliyor. İsyanla ihtilalin farkı nedir?

İhtilal, hayatı değiştirmek amacıyla bir toplumun kadını erkeği ile harekete geçmesidir. İsyan ise, genellikle erkeklerin bir başkaldırısı olarak bir başka gruptan iktidarı almak için harekete geçmesi oluyor.

- Yani, "Kadın olmazsa ihtilal de olmaz". İşte, Ahmet Altan'dan en çok istek alan temaya, kadının yüceltilmesine geldik... Romanda aynı kadınla farklı zamanlarda farklı duygularla sevişmekten söz ediliyor. Sizin de aynı kadınla farklı zamanlarda farklı duygularla seviştiğiniz oldu mu?

Ben doğrusu kendimden çok kahramanlarımı daha iyi tanırım. Onların nasıl seviştiklerini daha iyi biliyorum. Dolayısıyla onların kendi sevişmelerini anlatmalarını tercih ediyorum. Evet, bir kadınla değişik biçimlerde sevişilebileceğine inanıyorum. Çok şehvetle, çok şefkatle, sevgiyle, hepsi bir arada, aşkla, nefretle... İsteyerek, istemeyerek sevişilebilir.

- Ancak kadınların katılımıyla ihtilal yapılabileceğini söylüyorsunuz ama Altan Ailesi denince bir triumvirat, üç erkeğin iktidarı, Ahmet Altan, Mehmet Altan ve tabii ki babanız Çetin Altan kastediliyor... Kadınlarınızın rolü ne hayatınızda?

Bizim hayatımızda kadınların rolü çok önemli. Çünkü biz meslek itibariyle hep belli bir mücadelenin içinde olan kişileriz. Burada dayanışma, özellikle bir kadınla dayanışma, bu mücadeleyi sürdürürken insana çok güven veriyor. Aynı zamanda sığınacağın bir yerdir kadın. Ayrıca ben kadını dinlerim, Verdiğim kararlarda fikirlerini sorarım. Zeynep, kız kardeşim, şimdi annemiz gibi.

- Romanınızda da, kadınlar sanki o isyan günlerinde bir duygusal istihkam birliği işlevi görüyorlar. Bu romanı o dönemi bilmeyen bir feminist okusa, size çok hiddetlenirdi herhalde, değil mi?

Hiddetleneceğini sanmıyorum. Kadınlar okuduklarında "Evet, böyle hissediyorum" duygusuna kapılıyorlarsa, herhangi birinin ideolojik bir nedenle hiddetlenmesi ya da sevmesi çok bir mana ifade etmez.

- Diğer taraftan kitabınızdaki kadınlar özel alanda çok hakim. Hele yatakta... Mehpare, Hikmet'i terk ediyor. Aynı Mehpare, Konstantin'le her sevişmeden sonra ilk banyoya giden oluyor. Dilara, Ragıp'ı yoldan bugünün moda deyimiyle “götürüyor". Karısı, Hasan Efendi'yi her gece sevişmeye zorluyor.

Erkeklerin kadınların peşinden koştuğu doğru. Ama kim karar veriyor? Her zaman kadındır beraber olmaya karar veren. Ama büyük bir zeka ve zarafetle beraber olma kararını verenin erkek olduğuna erkeği inandırmayı başarır. Erkek buna inandığı zaman, "Kararı ben verdim" diyor ve yatıyor.

- Kadınların bu özel alandaki hakimiyeti giderek siyasal iktidarda da etkili oluyor ama değil mi? Özellikle Osmanlı'da...

Tabii. Padişah bütün bir ülkeyi yönetiyor, bir kadın geliyor, padişahı tek başına yönetiyor. Büyük güçlere sahip insanların güçsüz olmaya ihtiyaçları oluyor. Zaaflarını ortaya koyabileceği anlara. Hayatı bunlar oluşturur, zaaflar, hatalar. Nietzsche, çok zaafları olan bir adamdı, hayatı boyunca zaaflarını göstermemek için uğraştı ve çıldırdı. Kimin yanında zaaflarını gösterebilir güçlü bir adam? Ancak bir kadının yanında. Ve kimin yanında güçsüz olabiliyorsa ona bağlanır.

- Kadınlar sizi ünlü bir romancı olmadan önce de çok severler miydi?

İlk gençlik yıllarımdan beri kadınlar açısından şanslı olduğumu söyleyebilirim.

- Kadınlar tarafından şımartılmış olmak erkeği daha mı kendine güvenli yapıyor? Siyasi iktidar karşısında bile...

Şımartılmış erkekler daha güvenlidirler. Kadınların beğenmesi büyük

bir güvendir. Kadınlar tarafından beğenilirseniz, başka erkeklerin ne yaptığına çok da bakmazsınız. Şımartılmış bir erkeği herkes fark eder zaten.

- Bir ara cezaevine girmeniz söz konusuydu. Cezaevine girseniz kadınlardan uzakta çok acı çekerdiniz herhalde...

Sadece cinsel açıdan değil, kadınların yanımda olmaması çok büyük bir eksiklik olur. Bir yerde kapalı kalmaktan hiç gocunmam. Senelerce oturup kitap yazıyorum. Kendime çok zevk aldığım bir hapishaneyi zaten kurmuşum. Ha, kadınların olmadığı cezaevi... Bu kötü bir cezaevi.

- Babanızı da kadınlar çok seviyor. Size bazen, "Boynuz kulağı geçti" diyor mu?

Bilmiyorum. Hâlâ bir çok kadın babamla tanışmak için bana geliyor.

- Romanı yazdınız, bitti. Bu yorucu sürecin hemen ardından ne yaptınız?

"Ne oldu?" diyordum. O kadar alışmıştım ki yazmaya, çalışmaya, cümlelerle uğraşmaya, o kahramanlarla uğraşmaya. Garip bir terk edilmişlik oldu. Zamanın geçtiğini fark ediyorsun. "Bak yeniden bahar geldi, zaman geçti ama bir roman yazdım" diyorum. Zamanın geçmesindeki o hep insanı yaralayan, acı hatırlatan şey bir roman yazarını çok rahatlatır. "Roman yazdım bu arada". Ama bunu bile fark edemedim bir süre. Ondan sonra şey başladı: "Peki, şimdi ne olacak? Peki, bunu okuyacaklar mı?"

- Sık tasvir ettiğiniz için soruyorum: Kadın bedeni ne ifade ediyor sizin için?

Sıcaklık, yumuşaklık, dokunabileceğim ve sığınabileceğim ve bütün hayatı unutabileceğim bir yer orası. Kadın bedeni benim için çok güzel bir şey.

- Ama tasvir ettiğiniz kadınlar günümüzün baskın kadın bedeni ölçülerine pek uymuyor. Calvin Klein ilanlarındaki tiriti çıkmış kadınlar değil de daha toplu kadınlar...

Tabii değil. Ortadoğu'nun bir parçası burası. Kadın gibi kadın severiz biz. Ben zaten bu kadınları incecik sopalar haline getirmeyi anlamıyorum. Biraz böyle Rönesans resimlerindeki gibi, bizim toplumumuz da biraz kadın olduğu belli kadınları sever. Ben de öyle kadınlar olmasını isterim genellikle.

- Nihat Odabaşı, genellikle, Murathan Mungan'ı saymazsak, şarkıcıları, oyuncuların fotoğraflarını çeken popüler bir isim. Neden kitabınızın arka kapağında da yer alan fotoğrafı ona çektirmeyi tercih ettiniz?

Ben Nihat Odabaşı'nın kim olduğunu bilmiyordum. Aktüel dergisi benim için onunla bir çekim istedi. Nihat çok yetenekli bir fotoğrafçı ama bütün yetenekli insanlar gibi kendi yaptığı işle dolu. Onun için iyi fotoğraf çekmek, bulduğu malzemeye kendine göre şekil vermek. Bir sürü elbiseler getirdi. Ben ne olduğunu anlamadım. “Bunlar ne?" Kırmızı bir kazak bile getirmiş. "Ben kırmızı kazak giymem" dedim. "Ben benim ve olduğum şeyden çok memnunum, beni böyle çek" dedim. Sonra bir deri ceketle çekmek istedi. Sonra anladım neden deri istediğini. O ışıklarla oynuyor. Deri ışığı çok iyi yansıtıyor. Ama o deriyi giyen adamı da olduğundan başka bir şey gibi gösteriyor. Çok hoş fotoğraflar çekti ama ben bir deri mankeni gibi oldum. Sonra bütün o fotoğrafları ondan aldım. Çok hoş fotoğraflardı ama ben değildim onların çoğunda. Onun çektiği resimlerden birinin altını kestim ve kullandım.

- Kadınları bu kadar iyi tanıyan bir baba olmak kızınız Sanem'in avantajı olmuştur herhalde.

Tabii, bunu ona sormak lazım. Benim çocuklarıma ilişkin iki beklentim oldu: Biri mutlu olmaları, biri dürüst olmaları. Bir insan mutluluğu kendi bulur ya da bulamaz ama dürüst olmayı öğretebilirsiniz. Amacım onların hayatının içinden hatayı yok etmek değildir. Genellikle anne babalar çocuklarının hayatında hiç hata

olmasın isterler. Bu çok insani bir istek ama aynı zamanda çocukların hayatında çok ağır bir yük. Hatasız bir hayat olamaz, hatasız bir hayat zevkli olamaz. Çocukların hata yapmalarına izin vermek lazım. Bir babanın yapacağı çocuklarını hata yaptıklarında da sevmek, o hataların onların hayatlarını mahvetmesini engellemektir.

- Bir romancı olarak kızınızın erkek arkadaşı, pop şarkıcısı Burak Kut'la tanıştığınızda onu nasıl buldunuz?

İyi şarkı söyleyen bir genç.

- Edebiyat eliti bazen sizi eleştiriyor. En son "entel" denildi sizin için.

Kim bu edebiyat eliti? Kimse bilmiyor. Yani, ben burada oturup roman yazıyorum ve orada başka bir edebiyat eliti, ne yapacağıma karar veriyor. Böyle bir şey olabilir mi?

Latife Tekin: "Erkek başarıya koşullu”

Latife Tekin, Ahmet Altan ve Orhan Pamuk, 12 Eylül'ün hemen ertesinde yeni bir edebiyat kuşağının öncüleri olarak ortaya çıktılar. Çok sevildiler ve çok suçlandılar. Yazdıklarına Eylülist roman bile dendi.

Bu üçlüdeki iki erkek yıllar içinde giderek piyasanın isteklerine göre davranarak kitaplarını büyük gürültülerle çıkarma yoluna girerken, Latife Tekin büyük şehri terk etti ve sessizliğe gömüldü.

- Aynı dönemde edebiyat dünyasına girdiğiniz Ahmet Altan ve Orhan Pamuk kitap tanıtımı konusunda çığır açtılar. Siz ise bu tür bir "reklamcılık"tan uzak duruyorsunuz. Neden?

Benimkisi bilinçli bir tercih. Bana sıkıcı geliyor bu tür çabalar. Bir

kitap yazmak için kapanıyor, sessizleşiyorsunuz. Sonra bunun dışına çıkıp insanın kendi yazdığı kitabın peşi sıra sürüklenmesi üzücü. Bir çeşit düşmüşlük hali. Ayıp buluyorum birazcık. Yakıştıramıyorum. Dostoyevski ya da Hemingway'i böyle bir durumda hayal edemiyorum. Atlara binip yollara düşmüşler ellerinde tüfekler, kitaplarının tanıtımını yapıyorlar.

- Nasıl uzak durabiliyorsunuz çok para kazanma güdüsünden?

Belki de kadın olduğum için yapabiliyorum bunu. Erkekler çok fazla başarıya koşullandırılıyorlar. Bir başarı kazanmış, bir ün elde etmişse, onun üstüne birşeyler koymak, onu sürekli kılmak erkekler için çok önemli. Böyle bir reklam sürecini de erkek yazarlarımız başlattı. Ben buna tepki gösterdim ve konuştum onlarla. "Yapmayın, başlatmayın böyle bir şeyi" dedim.

- Erkeklerin edebiyat dünyasındaki hakimiyetini dilde de hissediyor musunuz?

Bir kadının bunu hissetmemesine imkan yok. Sadece yazarken değil, yaşarken de bu hissediliyor. Eskiye oranla daha çok kadın yazar olsa da, yine de erkeklerin iktidar olduğu bir dünya, edebiyat. Sadece kadın yazarların kitaplarını yayınlayan yayınevleri olsa bile bu kadın edebiyatı, genel edebiyat ırmağının dışında bir yerde akan, bir tür ikinci sınıf edebiyat olarak algılanıyor.

- Sol okur, Altan ya da Pamuk'u daha başından raydan çıkmış görüyorlar ve gecekondudan gelen bir yazar olarak sizden daha çok şey bekliyorlardı, değil mi?

Tabii. O kadar çok sevilmek de ürkütücü. Çünkü cevaplayamayacağınız kadar yoğun bir sevgiyle karşılaşıyorsunuz. Sizi borçlandıran bir sevgi. Ben de o sevgiye karşılık vermek istiyordum. Ve politik eylemliliğin içinde olmak istedim hep. Ama sonra politik eylemde kendi dilimle içimden gelen şeyleri söyleyemediğimi hissetmeye başladım. Ve bir politik hareketin içinde yer alamadım.

- Kitaplarında yoksulluğun erdemini vurgulayan bir yazarsınız. Kendinizi de yoksul olarak tanımlıyorsunuz. Ama çok da satıyor, yabancı dillere çevriliyorsunuz. Yoksul kesimle bağınız zayıfladı mı?

Ben bu bağı korudum. Ben yoksulluğu hiç bir zaman böyle maddi bir şey olarak görmedim. Ben çocukların ve kadınların toplum içindeki konumlarından dolayı güç ve iktidara uzaklıkları nedeniyle yoksul olduklarını düşünüyorum. Bu bir duygu. Bu dünyayı nasıl hissettiğinizle ilgili. Benim için yoksulluk meselesi felsefi ve politik bir meseleydi. Yoksulluk duygum kaldı tabii ama 20 yıldır neredeyse yazı yazıyorum ve hiçbir yoksul yazı yazmıyor. 20 yıldır yazı yazan birisi "Ben yoksulum" diyemez. Sonra ben sözünü ettiğim yoksullar kadar masum değilim artık.

- İsteseniz iktidar sahibi olabilirdiniz ama değil mi? Mesela defalarca gazetelerden köşe yazarlığı teklifi almışsınızdır.

Hâlâ bu tür teklifler alıyorum. Ben "Buzdan Kılıçlar" kitabımda da anlattım. Ben paradan çok korkuyorum. Yoksulların paraya dokundukça bir şey kaybettiklerini, bozulduklarını, kırıldıklarını, çirkinleştiğini gördüm. Aynı şeyin bana da olmasından korkuyordum. Ünlenince insana başka türlü para kazanma yolları açılıyor. Köşe yazarı da olunabilir, dizi de yazılabilir. Ama ben roman dışında bir şey yazmama kararı aldım. İlk başlarda bana bu teklifler yapıldığında kızıyordum da, önüme para koyup beni bir yere çekmeye çalıştıklarını düşünüyordum. Onlarsa beni onurlandırdıklarını sanıyorlardı.

- Murat Belge sizin için "Ormanı içinden anlatan ilk yazar" demişti. Bu mecazi bir laftı. Murat Bey, "orman"la sizin anlattığınız gecekondu ortamını kastediyordu. Ama "Ormanda Ölüm Yokmuş"ta gerçekten ormanı anlatıyorsunuz.

Bu kitapta ormanı anlatmamda herhalde çocukluğum çok etkili oldu. Kendimi kötü hissettiğimde arkadaşlarım beni kırlara götürürlerdi ve ben çimenlerin üzerinde 10 dakika yatarak kendime gelirdim. Bu şehir bu kadar büyümeden idare edebiliyormuşuz demek ki o zamanlar. O zamanlar gecekondular tepelere, deniz manzaralı, ormanlık alanlara kurulmuştu. Şimdi zenginler de uyandı, geç de olsa şehir dışına, ormanlık alanlardaki sitelere gidiyorlar.

- Bodrum'a da bu yüzden mi yerleştiniz?

Gürültü, kirlenme bana çok kötü gelmeye başlamıştı. İstanbul çok pahalı bir şehir olmuştu. "Bu kadar kalitesiz bir hayatı bu kadar pahalıya satın alan bir kentli nasıl isyan etmiyor" diyordum. Şimdi edebiyattan konuşmak lüks gibi geliyor bana bu şehirde. Bu kirliliği örtmek için yapılan şeylerin bir parçası oldu edebiyat, o kitap tanıtım kampanyaları filan.

- Evet, zaten biz de şu anda edebiyat yerine başka şeylerden bahsediyoruz.

Türkiye'nin en ünlü yazarları aynı cadde üzerinde oturuyor, şairlerin yüzde sekseni reklam sektöründe filan çalışıyor. Çok ümitli değilim yazıya ilişkin konuşabileceğimiz konusunda.

- Ama yazarların kendileri de edebiyattan çok politik ya da cinsel söylemlerinin tartışılması için gereken skandal malzemesini koyuyorlar kitapların içine. Yani kamuoyuna tuzak kuruyorlar.

Çünkü bu popüler kalmanın yolu. Ben bir yazardan bilge olmasını, dünyanın dışına çıkmasını, insan hali olma üzerine birşeyler söylemesini bekliyorum.

- Sizin romanınızda ama böyle bir tuzak kurulmamış. Sadece orman, aşk falan.

Ne olacak peki şimdi bu roman?

- Diğer taraftan da ama tam da bu ekonomik krizde, doğa, aşk gibi ortak ve hepimizin hayatında bedavadan olan şeyleri hatırlatmak doğru bir zamanlama...

Evet, bu ekonomik krizde belki yeniden köylü oluruz, yeniden toprağı keşfederiz. Ne de olsa bir yazar okumak istediği kitabı yazıyor.

- Kitapta Emin, Yasemin'i alıp alıp ormana götürüyor. Kadın erkeğin kendisini serüvenlere sürüklemesini mi ister?

Bugün de kız çocuklarının içinde böyle bir arzu bulunuyor ama onları erkek çocuklar Beşiktaş'tan taksiye atıp Taksim'deki bilmemne kafeye götürüyor sadece. Bence, rehberlik ederek, onları, kızların tek başlarına gidemeyecekleri bir maceranın içine, kızların çocukluktan beri doyuramadıkları duygularını doyurabilecekleri yerlere götürebilmeliler.

Orhan Pamuk: "O gün ben Amerikalıydım"

Dünya üzerinde hayat, ılık bir su gibi tatlı tatlı akarken, karlar eriyip yağmurlar yağınca biraz kabarıp ama sonra yine günlük akışına koyulup giderken, Jean Baudrillard, Alain Touraine, Jürgen Habermas, Edward Said, Umberto Eco gibi yazarlar, filozoflar kürsülerinde, enstitülerde taş taş üstüne koymakla meşguldür. Büyük çoğunluk onları fark etmez bile.

Ama ne zaman ki iş ciddiye biner, hayatın suları bentleri aşar, zapt edilemez, kamuoyunun talebi, beklentisi ve alışkanlığı üzre, medyatik ve politik iktidar, isteyerek ya da istemeyerek filozoflarına, yazarlarına yer açar.

Onlar, bilimle siyaset arasındaki sağlam köprüleridir toplumların. Türkiye, Doğu ile Batı, İslam ile sekülerizm arasındaki özgün konumunun ürettiği aydınlarını önce kendi kamuoyunun, sonra dünyanın sesi yapma fırsatını yine kaçırıyor.

Felsefeye ve düşünceye sırtını döndükçe vicdansız bir fırsatçılığa, savaş tacirliğine esir düşüyor.

The Guardian, Süddeutsche Zeitung gibi gazetelerin peşine düştüğü Orhan Pamuk türü yazarlarının çağrısıyla gurur trenlerine binip sınırları aşmak yerine, ehliyetsiz politikacıların ihtiras tramvaylarıyla kendi dünyasında dönüp duruyor.

- Çok mutlu görünüyorsunuz.

Bakınız beşinciyim. Voah, voah, voah, voah. (Tuhaf sevinç nidaları ve kahkahalar arasında amazon.com'un en çok satan kitaplar listesini çıkarıyor ve gösteriyor.)

- Hayır, dördüncüsünüz.

Pardon, dördüncüyüm, her neyse işte.

- Hadi, "Benim Adım Kırmızı"nın Amerika serüveninden bahsedin biraz. İyi bir tanıtım kampanyası yapıldı mı?

Evet, Amerika'daki yeni yayınevim kitabı büyütmeye, çok baskı yapmaya karar verdi. Kitabın ilk baskısı 30 bin gibi büyük bir rakam oldu. Bununla da birlikte çok reklam verildi. Ama benim için sorun, daha evvelden Amerika'da kitaplarım çıkmış olmasına rağmen, onlarla popüler olmamış olmam, onların yeteri kadar çok satmamış olmasıydı. Amerika, İngiltere gibi büyük pazarlarda bu bir problem, çünkü kitapçılar kitapları ısmarlamadan önce bilgisayarın düğmesine basıyorlar, bundan evvel kaç satmış, onun gibi bir şey istiyorlar işte. Yazarın statü değiştirmesi, kaliteli, edebi yazardan ya da az satan edebi yazardan çok satan, çok okunan yazara dönüşmesi çok zor. Amerika da bir kitabın raf ömrü çok kısa. İki-üç ayda birazcık başarı, bir kıpırdanma göstermezse, hadi bakalım, gidiyor.

- Siz bu ticari süreçlere çok müdahale ettiniz mi?

Ben bu işlere meraklı olduğumdan hep de eleştirilmişimdir, burnumu sokarım. En sonunda ama benim bilgim gene bir yere kadar yetiyor. Yayınevi birşeyler yaptı ve bence başarılı oldu.

"Benim Adım Kırmızı"nın New York Times'ın kitap ekine kapak olması, John Updike'ın yazı yazması, işte yeni öğrendim, kitabın Amazon'da "bestseller" listesine girmesi, İngiltere'de, bunu da dün öğrendim, ilk baskının bitmesi. Bunlar başarı.

- Amerika da "bestseller"sınız. Statünüz değişti. Türkiye'dekine göre, Amerika'daki başarınız daha mı önemli sizin için?

Evet. Orada sizinle yarışan kitap sayısı çok büyük olduğu ve Amerika bütün dünyadaki okur zevklerini de, ne yazık ki diyeceğim, belirlediği

için Amerika'ya girmek insandaki hırs duygusunu... Kelime bulamıyorum, gözleri daha bir açılıyor, insanın orada başarılı olmak için başı dönüyor. Amerika'da başarı çok merkezileşmiş bir medyaya, New York Times'ın kitap ilavesine, New Yorker'ın ne yazdığına, New York Review of Books'un ne yazdığı gibi üç beş şeye bağlı. Bir de yayınevinin gücü ve büyüklüğüne. Küçük bir yayınevinden çıkarsa, yazar ağzıyla kuş tutsa kitabına ilgi çekemez, New York Times eleştirmez bile.

- Daha başından kitabın geleceği belli.

"Taste maker", Türkçe söyleyelim, zevkleri, beğenileri yapan insanlar bunlar. Bu demokratik bir durum değil. Ben bundan evvelki iki kitabımda, "Kara Kitap"ta ve "Yeni Hayat"ta kötü eleştiri aldım, bunu da söyleyeyim burada ilk kez, o eleştirileri yapan insanlar da Ermeni katliamı konusunda kitap yazmış insanlardı. Bu benim talihsizliğimdi. "O insanlar bana karşı çok önyargılı insanlardı" demiyorum ama benim kitaplarımı iyi eleştirmediler. Ve ağzımda kötü bir tat kaldı. Bunu da kimseye söylemedim. Çünkü Türkiye'nin geçmişinde böyle karanlık bir şey olduğuna inanıyorum.

- Büyük bir pazarın kapısı açıldı size. Peki, bundan sonra yazarken bu pazarın taleplerini, beğenilerini gözetecek misiniz?

Mağrur yazarlar olur, "Ben, okur kim aldırmam" diyen, bende de öyle bir yan bulunur, ama şöyle bir yanım da bulunuyor, bir kitap yazıyorum ve otomatik biliyorum ki, 20 dile çevrilecek, bilmem kaç yüz bin satacak, belki beş bin tane de Kore'de okunacak, bu da olmuyormuş gibi davranamam.

- Bilmediğiniz bir dile çevrilmiş bir kitabınızı elinize aldığınızda, evirip çevirip, bakıyor musunuz "Nedir bu?" diye?

Kore'de çıkan bir kitabımı göstereyim, işte oracıkta. Bir şey anlamıyorum, hoşuma gidiyor, kapağına bakıyorum.

- Peki, komplo teorilerine kaptırmaz mısınız kendinizi, "Tamam

kapakta Orhan Pamuk yazıyor da, ya içinde..." diye?

Mesela benden izinsiz İran'da çıktı, İran'da biraz baskılar olduğu için, sağı solu değiştirilmişti biraz. "Benim Adım Kırmızı" ve "Beyaz Kale", Arapça'ya çevrilmiş izin alınmadan, biraz sansür edildiklerini zannederim.

- Bu Amerika'daki son terör eylemlerini nasıl ve nerede izlediniz?

Ben tam olay başladığında Heybeliada'da bir kahvede yazı yazıyordum. Çok vatandaş kahvesi bir yerdi. Ben Amerika'da, New York'ta üç yıl bulundum, o binaların içine girdim çıktım, oralarda insanlarla buluştum, umutlu olarak, umutsuz olarak, oralarda parasız ya da az sıkıntılı dönemlerim oldu ve o kahvedeki kalabalıkla aynı duyarlılıkta seyretmiyordum olayları. Biraz yalnız ve suçlu hissettim nedense. Demek ki aşikar bir şekilde ben onlardan daha çok Amerikalıyım, kahvedeki insanlardan. Acının olduğu yerdeki insanlara kendimi yakın hissediyordum.

- O kahvede daha çok Amerikalıydınız.

Kahvedekiler için olanlar bir film sahnesi gibiydi. Biraz gülümsüyorlardı, "Bak ulan" falan, "Uyy, ne korkunç!" Ama kimse oradaki acıyı düşünmüyordu. Benim içimdeki ilk yara buydu. Kendimi yalnız hissettim. Benim kitaplarım Türkiye hakkında ama Türk kültürüne göre daha kozmopolitim, Amerikan kültüründen de çok beslenmişim. Bu beni etkiledi.

- Kamuoyuna da ancak o ilk şok geçince daha çok "romancı bakışı" diyebileceğimiz ve tek tek insanların dramını görebilen bakış hakim olmaya başladı.

Biz deprem acısını geçirdiğimiz için sanırım Amerikalılardan daha çok kendimizi oradaki insanların yerine koyabilme yeteneğine sahibiz. Başkasının acısıyla özdeşleşebilmek insanlığın en önemli güçlerinden ve saygı duyabileceğimiz yanlarından biri. Hayvanlarda yoktur bu. Ama medya bu yeteneğimizi kullandırtmadı bize. Şikayetçiyim, Türk

medyasının, bu olayı bir atari oyunu gibi, "Şimdi Manhattan'a böyle oldu, bu kadar adam öldü", hafif gülümseyerek, "Amerika da böyle bir şeyi hak ediyordu" diye utangaç olarak ya da utanmadan konuşup, ama sonra da "Şimdi onlar da ötekileri şöyle bir dövsün, onu da seyredelim, bir başka atari oyunu olacak" diye çok acımasız bir yanı olmasından şikayetçiyim. Ben insanın şiddete başvuran insanı da, şiddet karşısında mahvolan insanı da anlaması gerektiğini düşünüyorum.

- Peki, Amerikalılar, Irak ya da Filistin'deki insanları anlamışlar mıydı?

Amerikan kültürünü eleştiriyorsam eğer, Irak'ta 100 bin kişi öldürüldüğü zaman onların acılarını anlamaya yanaşmadığı için, onları medyada, kültürde temsil etmedikleri için ya da başka yerlerde, İran'da çocuklar ilaçsızlıktan ölürlerken, kendilerini onlarla özdeşleştirmedikleri için kınıyorum.

- Dünyada böyle büyük olaylar olduğunda, Batı medyası önemli yazarlara, filozoflara başvurur ve onlardan yazı ister. Size Türk medyasından bir talep geldi mi?

Türk medyasından gelmedi ama işte size faksı göstereyim, ısrarla The Guardian ve Süddeutsche Zeitung benden yazı istedi. Çünkü benim konumum şu: Ben İslam dünyasındanım ama kitaplarım Batı'da çıkıyor ve laikim. Batı dünyasının bir parçası da olmak istiyorum. Oranın entelektüelleri bir süre sonra benzer şeyler yazıyor. Onun için "Ne istiyorsan yaz" diyorlar. The Guardian, "We will be honored (Şeref duyarız)" diyor.

- Bir de topluma babasını bulamayan çocuk psikozu empoze ediliyor, "Böyle bir dönemde güçlü bir liderimiz olmalıydı" diye.

Ben bu işlerin sonunda dünyada çok büyük bir değişiklik olacağını, çok büyük savaşlar olacağını düşünmüyorum açıkçası. İnşallah yanılmıyorumdur. Sanki işte yaratıcı bir lider olacak da, Turgut Özal gibi, karambolde bir şey yapacak da... Türkiye artık dünya sahnesinde öyle kendisi karar verebilen bir durumda değil. Bırakın Türkiye'yi,

Fransa, İngiltere, tabii onlar biraz direniyor da, ama Amerika ne derse yapacaklar. Çok yaratıcı, büyük bir cumhurbaşkanı olsa o ne yapacak ki?

- Bu büyük sarsıntı bir yazar olarak sizin dünyanıza ne kadar girecek?

Girecek. Çünkü toplumsal bilim, siyasal bilim, kültür, öteki kültürleri anlama, işte bu konularda çok şey değişecek. Bu bir jeopolitik savaş olmayacak. Bir savaş olur, sonuçları 30 yılla sınırlı kalır. Çok insan da ölür ama işte insanlar birbirlerini öldürmüşlerdir. Bu yeni olay daha çok fikirleri değiştiren simgesel bir etki yaratacak. Kulelere çarpan uçaklar daha çok akıllarda kazanılmak istenen bir savaşa işaret ediyor. Aklımızda Amerika'nın yıkılmazlığı etkilendi, aslında çok etkilenmedi de, şimdi bu yüzden herkes Amerika'dan bu küstahları cezalandırmasını bekliyor. Ve hatta Batı dünyasına kendimizi yakın hissettiğimiz kadar bizler de istiyoruz. Ben de Amerika'nın bir ceza vermesini istiyorum bu işi yapanlara. Ama öte yandan bu kadar öfke nasıl doğuyor, bu kadar kin? Bu da önemli.

- İnsanlığın kendine bakışı mı değişecek? Global iletişimsizlik çağı mı başlayacak?

100 bin kişi öldü Irak'ta, ama insanların kafasında dünyanın resmi değişmedi. Sadece Amerika'nın insanlığın çobanı, bizim de sürü olduğumuz bir kere daha ortaya çıktı. Ama şimdi insanların kafasında çok şey değişti. Bu kitapları, düşünceleri, ideolojileri, tasarımları, üniversiteleri, sayfaları değiştirebilir.

- Bu yüzden Bush, "invisible war (görünmez savaş)" diyor herhalde.

Evet.

- Medyaya, siyasilere de garip bir faydacılık, fırsatçılık hakim oldu şimdi de. Bu akan ve akacak kandan, Türkiye ne kazanır hesapları yapılıyor. Bu çok büyük bir yozlaşma, bir vicdansızlık değil mi? Felsefe yapmak yerine matematikle iştigal ediliyor.

Medyanın ve devletin sesiyle vatandaşın sesi arasında bir kopukluk söz konusu. Vatandaşın hissiyatı karışık. Belki de Türkiye'nin bütün Doğu ile Batı arasındaki çelişkisi söz konusu. Bir yandan insanların acılarını hissediyorlar, bir yandan da fakir insanın zengin insana olan öfkesi işin içinde. Bunun İslamcı yani bulunuyor, hafif İslamcı yanı bulunuyor, solcu, anti-Amerikan yanı bulunuyor, Amerika'yı kıskanma yanı bulunuyor, bir "Oh olsun" yani. Bu basında da yerini buldu. Bu utanç verici bir şey. İnsan acıları üzerinden bakkal hesabı yapan, "Tabii, şimdi Türkiye daha önemli olacak" gibi müjde veren utanılacak şeylerin de haddi hesabı yok. İktidarını, parasını, gücünü kaybetmiş, gittikçe önemsizleşen bir millet ve devlet, bütün millet ve devletler arasında en hesaplı ve en güçlüymüş gibi davranıyor. Ve ayrıca hiç de pragmatik değil, dünya başkalarının acılarına bu kadar ilgisiz, soğuk, hesaplar içerisinde baktığını da görür onlarin. "Biz şu savaşa katılırız, siz kaç kuruş veriyorsunuz" gibi küçük hesaplar yapmak büyük hesapsızlıktır.

Ciwan Haco: "Ben de insanım ama bizim Kürtler bunu anlamıyor”

Ciwan Haco herhangi bir Kürt müzisyeni değil. Diyasporada kıymete binmiş memleketten bir ses ya da sürgün ideolojisinin ürünü bir politik mitos hiç değil. Onun iyi müzisyen oluşu, bu kuvvetli durum, olası algılanış biçimlerini aşan bir şey.

Kürt müziğinin en önemli isimlerinden Ciwan Haco, 1957 yılında Suriye'nin Qamişlo köyünde doğmuş. Şeyh Sait İsyanı'ndan sonra Türkiye'yi terk eden dedesi Haco Ağa, Mardin'in aristokratlarındanmış. İlk müzik çalışmalarına Suriye'de başlayan Ciwan Haco, bu ülkede Kürt sanatçıların önüne konulan engeller yüzünden Avrupa'ya göç ediyor ve burada Batı müziği ile tanışıyor. Müzikal üretimin, tümüyle Avrupa'nın çeşitli şehirlerinde yapması nedeniyle Haco'nun şarkılarında Anadolu ve Ortadoğu'nun motifleri kadar caz, rock, blues ve pop tınılarına da rastlanıyor.

Onun yirmi üç yıl sonra Türkiye'ye gelişinin uyandırdığı heyecan, merkezi medyada bulduğu yer de Türkiye'nin demokratikleşme sürecinde aldığı mesafeyle açıklanabilecek bir şey değil. Ondan, orada burada bölük pörçük birşeyler dinlemiş olanlar bile ortada iyi bir müzik olduğunun farkında.

Eğer Ciwan politik sloganlara saplanıp ucuz bir müzik yapıyor olsaydı provokatif bir kullanıma, istismara bile yol açardı, Batman'da yüzbinlerle kucaklaşması.

Ama iyi müzik provokasyona yer bırakmaz. İyi müzik kahramanlığa da izin vermez. Bu yüzden kahramanlar ve mitoslar üretim merkezi Güneydoğu da ve sol cenahta bile Ciwan daha çok âşık olunabilecek bir erkek etkisi yapıyor hayranları üzerinde.

- Yirmi üç yıl sonra Türkiye'ye gelirken uçakta neler hissediyordunuz,

ne bekliyordunuz?

Büyük stres içindeydim. Neyle karşılaşacağımı bilemiyordum. Türkiye'deki gelişmelerin farkındaydım ama yine de insan bu tür durumlarda çok iyimser olamıyor. Allah'a şükürler olsun ki her şey iyi gitti uçaktan indikten sonra. Ben bile şaşırdım gösterilen ilgiye.

- Bu kadarını beklemiyor muydunuz?

Anlatıyorlardı burada ne kadar sevildiğimi ama insan kendisi yaşamadan ikna olmuyor.

- Kendinizi bu topraklara, bu coğrafyaya bağlı hissediyor musunuz, yoksa daha çok bir dünya vatandaşı gibi mi hissediyorsunuz?

İkisi de. Bazen bir dünya vatandaşı, bazen de Ortadoğulu bir Kürt gibi. Bu, şarkıdan şarkıya bile değişiyor.

- Bu iki durum arasındaki gerilimin müziğinize olumlu katkısı olduğu kanaatinde misiniz?

Bence olumlu etki ediyor. Bu tür gerilimler, sanatın her türüne olumlu etki yapar. Yeter ki insan, bu gerilimli durumda niçin bulunduğunu bilsin.

- Müziğini yaptığınız bu toprakları özler misiniz?

Evet ama bu özlem benim elimi kolumu bağlamıyor. Yurtdışında yaşıyor olmam, beni ben yapan etkenlerden biri.

- İster istemez bir politik kimliğinizin de olduğunun farkında mısınız?

Evet ama bu benim istediğim bir şey değil. Ben politik bir kimlik,

politik bir sanatçı değilim. Politik bir insanım, politik şarkılar da yapıyorum, aşk şarkıları da.

- Tek bir şarkı söyleyecek olsaydınız bir aşk şarkısını mı tercih ederdiniz, politik bir şarkıyı mı?

Bu konjonktürde politik bir şarkı söylerdim herhalde. Çünkü çok mesafe katedilmiş olsa da bu topraklarda hâlâ çözülmemiş bir çok sorun bulunuyor. Bu toprakların sanatçılarının da bir sorumluluğu olduğunu düşünüyorum. Bana bu süreç böyle bir işlev yüklemiş.

- Bu işlevin sanatınızın, müziğinizin politikaya indirgenmesine neden olmasından korkmaz mısınız?

Bu, yapılan işin kalitesiyle ilintili bir şey. Bir politik şarkı gibi, bir aşk şarkısı da kolaylıkla ucuzlatılabilir.

- Hiçbir politik sorumluluk yüklenmeden, Güneydoğu'nun ve Kürtler'in duygularını sömürerek büyük servet kazanan ve albümlerinin en çok satıldığı Güneydoğu'ya senelerce gitmeyen İstanbul'daki Kürt türkücülere, arabeskçilere ne diyeceksiniz?

Ne diyebilirim ki? İnsan bu çağda, kimliğini cesurca ifade edebilmeli. Korkarak sanatçı olunmaz.

- Türkiye sizce Kürt sorununun çözümü konusunda ne aşamada?

Ben politikacı değilim. Ama binlerce yıldır bir arada yaşayan iki toplumun barış içinde geleceğe yürümesi hem Kürtler'in hem Türkler'in özlemi. Ben bu konuda bir şey söylemek yerine, bu özlemi insanlara derinden hissettirecek müzikal bir söylem üretmeyi tercih ederim.

- Sezen Aksu ile Tarkan'ı beğendiğinizi söylemişsiniz. Neyi beğeniyorsunuz bu iki isimde?

Sezen Aksu hem iyi bir müzisyen, hem de cesur bir aydın bence. Nevroz'da Diyarbakır'a gitmesi önemli bir çıkıştı. Tarkan'ın da kendine güvenini beğeniyorum.

- Kürt ve Türk genç kızların size yoğun ilgisinin farkında mısınız? Size politik bir işleve bakar gibi değil de, çekici bir erkeğe bakar gibi bakıyorlar.

Evet, yurtdışındaki konserlerde de kızların çok yoğun ilgisi oluyor. Bir müzisyen ilginin her türünden hoşlanır. Ne diyebilirim ki? İlgileri hoşuma gidiyor.

- İstanbul'da nereye gitmek isterdiniz?

Yaşar Kemal, Ahmet Altan, Yılmaz Erdoğan ve Sezen Aksu ile Boğaz da bir tekne turu yapmak isterdim.

* * * * *

"Hayatımda aşka her zaman yer oldu"

Ciwan Haco en çok sahnede olmayı sevdiğini söylüyor. Kariyerinin ilk 23 yılını sürgünde geçirmiş biri için zor bir durum. Ne kadar olsa da kendi gerçek kitlesinin karşısına çok sık çıkamadı. Kendisi gibi sürgündeki Kürtlerle, müziği politik önyargısız dinleyebilen sınırlı bir Türk müzikseverle ve müzikten çok Üçüncü Dünya romantizminin peşindeki yine sınırlı sayıda Avrupalıyla idare etmek zorunda kaldı. CD'lerinin satışı oranında bir kalabalıkla ancak yirmi üç yıl sonra gelebildiği Türkiye'de, geçen sonbaharda Batman'da buluştu.

Ve haliyle tutuldu Ciwan Haco, Türkiye'ye. Türkiye'de, İstanbul'da ikinci konserini vermek üzere geldiğinde bi kez daha görüştük Haco'yla.

- Çok çabuk geldiniz Türkiye'ye tekrar? Bunca yıl uzak kalmış olmanızı telafi etmeye mi çalışıyorsunuz?

Tabii, bir anlamda öyle. Ama diğer taraftan İstanbul çok güzel bir şehir. Ve ben bu şehirde bir çok şey yapabileceğime inanıyorum. Hızla arkadaşlar ediniyorum bu şehirde. Bir çok ünlü şahsiyetle tanışıyorum, konuşuyorum. Yaşar Kemal, Yılmaz Erdoğan, Ahmet Altan, Mehmet Uzun, Arif Sağ, Hülya Avşar gibi.

- Hülya Avşar'ın şovuna çıkmanız köşe yazarları tarafından Türkiye demokratikleşmesinin önemli bir aşaması olarak kutlandı. Attığınız her adımın politik bir gelişmeyle ilişkilendirilmesinin size etkisi nedir?

Bu beni ilgilendirmiyor. Demokratikleşme güzel bir şey tabii. Burada çalışabildiğim için mutluyum. Ama bir sembol olup olmadığım konusunda ben bir şey söylemek istemem. Ben burada çok iyi çalışmalar yapıyorum artık, yeni bir CD çıkardım. Konser vereceğim. Benim için bunlar önemli şimdi.

- Yeni CD'niz "Na na" neyin göstergesi sizin kariyerinizde. Ne değişti sizde son albümden bu yana?

Çok şey değişti. Bu albüm tümüyle aşk şarkılarından oluşuyor. Müzik tümüyle pop. Karmaşık değil. Dinleyiciyi zorlayan parçalar ve aranjmanlar değil. Ben sürekli değişmeyi seven bir müzisyenim. Bu albüm çok farklı diğerlerinden. Ve buraya geldiğimde bu tarzımın da tutulduğunu fark ettim.

- Politik şarkıların azalması Türkiye'de Kürt meselesinin çözülme yolunda olmasının, şiddetin azalmasının etkisi mi?

Söylediğiniz doğru. Bunun etkisi. Artık yeni bir zaman, yeni bir boyut. Dünya değişiyor, Türkiye değişiyor, Ahmet değişiyor, Ciwan değişiyor. Biz insanlar aynı kalamayız. Bu yüzden "Na na" çıktı. Ama ben daha önceki albümlerimde de çok fazla aşk şarkıları söyledim.

- Bu albümünüzü çıkarırken "Artık eğlenmeye, hayattan zevk almaya daha fazla zaman ayırmalıyız” demiştiniz. Sürgünde müzik yapmanın yanı sıra demokrasi, özgürlük mücadelesi verirken hayatın başka zevklerini, keyiflerini kaçırdığınızı düşünüyor musunuz? Aşk, eğlence, huzur?

Hayır, kesinlikle kaçırmadım. Aşk, eğlence, huzur, bu saydıklarınız benim için hep çok önemli oldu. Kalbimde aşk her zaman olmalı. Ne olursa olsun, hayatımda aşka her zaman yer oldu. Ben politik şarkılar yapsam da ben bir politik şarkıcı değilim çünkü.

- Bu yüzden, yani politik şarkıcı olmadığınızı her fırsatta vurgulamanız, her dönemde aşk şarkıları söylemeniz yüzünden daha keskin, sert dönemlerde eleştiriye uğradığınız oldu mu?

Evet, her zaman eleştirildim. Bu eleştirilere karşı koymanın yolu kendini ispat etmektir. Yaptığın işin bu olduğunu, bu işin sen olduğunu açıkça göstermektir diğer insanlara.

- Ertuğrul Özkök, albümünüz çıktığında “Eğer Türkiye'de Kürt meselesi gündemde olmasaydı, Kürt müziği önünde yasaklar olmasaydı, Ciwan Haco asla bu kadar ünlü olmazdı" tarzı bir yorumda bulundu. Bu konuda ne diyeceksiniz?

Türkiye, demokrasi olan bir ülke. Herkes istediği yorumda bulunabilir bana ilişkin olarak. Özkök'ün bu yorumunu da saygıyla karşılıyorum. Ama şunu söylemeliyim ki, benim Avrupa'daki konserlerimde Türklerin sayısı Kürtlerden fazla oluyor. Çok sayıda Avrupalı da geliyor.

- Kürt entelektüelleri siz buraya geldiğinizde etrafınızı sarıyorlar. Bana sanki bundan rahatsız oluyormuşsunuz gibi geliyor. Öyle mi?

Ben kendimi bir yıldız olarak görmüyorum. Ve bu yüzden fazla şaşaalı karşılamalardan hoşlanmıyorum. Ama onlar da arkadaşlarım. Ben de sosyal bir insanım. Yine de tabii ki odama çekilmek ve işime

yoğunlaşmak daha çok hoşuma gidiyor. Yani ikisine de ihtiyacım olduğunu hissediyorum. Mesela partilere gitmeyi, dans etmeyi de çok severim.

- En çok nerede olmayı seviyorsunuz bir müzisyen olarak? Evde, stüdyoda, sahnede?

Sahnede olmayı çok seviyorum. Bu delice bir duygu çünkü. İnsanların gözlerini görmek çok güzel. Sahnedeyken onlarla birlikte birşeyler yaptığımı hissediyorum. Seyircilerin durumuna, tepkisine göre şarkıların yorumu değişiyor. Bambaşka yerlere gidiyor şarkılar. Bu macera çok güzel bir şey.

Gani Rüzgar Şavata: "Beni gören adam soyundu"

Gani Rüzgar Şavata filmlerini kendi yazıyor, kendi çekiyor, kendi oynuyor. "Sınır" filminin bir sahnesinde çırılçıplak soyunan Şavata, "Beni böyle gören Özcan Deniz gibi kardeşlerimiz de soyundu. Çıplaklığı bir basamak olarak kullanmak istediler" diyor.

Gani Rüzgar Şavata, Amerikalılar'ın "independent (bağımsız)" sözcüğünden türeterek "indie" dedikleri; büyük yapım şirketleriyle çalışmayan bağımsız sinemacılara benziyor. Filmlerini kendi yazıyor, kendi çekiyor, kendi oynuyor. Fransızlar'ın “cinema d'auteur (yazar sineması)"ünde olduğu gibi. Ve filmlerinin gösterildiği, Türkiye'nin dört bir yanındaki salonları dolaşıyor, seyircisiyle sohbet ediyor. Güneydoğu'da köy köy dolaşıp, sözlü tarih aktaran, efsaneler anlatan "dengbej"ler gibi.

Gani Rüzgar Şavata son üç filmi “Drejan", "Sınır" ve "Doz" ile iyi iş yaptı. Türkiye'nin en çok VCD'si satılan sinemacısı oldu. Ama kazandığı bütün parayı yine sinemaya yatırdığı için hâlâ gecekonduda oturuyor...

- Radikal gazetesinde yeralan bir haberde sinema kavganız Yılmaz Güney'inkine benzetiliyordu. Gani Rüzgar, siz kendinizi nereye konumlandırıyorsunuz sinemada?

Bu benzetme için bir şey diyemem ama sahiden de Türkiye'de sinema yapmak çok zor, yürek ister, vebal ister. Ben halkın manevi desteği ile yola çıktım ve Türkiye'de senede 10 film yapılıyorsa bunun birini ben yapıyorum.

- Nereden çıktınız siz, nereden geldiniz?

Benim çocukluğum Yılmaz Güney'in filmlerini seyrederek geçti Malatya'da. Ve sinemaya âşık oldum. Bu okumakla olmuyor. İnsanın

içinde böyle bir ruh, bir güdü olmalı benimki gibi. Ancak Malatya'da sinema yapmak imkansızdı, tiyatro yaptım. Önce kendi amatör grubumu kurdum, sonra da belediyenin desteğiyle Malatya Şehir Tiyatrosu'nu kurdum. 17 yıl tiyatro yaptım. Ama sinemadan öte bir sanat dalı henüz dünyada keşfedilmemiştir ve sanat ruhu taşıyan bizim gibi insanların özlemi hep sinemadır.

- Ne oynuyordunuz Malatya'da?

Ben komedyendim. Fakat komedi oynamaktan utanıyor, komediyi sahnede ister istemez drama çeviriyordum. Malatyaspor ikinci lige düştüğünde "Mişmişspor Nereye. Başkan Aranıyor" diye bir piyes sahneye koydum. Fakat sahnede ağlamışım, insanlar da ağlamış. Sonra ilk Kürtçe tiyatroyu sahneye koydum, Halepçe katliamını anlattım. Bulgar zulmünü anlattım. “Pranga 1, 2, 3" diye bir tiyatro dizisi yaptım, ABD'nin Vietnam soykırımını anlattım. Bulgar zulmü oyununu Turgut Özal ve oğlu Ahmet de izledi.

- İstanbul'da herhalde hemen başrol oyuncusu, yönetmen filan olmadınız. Çok süründünüz mü?

Bana "Ajanslara gel, figürasyon olarak çalış" dediler ama yapmadım, hikayeler, senaryolar yazdım. Yapımcılara götürdüm ama karşılık bulamadım.

- Fazla mı siyasi buluyorlardı projelerinizi?

Hayır, ben aslında başta ılımlı geldim sinemaya. İlkin kimliğimle çıkmadım yani.

- Poşu yoktu yani ilk başta boynunuzda.

Hayır, poşu yoktu. Poşu yaşam kültürümde, tarihimde bulunuyordu ama ben Yeşilçam'da ilk başlarda poşusuz dolaştım. Kürt olduğum için korktum ilk başlarda poşu takmaktan. Hatta önce video işine girdim, çektiğim video filmlerin üstüne kendi adımı bile yazmıyordum.

- Ne tür şeyler çekiyordunuz o zaman?

Betacam kamerayla.

- Hayır, konu olarak soruyorum.

Yine konu kendimizdi, yani Türkiye'deki yaşam biçimi yani insanlardan kesitlerdi. Videolarla birlikte 18 film çektim. Altısı 35 milimetre.

- "Sınır" filminin bir sahnesinde çırılçıplak oynuyorsunuz. Bu sizin çevrenizde yadırganmadı mı?

Tabii ki haya yerlerimi koli bantlarıyla bantlamıştım. Erkeksel organım bantlıydı. Beni gören sinemadaki kardeşlerimiz, Özcan Deniz filan da sonra çırılçıplak soyundu. Çıplaklığı basamak yapmaya başladılar.

- Utandınız mı bu sahnenin çekimlerinde?

Evet. Ben Anadolu kültürü ile büyüdüm. İnsan utanınca erkeksel organı tümüyle bitiyor. Ben de ucunu bantlayınca, yeğenim "Dayı, kadın gibi oldun, dümdüz" dedi. Bir kağıdı top yapıp geldi, yapıştırdı, üstünü de yeniden bantladı, orası şişti, benim de ellerim zincirli, müdahale edemiyorum. "Yapma, ayıp" diye bağırıyordum. Çekim başladı. İşkence sahnesi, başımdan aşağı su döküyorlar. Bant açılmaya başladı. Foyam çıkacak diye nasıl korkuyordum.

- Bir bakıyoruz Halepçe katliamını anlatıyorsunuz, bir bakıyoruz Bulgar zulmünü ya da Çeçenistan'ı. Hem sol, hem sağ tribünlere mi oynuyorsunuz? Oportünist misiniz siz Gani Rüzgar?

Hepsini anlatırım ben. Ama milliyetçi, sağcı kesim benim eserlerimi

zaman zaman sahipleniyor gibi görünse de aslında değil. İnsan acısını ancak demokrat ve devrimci insanlar anlayabilir. Ben bunu biliyorum, ben sadece politik davrandım, oportünistçe değil.

- Halepçe katliamı sizde büyük bir travmaya yol açmış galiba. Çok sık gündeme getiriyorsunuz Saddam'ın Kürt halkına yönelik bu katliamını...

Evet, 1988'de bu olay olur olmaz, daha katliam sürerken sahneye taşıdım. Uyuyamıyordum geceleri. Şimdi artık dünyanın neresinde bir katliam olsa sabahlara kadar uyuyamam.

- Yıllar önce sizi Ceylanpınar'da, Suriye sınırında görmüştüm. İki ülkeye bölünmüş aileler kucaklaşırken, siz bu fırsatı değerlendiriyor, film çekiyordunuz ekibinizle, oyuncularınızla.

Tabii, ben hep doğal platolarda çalışırım. Çekimlerde gerçek silah, gerçek mermilerle oynarız. Bir keresinde yaralandım göğsümden, sekiz dikiş atıldı. Gerçek hayvan kanı kullanıyorum filmlerde.

- Tam da hayvanseverlerin Sinan Çetin'i protesto ettiği dönemde bunu söylemeniz iyi mi oldu?

Ben bunu sinemada gerçekçilik olsun diye yaptım. Bizde at, silah çok olur, biliyorsunuz. Diğerini siz ekleyin.

- Medyanın yasalarını da öğrenmişsiniz. Her filminizde bir manken oynatıyorsunuz.

Evet, son filmimde Tuğba Özay oynayacaktı ama olmadı. Aslında biz Tuğba'yla çok iyi arkadaşız. Geçenlerde beni doğumgününe çağırdı. Eh, o da solcu, CHP'ye üye oldu.

- Her yıl her film festivalinde bir olay çıkarıyorsunuz, neden? Mutlaka ödül almak zorunda mısınız?

Ankara Film Festivali'nde aldık zaten ödülü. “En İyi Sanat Yönetmeni" ödülü. Ama mesele bu değil: Antalya'daki festivalde 10 film gösterildi, diğer dokuz filmin seyircisi benim filmimin seyircisi kadar değildi. Ama bu ödül dağıtımına yansımıyor.

- Çok para kazandınız mı sinemadan?

Hayır. Ben elime geçen parayı sinemaya yatırıyorum. Benim sinemadan daha kursağıma para geçmemiştir. Hâlâ ailece gecekonduda oturuyoruz. Ben gündüz neysem, akşam da oyum. Zaten ilk başta babam ailemi benimle birlikte İstanbul'a göndermedi. Çünkü bana ailenin delisi gözüyle bakıyorlardı. İsteseydim, bugün ben de Etiler'de, Ataköy'de, Florya'da otururdum.

- Karınız, çocuklarınız şikayet etmiyor mu bu durumdan?

Tabii, çocukların hakkı. Çocuklarımın, eşimin bende hakkı çok. Ben onların hakkını ödeyemem. Ne yapayım, benim yaşadığım aşkı, acıyı onlara da tattırıyorum. Geçen yıl "Sınır" filminden epey para kazandık, eşim “Herif, bir ev al artık" dedi. Ben, "Hanım, bir film daha yapalım" dedim, bu sefer de "Doz"a yatırdım bütün parayı.

- Siz biraz Güneydoğu'da “dengbej" denen, seyyar efsane anlatıcıların, şifahi tarih aktarıcılarının sinemadaki versiyonu gibisiniz. Ve onlar gibi aylak ama tutkulusunuz.

Evet Ahmet, sen de bizim o bölgeleri en az benim kadar geziyorsun, biliyorsun. Evet, ben dengbej'im.

Tuncay Şanlı: "Tuncay, menajerimle benim dört buçuk yıllık projemiz"

Futbolcularla yaptığım röportajlarda neredeyse cisimleşmiş olarak gördüğüm o aileden çevreye, kulüpten taraftara bir dizi iktidar

tarafından bastırılmış, kuşatılmış, kıstırılmış, ezilmiş olma durumu Tuncay'da had safhada. Ama Tuncay bu duruma gönüllü katılım, rıza gösterme konusunda öncüllerini fersah fersah aşıyor. Bu baskı ortamının içinde evindeki kadar rahat, huzurlu ve mutlu. Zaten ev olarak da Fenerbahçe'nin Samandıra tesislerindeki kamp odasını kullanıyor.

Menajeri "Tuncay bir projedir, bizim dört buçuk yıllık projemiz" diyor. Tuncay da kabul ediyor ve kendinden gayet mesafeli, gayet objektif "Ben bir projeyim, bizim projemiz" diye söz ediyor. Bu delicesine yetenekli taşra delikanlısı bir futbol yıldızı olarak yeniden üretilirken; askeri talimgahlardan yeşil sahalara bir çok alanda özgürlüğün simgesi olan uzun saç bile onda bir başkaldırı değil, baş eğme göstergesine dönüşüyor. Saçlarını uzatması Tuncay'dan istenmiş bir şey. "Yakışır" diye.

Ben özgürlüğün her derde deva olduğunu düşünenlerdenim. Menajeri "Tuncay'ı bir kızla bir yerde eğlenirken göremeyeceksiniz" dedikçe, Tuncay'ın yüzünde bir kaçamak bakış arıyorum. Şimdilik olmuyor. Ama olacak. Kendine ev de tutacak. Geceleri kaçamak da yapacak. Gece kaçamak yaptıkça, ceza sahasında daha güzel kaçacak.

Zaten BMW'sinde birlikte giderken, "İşte yolun kenarındaki güzel kızlara baktım biraz önce. Bakıyoruz yani" diyor. Şimdiden.

- Bugünlere gelmek güzel, değil mi?

Başladığımızda da hedef bugünlere gelmekti zaten. Buralara gelmek için hep plan, program uyguladık. Bu hedefi gerçekleştirmek için zorluk çektik.

- 16 yaşında bir genç, önüne böyle bir hedef koymuş ya da konmuş; sabırsızlanır. Peki, gereken sabrı nereden öğrendiniz?

Menajerim Erdinç Abi, hocalarım olacakları anlattılar bana. Ha, belki bazen bana inandırıcı gelmedi ama sürekli anlatıldı, "Bunu yaparsan böyle olur" diye. Genç oyuncuların neler yaptıklarını, gelip bir anda

söndüklerini anlattılar. Bir de kenar mahalledeyiz, buradan çıkışımız olacaktı futbol. Bunlar bana sabırlı olmayı öğretti.

- Bu "Kenar mahalleden çıkma" amacıyla futbol oynama fikri ne zaman belirdi? Ne zaman bu tür bir uyanış oldu?

14-15 yaşındaydım. Mahalle maçlarında, halı sahada oynuyordum. Yine bir halı saha turnuvası vardı; beni evden çağırdılar. Ayakkabım dahi yoktu, yalınayak oynadım. Bugünlere gelmemde emeği olan Tamer (İlaçan) Hoca da maçı izliyordu, amatör takım hocasıydı. Beğendi beni, idmanlara çıkardı. O zaman uyandım sanırım.

- Yani artık futbol sizin için arkadaşlarla oynanan bir oyun olmaktan çıkmıştı?

Tabii. Amatör kümeye geçmiştim. Bir ortama girmiştim. Az da olsa para kazanıyordum. Yine de her idmana gidemiyordum, bazen ayakkabım olmuyordu.

- Bu kadar hızlı bir yükseliş ve şimdi on binlerce Fenerbahçeli taraftarın baskısı. Bunu taşımak 20 yaşında zor değil mi?

Zor tabii. Ama kolayı yapmak zaten kolaydır ama zoru yaptın mi her zaman olay olmuştur. Sorumluluk çok büyük tabii, onun bilincindeyiz.

- Başarı için çok fazla şeyden vazgeçtiğinizi düşündüğünüz oluyor mu?

Anlamadım.

- Yani çok fedakarlık yaptınız mı?

Oldu tabii. Herkes arkadaşlarıyla beraber gezerken sürekli tesistesiniz. Sürekli yatıyorsunuz. Belirli zamanlarda geziyorsunuz ama o ayrı bir şey. Evet, çok fedakarlık yaptığımı söyleyebilirim.

- Özgürlük nedir; sizin için ne ifade eder?

(Susuyor; sonra sorumu tekrarlıyor.)

- Bildiğiniz bir şey mi, unuttuğunuz bir şey mi?

Fazla özgür değilim açıkçası ama yine de özgür sayılırım. Mutluluklar özgürlüğün eksikliğini örtüyor ister istemez. Çünkü yaptığınız şeyi seviyorsunuz, yaptıklarınızdan mutlu oluyorsunuz. Sürekli tebrikler geliyor, o kadar insanı sevindiriyorsunuz, bu sefer özgürlük yerine mutluluk yaşıyorsunuz. Bu mutluluk için özgürlük dahil her şeyi feda ederim. Bugüne kadar ettim, bundan sonra da edeceğim.

- Sizi transfer döneminde bir çok takım istiyordu. Fenerbahçe'ye gidişinizde tek belirleyici para mı oldu?

Hayır. Biliyorduk ki biz Fenerbahçeliyiz, ben Fenerbahçeliyim. Görüşüyorduk diğer takımlarla ama Fenerbahçe bizi isterse hiç zorluk çekmeyeceğimizi biliyorduk.

- Fenerbahçe'nin diğer takımlardan farkı ne sizin gözünüzde?

Belki Fenerbahçe'yi tercih ettiğim için ileride pişman olabilirim ama Kızılyıldız'la açılış maçını hatırlıyorum, bir arkadaşa "Dışarıda inanılmaz bir atmosfer var" dedim sahaya çıkmadan önce. O da beni çekti, "Burası Fenerbahçe Cumhuriyeti" dedi. İşte o anda inanılmaz bir duygu hissettim. Aklıma hiçbir şey gelmedi. Bir de şu farklı mesela: Ben Fenerbahçe'ye yeni gelmişim, daha hiç maç oynamamışım. Bütün Türkiye ismimi biliyordu. Tamam; Galatasaray ve Beşiktaş, Avrupa'da başarılara imza attılar ama insanların Fenerbahçeli futbolculara bakışı çok farklı, hep bir adım önde.

- Huzurlu bir yer mi Fenerbahçe?

Hayır. Sürekli başarılı olsanız da her zaman karışabilecek bir noktada Fenerbahçe. Başarısızlıklar geldiği zaman insan bir anda kaybolabilir Fenerbahçe içinde. Zaten büyük camia olması bundan kaynaklanıyor.

- Rüştü (Reçber), kendisiyle yaptığım röportajda genç oyuncuların asla kendisi gibi kıdemlilerin sözünden çıkamayacağını söylemişti. Bu doğru mu, bu tür bir baskı altında mısınız takımda siz genç oyuncular?

Yani, şimdi bir Rüştü Abiyle konuşurken, muhabbet ederken dikkatli olmak zorunlu. Çünkü bizden büyüklere saygılıyız ama her zaman bir arkadaş gibi sizinle her şeyi paylaşabiliyorlar. Bir aile gibi. Tabii onların sözünden çıkamıyorsunuz hiçbir zaman.

- Yatılı öğrenciler gibi tesislerde kalıyorsunuz; neden ev tutmuyorsunuz?

Genelde herkesin evi var. Ama ben orada kalıyorum. Bu bizim kendi aldığımız bir karar. Şu anda eve çıkmayı düşünmüyorum. Şu anda her şey futbol bizim için.

- Hiç insanlardan uzakta kendinizi dinlemek istemez misiniz?

İster istemez bunaldığım zamanlar oluyor. Ama ben canım sıkıldığı ya da birşeyler yapmak istediğim zaman zaten çıkıp gezebiliyorum. Alışverişimi yapıyorum, yemeğimi yiyorum, arkadaşlarımı, sevdiklerimi görmeye gidiyorum.

- Samandıra'dan nerelere gidersiniz?

Karşıya Akmerkez'e giderim ya da Develi'de yemeğimizi yeriz veya caddede (Bağdat Caddesi) çayımızı içeriz.

- Alışveriş sizin için çok şey ifade ediyor galiba...

Rahatlıyorsunuz, uzak kalıyorsunuz futboldan. Futbol oynarken sizi bunalttıklarında diyorsunuz ki "Yarın gideceğim, alışveriş yapacağım, istediğim her şeyi alabileceğim, istediğim her şeyi giyebileceğim." İşte bu mutluluk veriyor.

- Gol atmak neye benziyor?

Bilemiyorum, anlatamam, o an ne yaptığımı bilmiyorum ama inanılmaz mutluluk veriyor. Her şeyi unutuyorum. Maçtan sonra da aklınızda hep o gol kalıyor.

- Seks gibi yani?

(Gülüyor.) İdmana çıktığınızda da unutuyor ve bir sonrakini istiyorsunuz.

- Arzuluyor musunuz golü? Atamadığınızda bir tatminsizlik mi oluyor?

Kalede bile oynasam gol atmak isterim. Atamazsam içimde bir burukluk oluyor.

- Bu tatili çok beklediniz mi? Yatılı okul öğrencilerinin ilk tatili çok önemlidir.

Çok bekledim bu tatili ama geldikten sonra da futbolu çok özledim.

- Tatilde bugüne kadar görmediğiniz bir ülkeye gitmek filan istemediniz mi?

Hayır. Adapazarı'nı hep sevdim, hep de seveceğim. Burada olmak mutluluk veriyor.

- Mutlu bir çocukluk geçirdiniz demek...

Hayır, çok mutlu bir çocukluk geçirmedim ama buraya geldiğim zaman kendimi mutlu hissediyorum.

- Ana kucağına dönüş gibi yani?

Ha, tabii. O da beni bekliyor sürekli, sürekli dua ediyor gelmem için. Onların yanında olmak ayrı bir mutluluk.

- Futbolcuların ailelerine olan bu aşırı, abartılı düşkünlüğü biraz da şeyden mi kaynaklanıyor acaba: Taraftarın, kulübün vefasızlığı, her an kaybedebileceğiniz sevgisinin karşısında bir tür garanti sevgi?

Bunaldığında futbolcu ailesini arıyor. Çünkü ailemiz her zaman bizim arkamızda. Kötü olsak da, iyi olsak da, sadece çocukları olduğumuz için arkamızda.

- Hep böyle rayda mı gideceksiniz? Hiçbir şey sizi raydan çıkaramaz mı?

Hayır, benim hala hedeflerim var. Kayma olabilir ama hep bir çizgide gideceğim. Beni hiçbir şey saptıramaz.

- Böylesi bir kararlılık sizi hayatın sürprizleri ve mucizelerine kapamıyor mu?

Hayır.

- Mesela Bağdat Caddesi'nde yanınızdan çok güzel bir kız geçiyor. Belki tanışsanız muhteşem şeyler olacak. Ama siz bırakıyorsunuz geçsin gitsin.

Hayır, bakıyorum, belki de tanışıyorum. Tanıştığınız kız size ayak uydurursa zaten problem olmaz. Ama sizin futbolunuza, yaşantınıza etki ediyorsa, o anda ondan ayrılıyorsunuz. Benim ilk düşüncem futbol. Evlilik, kız arkadaşım, gezmek, eğlenmek ikinci planda her zaman. Bazen çok güzel kızlarla tanışıyorum ama o hayatıma etki ederse hayatımdan çıkar gider yani.

- Arabalarınızın markası yükseliyor mu?

Evet, önce Polo, sonra Astra, şimdi de BMW. İşte mutluluk budur, zevk budur yani, hep bir üst modelini almak.

- Yurtdışında oynamak ister misiniz?

İsterim tabii ama önce Fenerbahçe ve A Milli Takımı'nda kalıcı başarılar istiyorum.

- Nerede oynamak istersiniz?

Bir yer söylemek istemiyorum ama hep İtalya, İspanya diyorum nedense.

- Fenerbahçe'de bu kadar futbolcunun yitip gitmesi sizi korkutmuyor mu?

Evet, her sene oyuncular, antrenörler değişiyor, çünkü çok büyük bir camia; hep başarı bekleniyor, ufak bir başarısızlıkta karışıyor içerisi. Fenerbahçe'de futbolcu "Hep ben başarılı olmalıyım" diye düşünmeli.

- Takımın beş parça olduğu, gençlerin de bir grubu olduğu, bu grupların birbirleriyle çekiştiği söyleniyor, doğru mu?

Biz bu haberleri okurken, izlerken "Bunlar bizden mi bahsediyorlar?"

diyoruz.

- Uzun saçı seviyor musunuz?

Ben Erdinç Abi'ye geldiğimde saçlarım kısaydı. Yani uzundu da bu kadar değildi. Erdinç Abi "Saçların uzayacak" dedi. Tabii, sahaya çıktığında futbolcunun saçıyla oynamak, bir bant takmak hoşuna gidiyor.

Serdar Bilgili: "Beşiktaş müteahhit takımı değil"

Sevgi, vefa, hoşgörü, mütevazılık, diyalog ve paylaşım. Beşiktaş'ta yeni dönemde en fazla hissedilen özellikler bunlar. Daum, Sergen, Feyyaz, Nouma ve tabii Sinan Engin gibi değerlere gösterilen vefa. Taraftarla diyalog; yönetimde sorumluluğun paylaşımı. Vakur hüzünler, mütevazı sevinçler.

Serdar Bilgili'nin belki de en büyük başarısı bu halk erdemlerini halkın takımının yükselen değerleri haline getirmesi oldu. Robert Kolejli gencecik bir adamdan yüzyıllık bir geleneği; şantajdan, tehditten, baskıdan, şiddetten geçilmeyen bir futbol ortamının karşısına alternatif olarak koymasını bekler miydiniz?

Kendisini iktidarın ustası sanıp sahadaki alın teri ile tribündeki koşulsuz sevginin üzerine lök gibi çöken, kulüplerinin büyük geleneklerinin değer ve deneyimlerinden yararlanmak yerine kendi ticari ya da siyasi yöntemlerini uygulayan eski yöneticiler artık gidiyor.

Başkan Serdar Bilgili, Beşiktaş'ın sadece bir takım olmadığını, diğer takımlardan farklı olarak bir felsefeye sahip olduğunu söylüyor: "Bu mütevazılık, vakurluk, hakkaniyet, dürüstlük ve güçtür. Anadolu erkeğinin simgesidir Beşiktaşlılık."

- Siz kendinizi ne zaman Beşiktaşlı olarak tanımladınız?

Ben beş yaşındayken üzerimde Beşiktaş forması, ayağımda Beşiktaş topuyla evimizin salonunda böyle durmuş fotoğraf çektirmişim. Amcam Beşiktaşlıydı. Bana o formaları falan o almıştı. Böyle başladı benim Beşiktaşlılığım.

- Galatasaraylı ya da Fenerbahçeli çocukların yanında Beşiktaşlı olmak bir çocukta nasıl bir duygu uyandırır?

Güzel bir soru. Çünkü bu gerçekten farklı bir duygudur. Beşiktaş diğer takımlar gibi sadece bir takım değildir. Beşiktaşlılığın bir felsefesi vardır. Bu felsefe de mütevazılık, vakurluk, hakkaniyet, dürüstlük ama güçtür. Gerektiğinde tavırdır. Yani Anadolu erkeğinin bir simgesidir Beşiktaşlılık. O dürüstlüğü, az konuşup ama öz konuşmayı, bunların hepsini içeriyor Beşiktaşlılık. Bu belli bir ölçüde benim iş hayatıma, özel hayatıma da yansımıştır. Ben Robert Kolej'de okudum. Arkadaşlarım hep ya Galatasaraylı ya Fenerbahçeliydi. Böyle çok futbol falan da oynamadım. Benim hatırladığım sadece bir arkadaşım vardı Beşiktaşlı. Bu bir çocuğu öyle bir duruma getiriyor ki, galibiyette de mağlubiyette de tavrı değişmiyor. Üzülmüyor, her durumda takımına sahip çıkıyor.

- Alt sınıflarla bu kadar özdeşleşmiş bir takımın taraftarı olmak bir kolej öğrencisi için bir şıklık da olmuş olamaz mı?

Belki. Ama şunu söylemeliyim ki, meşakkatli bir işti de.

- Sol kesimde de Beşiktaş'a sempati daha fazladır. Ve Beşiktaş taraftarı sol etkiye daha açıktır, değil mi? Oysa Fenerbahçe ve Galatasaray'da sağın etkisi fazladır.

Aslında Beşiktaş'ta da milliyetçi kesimden çok insan bulunmaktadır. Ama Beşiktaş'ın en büyük özelliği halk takımı olmasıdır. Kesinlikle aristokrat bir kulüp değiliz. Beşiktaş zenginliğin simgesi, müteahhitliğin simgesi kesinlikle değildir. Bu yüzden de daha vefalı bir kulüptür.

- Bu vefa meselesine geleceğiz de; bu sizin "Çarşı" adlı taraftar grubunuzun duvar yazılarında "ç" harfinin orak-çekiç, "a" harfinin de anarşistlerin amblemi olarak yazılıyor olmasını nasıl karşılıyorsunuz?

(Gülüyor.) Dönemsel olarak bunları kullanıyorlar. Ama Çarşı grubunun politik bir niteliği bulunmamaktadır. Bu grup özellikle kapalı tribünün merkezini oluşturan ve iş yerleri Beşiktaş Çarşısı içinde olan insanlardan meydana gelmiştir. Çarşı grubunu ilk kuranlar

şu anda 70-80 yaşındadır. Zamanla gençlere geçmiştir ve kapalı tribünün ortasında takımına ölümüne destek veren bir gruptur.

- Beşiktaş Çarşı grubu içinde yetişmiş bir gencin DHKP-C ye katılıp birkaç hafta önce de ölüm orucunda hayatını kaybettiğini duydunuz mu?

Ben aslında Beşiktaş'ın herhangi bir politik çizgiyle ya da fraksiyonla özdeşleştirilmesinden rahatsızlık duyarım. Çünkü bizim amacımız sportif. Bu olayı şöyle açıklayabiliriz: Beşiktaş fanatiklerin kulübüdür. Beşiktaş'ı tutanlar takımını da fanatik tutuyor, ideolojilerinde de fanatik oluyor, her şeylerinde genelde fanatik, duygularıyla hareket eden insanlar oluyor. Bu da Beşiktaş'ın felsefesinde olan bir şey.

- Futbol kulübü başkanı denildiğinde hep belli bir tipoloji düşünülür. Çok ufak kırılmalarla agresif, kelli felli işadamları, müteahhitler falandır bunlar. Siz bu başkan estetiğinde radikal bir değişimi mi temsil ediyorsunuz?

Bana "Sen aykırı bir başkansın" demek istiyorsunuz yani. Doğru, spor kamuoyunun alışık olduğu tarz bir başkan değilim. Elbette "sadece müteahhitler kulüp başkanlığı yapıyor, bu sayede ihale alıyorlar, devletle iş yapıyorlar" ya da "işte kara para aklıyorlar" türünden genellemeler yapmak, başkanlığı karanlık bir formata sokmak yanıltıcı olabilir. Bu yeni dönemde kulüp başkanlığı formatında ciddi bir değişim söz konusu.

- Bu, toplumsal bilinçlenmeye paralel bir değişim mi?

Bunun da etkisi oluyor ama bugün artık kulüp ciddi bir organizasyon, ciddi bir iş; spordan öteye gitti. Bugün Beşiktaş halka açık, 40 milyon dolar bütçesi olan, tesisleri, yatırımları ile büyük bir organizasyon. Ve sosyal olarak da Türkiye'yi yönlendiren dev bir örgüt. Kulüp başkanlarının da artık farklı bir "background"dan gelmeleri gerekiyor. Bir de tabii Türk futbolu da artık eskisi gibi yerel değil, dünya futbolunun bir parçası.

- Beşiktaş imgesinde hep diğer takımlara göre biraz daha fazla sertlik, maçoluk olsa da takımda daha az şiddet içeren yöntemler uygulanıyor. Ne bir tehdit etme, edilme, ne de futbolcular üzerinde sıkı bir baskı ve denetim. Öyle mi?

Bakın; Beşiktaş'ın benden evvelki başkanı Süleyman Seba. Süleyman Abi 16 yıl başkanlık yaptı. Yani son 20 yılın başkanları ben dahil bekar. Fenerbahçelisi de Galatasaraylısı da Süleyman Abi'nin karşısında hep ceketini iliklerdi. Diğer kulüplerin başkanları için bunu söyleyemezsiniz. O yüzden Beşiktaş'ın eskiden beri öyle kavgacı, hırgürcü bir tarzı, çizgisi olmadı. Hep böyle daha dengeli, mütevazı, saygılı oldu. Fenerbahçeliler de bizi sever Galatasaraylılar da. Hep iki takım da der ki, "Biz şampiyon olamazsak siz olun."

- Bu Beşiktaş'ı sevme tavrında, hani böyle cezaevlerinde normal suçlular siyasi suçluların karşısında hep biraz saygılıdır, biraz çekinirler ya; bu tür bir şeyin etkisi olamaz mı? Beşiktaş eskiden beri hep halkın takımı olarak tanımlanır ya.

(Kahkahalarla gülüyor.) Dediğiniz gibi, Beşiktaş halk takımıdır. Bir restorana gittiğiniz zaman kapıdan girişte kahyaların yüzde sekseni, doksanı, garsonların yüzde sekseni, doksanı, komilerin yüzde sekseni, doksanı Beşiktaşlıdır ve aşçılar hep Beşiktaşlıdır. Ha, patronları genellikle değildir. Onlar Galatasaraylıdır. Ama baktığınız zaman orta sınıfta Beşiktaş'ın diğer takımlara göre çok daha büyük bir taraftar kitlesi oluşmuştur. Zengin kesimde Fenerbahçe ve Galatasaray'ın ağırlığı olabilir ama Türkiye çapında baktığınız zaman halkın ve orta sınıfın takımı Beşiktaştır.

- Beşiktaş taraftarı denetlenmesi daha zor, harekete geçirilmesi daha kolay bir kitle midir?

Biz yönetime geldiğimizden beri denetimi de mobilizasyonu da diyalogla başarıyoruz. Biz taraftarımızla sürekli diyalog halindeyiz. Ama bu da çok seviyeli bir diyalog. Hani yüz göz olup da taraftarı bizim lehimize bağırttırmak, taraftara birtakım parasal menfaatler sağlayarak bizim lehimize çevirmek değildir. Mesela bir Taraftarla İletişim Komitesi kurduk. Çünkü eskiden beri kapalı tribün taraftarını, amigoluk yapanları öcü gösteren, işte "Bunlar sadece para peşinde,

menfaat peşinde koşan insanlardır" diye bir anlayış söz konusuydu. Elbette, içlerinden böyle birkaç insan çıkabilir. Ama biz Beşiktaş kulübü olarak böyle ilişkiler kurmayız. Bakın, benim ilk iki yılım sportif olarak başarısız geçti. Buna rağmen biz bir tepki görmedik taraftardan. Bu da bu diyalogla oldu.

- Beşiktaş yönetimi son dönemde taraftar derneklerine daha fazla önem veriyor. Bununla modern şirket işletmeciliğindeki gibi çok merkezli, esnek bir yapıyı mı hedefliyorsunuz, yoksa iktidar ve denetiminizi tabana, ülkenin Beşiktaş'tan en uzak köşelerine kadar yaymayı mı?

Beşiktaş, Türkiye'deki en büyük, en iyi organize olmuş sivil toplum örgütlerinden biridir. Şu anda Beşiktaş'a bağlı Türkiye çapında ve Avrupa'da yaklaşık 70 dernek bulunuyor. Şimdi onlarla Beşiktaş logolu ürünlerin ülke çapında dağıtım ve satışı için de işbirliği içine gireceğiz. Böyle bir sivil toplum örgütünü ayakta tutmak da ancak bu esnek, çokmerkezli anlayış sayesinde oluyor. Yönetimimiz merkezci ama son derece demokratik bir yönetimdir. Ben her şeyi kontrol eden, "Ben ne dersem yapılacak" diyen bir başkan değilim. Paylaşımcı bir çizgi izliyoruz. Basında da ön planda olan kişi ben değilim. Hüsnü Güreli, Yıldırım Demirören, Kıvanç Oktay, Mete Düren, İbrahim Altınsay gibi arkadaşlarım kendi sorumluluk alanları söz konusu olduğunda öne çıkıyorlar. Ben daha geri plandayım. Ama son kertede de Beşiktaş'ta başkanlık sistemi uygulanmaktadır ve bu yönetimi de ben seçiyorum. Beşiktaş'ta kongrelerde başkana oy verilir ve başkan kendi listesini kendisi seçer.

- Futbol kulüplerinin bu sivil toplum örgütü olma özelliği taraftara, sokaktaki insana politik katılımcılığı ya da bir organizasyon içinde sorumluluk almayı öğreten bir şey midir?

Şimdi, biz Beşiktaş olarak 15-20 milyon kişi bir amaç ve sevgi için birleşmiş durumdayız. Bu akıllıca kullanılırsa çok büyük bir güç. Politik güç haline gelir, sosyal güç haline gelir. Bunu yönlendirmek ve kullanmak mümkün. Beşiktaş hiçbir zaman bu gücü spor dışında kullanmamıştır. İstese kullanır. Ama bir dahaki belediye seçimlerinde bizim bölgemizde Beşiktaş kulübü Beşiktaş belediye başkanını seçecektir, seçmesi gerekir. Bir dahaki Beşiktaş Belediye Başkanlığı, Beşiktaş camiasından geçecektir. Daha evvel belki böyle olmadı ama

bundan sonra böyle olacak.

- Beşiktaş geçen sezon başarısızdı ama kamuoyunu en çok meşgul eden takım oldu. Beşiktaş neden bu kadar eğlenceli bir takım?

Beşiktaş'taki futbolcular Türkiye'deki en popüler futbolcular. İlhan Mansız, Sergen, Pascal, Tümer, Cordoba, Ahmet Dursun; bunlar hep kızların çok beğendiği, genç erkeklerin kendilerine örnek aldığı futbolcular. Hem mütevazı hem de modern bir çizgiye sahibiz. Hocamız, menajerimiz, hepsi özel insanlar.

- Sinan Engin, Türk futbolunda bir fenomen oldu. Onu menajer yapma fikri nasıl doğdu?

Sinan Engin çok önemli bir futbol adamı. Onu eskiden beri tanırım. Başkan olduğumda kulüpte menajer olan kişi benim düşündüğüm tarz bir menajerlik yapmıyordu. Daha çok kulübün rutin evrak işleriyle uğraşan biriydi. Benim düşündüğüm tarz menajerliği yapacak kişinin sosyal olması lazımdı, duygulu olması lazımdı, Beşiktaşlı olması lazımdı, hırslı olması lazımdı, zeki olması lazımdı, konuşmayı bilmesi lazımdı, her şeyden anlaması lazımdı, gece hayatından anlaması lazımdı, her alemden anlaması lazımdı, bir de futboldan anlaması lazımdı. Şimdi bu özelliklere sahip bir adamı bulmak kolay değil. Sinan benim eskiden beri çok sevdiğim ve güvendiğim bir insandı ve bu özelliklere sahipti. Bu yüzden Sinan'a bu görevi teklif ettim. En başta bayağı bir tepki geldi. Ama herkes ne kadar doğru bir iş yaptığımızı gördü Sinan'ı menajer yapmakla. Sinan menajerlikte yeni bir çizgi oldu.

- Daum'a, Sergen'e, Feyyaz'a, Nouma'ya sahip çıkışınızla Beşiktaş'ın bu sözünü ettiğiniz vefasını mı sergilediniz? Sevgi ve vefa gibi duygular bu profesyonellere, neredeyse kaşarlaşmış profesyonellere iyi geliyor mu?

İyi geldiğini hepimiz görmüyor muyuz? Bakın, ben inatçı ve kararlı birisiyimdir. Kamuoyu tepkisinden çekinip yapacaklarımdan vazgeçmem. Normal bir insan zaten kulüp başkanı olur mu? Paramızı veriyoruz, zamanımızı veriyoruz, kötü gün geldiği zaman da

yuhlanıyoruz, sokakta yürüyemiyoruz, özel hayatımız kalmıyor. Yurtdışına gidiyoruz, “Bir tatil yapalım” diyoruz, orada bile peşimizde bin tane insan, orada bile tanınıyoruz. Bizler normal insanlar değiliz. Bu kulübe başkanlık, yöneticilik yapan insanlar normal olmayan, egosu çok yüksek, hırsları çok yüksek, iddialı kişilerdir.

- Sergen, Ahmet Dursun, İlhan Mansız, Nouma; bu haşarı adamları idare etmek zor değil mi? Sevgi, tolerans yetiyor mu?

Hayır. Mesela Sergen bir futbol dahisidir. Ve bütün dâhilerin aşırı uçları olur. Bunları dengelemesi lazım hocanın, yöneticinin. Bu oyuncuların agresif yanları oluyor ama bunun takımlarına zarar verdiğini gördüklerinde vazgeçiyorlar. Sergen'in mesela takıma, arkadaşlarına etkisi çok olumlu oldu. Nouma eskiden kavga çıkarırdı, şimdi kavga çıksa ayırmaya ilk koşan oluyor. Ama işte bu Beşiktaş'ın vefası; Sinan'ı, Feyyaz'ı kulübe kazandırdık. Rıza'yı antrenör yaptık, bugün Denizli'de çok büyük başarılar kazandı. Ziya Doğan, Malatya'da çok başarılı. Şimdi ben mesela bir futbolcumuzu kiralayacağım zaman, Beşiktaşlı hocaların olduğu yerleri tercih ediyorum.

- Beşiktaş logolu ürünlere, giyim eşyalarına diğer takımlarınkilere göre sokaklarda daha çok rastlanması Beşiktaş'ın renklerinden kaynaklanan bir şey mi?

Sokakta gezenlere bakın, on kaşkoldan dokuz tanesi Beşiktaş logoludur. Bu hem takımın başarısıyla ilgili hem de biz bu sene çok agresif bir tanıtım kampanyası yaptık.

- Beşiktaş'ın 100. yılında başkan olmak ek bir sorumluluk yükledi mi size?

Ek bir stres oldu. Takım üzerinde, camia üzerinde. Başarıya çok fazla endekslenmiş ve şartlanmış olmak... İnşallah, Allah utandırmaz. Beni biraz ürkütüyor bu 100. yıl baskısı.

- Beşiktaş'ın bu sezon Avrupa'daki başarısının sırrı ne sizce?

Takım ruhu bir, hoca iki, Nevzat Demir Tesisleri üç. Bizimki gibi tesisler bugün Avrupa takımlarında yok. Şimdi böyle bir tesiste kamp yapan futbolcu kendisini Avrupalı gibi hissediyor ve Avrupa'ya gittiği zaman da öyle oynuyor. Bir de; biz iki sene yatırım yaptık. Şirketleştik. Bugün en az borcu olan kulüptür Beşiktaş. Bunlar başarının altyapılarıdır. Artık Beşiktaş Avrupa'da her zaman adından söz ettirecek bir organizasyon ve altyapıya sahip.

- 100'üncü yıl etkinlikleri ne zaman başlıyor?

1 Mart bizim doğum günümüz gibi kabul ediliyor. 2 Mart'ta İnönü Stadı'ndaki ilk maçımızda startı vereceğiz. Sonra hem sportif hem sanatsal, kültürel bir sürü etkinlik yapacağız. Sosyal etkinlikler de olacak. Bu etkinliklerin organizasyon ve tanıtım işlerini PR'cı Banu Birkan'a verdik. Bir Beşiktaş TIR'ı hazırladık. Bu TIR, Yavru Kartal TIR'ı, Anadolu'yu dolaşacak, bu TIR'da hem çocuklara forma dağıtılacak hem de çocukların çeşitli spor etkinliklerine katılacağı bir ortam hazırlanacak. Sonra bir engelliler turnuvası düzenliyoruz Türkiye Engelliler Spor, Yardım ve Eğitim Vakfı (TESYEV) ile beraber. Neredeyse 365 gün sürecek bu etkinlikler.

Ergun Gürsoy: "Parasızların sağcı olması aptallıktır"

İşadamı ve DYP milletvekili adayı Ergun Gürsoy, Türkiye Komünist Partisi'ne verdiği destekle herkesi şaşırttı... Ergun Gürsoy şirketinin kontrolündeki billboardları Türkiye Komünist Partisi'ne Nazım Hikmet kampanyası için bir süreliğine ücretsiz olarak verdi. Gürsoy'un bu tavrının altında iki farklı neden yatıyor. Biri, onun pragmatik işadamı kimliğiyle ilgili: Şirketlere kiraladığı billboard'ların üzerine TKP sempatizanlarının kendi deyimiyle "langur, lungur" afiş asmalarını engellemek. İkinci neden ise onun geçmişinden kaynaklanıyor: Ergun Gürsoy, solun erdemini ve yararlarını hâlâ teslim eden eski bir solcu...

- Ergun Gürsoy bugünlere nasıl geldi; bu zenginlik?

Çocukluğumdan beri çalışıyorum. Trabzon'da denizin getirdiği ganimetleri toplayarak işe başladım. O gün bu gün hep cebim para görmüştür.

- Sporla ilişkiniz nasıl başladı?

Liseye kadar birkaç spor dalında faaliyet gösterdim lisanslı olarak. Yüzme, atletizm, voleybol, futbol... O zamanlar seyahat için de spor yapıyorduk. Yazın bir yerlere gidebilmek için bakıyordum, nerede ne birinciliği var; yüzme. En kolay kazanacağım hangi branş; mesela 1500 metreye üç kişi katılıyor. Birisini nasılsa geçerim düşüncesiyle bir giriyordum, ikinci oluyordum. Bölge birinciliğine nereye gidiyoruz; Antalya'ya. Becerikliydim yani, her taşın altından çıkardım.

- Sonra İstanbul'a geldiniz. Hangi okul?

Önce iki yıl Türkoloji okudum. Ama bu okul bana hem ağır geldi hem de üniversitedeki 68 olayları...

- Genelde o okulda sağcılar hakimdir.

Evet, onun için İktisat'a geçtim. O sırada boykotlar, işgaller başladı, kavgalar, gürültüler. Ben de işe girdim, uzaklaştık bu olaylardan.

- İşe girmeseydiniz ne olurdu?

Öbür işlerde devam ederdim.

- Sol hareket içinde mi yer alacaktınız?

Tabii. Birikimi olmayan, parası olmayan bir adamın kalkıp da sağı tutması kadar aptallık olamaz herhalde. Ben o zaman zengin değildim ki.

- Sonra da siyasi değişim süreciniz başladı.

Herkes değişti. Mesela Bozkurt Nuhoğlu. Bunlar bizim liderlerimizdi, ağabeylerimizdi. Bozkurt Nuhoğlu da bizim gibi olmadı ama yakın oldu, biz sağa döndük, o sağın yanına yaklaştı.

- “Sağa döndük” derken sesinizde, tavrınızda utangaç bir özeleştiri seziliyor.

Delikanlılıkta bazı yerlere bağlı olup sonradan ayrılmak döneklik gibi bir his veriyor insana.

- Zengin olmanız mı sizi soldan uzaklaştırdı?

Tabii. Gençken fakirdim, ayda bana 400 lira geliyordu, Fındıkzade'de yurtta kalıyordum.

- Zengin ve başarılı bir işadamı olarak da sosyalist kalamaz mı insan?

Bazen hortumları görünce hırslanıyorum, bir de ekonomik kriz. Bir yerde kızıyorum. Bir de eskide, serde solculuk... Eşimle nişanlıyken, evlerine gittiğimde, onlar koyu Adalet Partili'ydiler, bağırıp çağırıyordum onlara. Ama karımın ailesi çok kibardı, bana uymuyorlardı.

- Ama Demirel'in milletvekili adayı oldunuz.

Demirel bana DYP'de şans verdi, listede ikinci sıraya koydu. Bin oy daha alsam seçilecektim.

- Neden sağ bir partiyi tercih ettiniz?

İşadamı olmuştum artık. Sağın içindeydim. Etrafımızdaki herkes solu komik buluyordu. Bir de ben gittim, komünizmi yerinde gördüm.

- Şimdi daha mı iyi eski sosyalist ülkeler?

Geçiş döneminde sorunlar olur tabii.

- Galatasaray'ın sarı kırmızı renkleri sosyalistlerin de rengidir.

Bana sempatik geliyor. Zaten Komünist Parti'den aradıkları zaman birbirimize "Renkdaş” diyoruz.

- Türkiye Komünist Partisi ile ilişkiniz nasıl başladı?

Bunlar şimdi gelişigüzel her yere lambur lumbur afiş asıyorlar. Sol deyince benim aklıma Doğu Perinçek geliyor, o da Galatasaraylı olduğu için. Onu aradım. "Siz mi yapıyorsunuz bunları?" diye biraz da kızdım. “Hayır” dedi, bana TKP İstanbul İl Başkanı Hüseyin

Karabulut'un adını verdi. İyi bir çocuk. Randevulaştık. "Paranız olmadığını biliyorum, ben size billboard yeri vereyim, para da istemiyorum, ama düzgün, efendi gibi yapıştırın" dedim.

- Billboard yerleri sizin mi?

Yarısına biz hükmediyoruz. Daha evvel hepsi bendeydi ama belediye aldı yarısını, kendi yapıyor.

- Bundan sonra da billboard yerlerinizi TKP'ye açacak mısınız?

Veririm tabii. Bir çok sosyal kuruluşa verdim. Hiçbirinden gık çıkmadı ama Nazım Hikmet için verdiğim zaman çıktı. Nazım Hikmet sadece solcuların değil, Türkiye'nin şairi. Orada resminin çıkması bize gurur verir. Hele hele çok eskiden solak olan bir insana zevk verir.

- Vakfınız faaliyette, değil mi?

Evet, bugüne kadar bine yakın öğrenci okuttum.

- Tesbih çekiyorsunuz.

Şimdi herkes beni sosyetik, zengin diye algılıyor. Halbuki ben Umre'ye gittim, bu sene de hacca gidiyorum. Ben dini bütünüm. Beş vakit namaz kılarım. Eskiden her akşam içki içerdim, namaza başlayınca yavaş yavaş bıraktım. Eşim içiyor, ben içmiyorum. Ağabeyim mesela içki içilen masaya oturmaz, ben otururum.

- Cemaat dini yerine bireysel imanı savunuyorsunuz yani.

Tabii. Bizim ailede mesela namaz kılan da bulunuyor, kılmayan da. Serbest herkes.

Erman Toroğlu: "Hakem alemini önce yıkacaksın, sonra yapacaksın"

Erman Toroğlu tam bir televizyon yıldızı. Dikkatimi çekiyor. O stüdyodaki koltuğunda kaykıldıkça, ayaklarını kendi deyişiyle "seyircinin burnuna sokarcasına" uzattığında, topuklarını kaldırıp ayaklarının ucunda yaylandıkça, keyiflenip arkasına yaslandıkça, milyonlarca evde televizyon seyircileri keyifleniyor ya da öfkeleniyor ama mutlaka bedenlerini harekete geçiriyorlar. İlginçtir, Erman Toroğlu'nun iddialı söylemine eşlik eden vücut dilinin tetikleyici bir etkisi oluyor insanın üzerinde.

Stüdyoda bu kadar rahat olan Erman Toroğlu'nu sokakta göreceksiniz. Nasıl çekingen. Ercan fotoğraf çekmek için güneş alan bir yere götürmeye çalışıyor, Hoca “Aman kardeşim, beni yürütme" diyor. Çünkü işi zor. Herkes ona bir şey söylemek istiyor. Otomobillerin camlarından sarkmış gençler "Erman Hoca!" diye haykırıyor. O zaman işte koskoca Erman Hoca başını eğip, omuzlarını düşürüyor, bakışlarını yere indiriyor. Kendi de vücudu da susuyor.

Evet, onun yeri o stüdyo. Çocukluğunda kekeme komşularını taklit ede ede bir yıllığına kekeme olan Toroğlu'nun bütün dilleri orada çözülüyor.

- Oturma odanızda sohbet ediyormuş gibisiniz ekranda. Bu sizin programların formatıyla ilgili bir şey mi?

Aslında ben istediğim kadar rahat da değilim orada. Oturduğumuz koltuklar iyi değil. Daha rahat etmemiz lazım. Herhalde uyuruz kalırız diye rahat koltuk vermiyorlar.

- Siz mi uyursunuz? Nasıl da ateşli konuşuyorsunuz halbuki programda.

Bana o sırada yastık gösterin, ben uyurum. Televizyon hele uyku ilacımdır.

- Maç sırasında da uyur musunuz?

Uyurum ben kardeşim, maç filan hikaye.

- Neyse, şu rahatlık meselesine dönelim. Hiç uyarı, eleştiri almıyor musunuz?

Bazen tenkit gelir. İşte "Ayağını fazla uzattın, seyircinin burnuna" filan.

- Belden aşağınızı koltuklarda zaptedemiyor gibisiniz.

Eh, serde futbolculuk.

- Türk erkeği ayaklarıyla duygusal açıdan biraz problemlidir, ayaklarını iskemlenin altına çeker, gizler. Otoriteye itaat ile ayak çok ilişkilendirilir bizde. Sizin bu kadar rahat uzatıyor oluşunuz kendinize güveninizden mi kaynaklanıyor?

Ben orada kendimi televizyonda düşünmüyorum ki. Şansal (Büyüka) zaten eski arkadaşım, onunla konuşuyoruz. Orada da kameraya çekiyorlar.

- Doğuştan televizyoncu gibisiniz ama. Sahne deneyiminiz oldu mu önceden?

Tiyatrocu olsaydım başarılı olurdum. Evet, iyi oynarım ama televizyonda oynamıyorum.

- Bu uzadıkça uzayan maç sonrası yorumlar futbolun büyüsünü bozmuyor mu?

Hayır, tam tersine sürekli konuşulduğu için o yemek hep kaynıyor. Çorba hep sıcak kalıyor. Ama biz biraz fazla kaynatıyoruz, tencerenin dibini yakıyoruz, o da doğru. Bütün medya olarak yapıyoruz bunu.

(Tam bu sırada bir telefon geliyor. Karşıdaki kişi konuşmadan kapatıyor. Bunun üzerine Erman Toroğlu telefonunun hafızasına aldığı ağza alınmayacak küfürleri ve tehditleri gösteriyor bize. Bunlar bir sene önce Erman Bey'e o sırada ikinci ligde oynayan bir takımın taraftarlarından gelmiş. Gülerek okuyor.)

- Nereden buluyorlar sizin numaranızı?

İsmini söylemeyeceğim bir sanatçının verdiğini tahmin ediyorum numarayı bunlara.

- Birkaç ay önce stadyumda binlerce kişi size dakikalarca küfür etti. Size baktım. Etkilenmemiş görünüyordunuz.

Ben sağır olurum o zaman. İnönü gibi işime geleni duyup işime gelmeyeni duymam.

- Şansal Bey mi, Hıncal Bey mi daha iyi arkadaşınız?

Ben ikisini de severim. İkisi de ayrı bir tip. İkisi de eski arkadaşım. Hıncal ile atışıyoruz, anlaşamıyoruz ama onu da severim. Futbol bilgisi anlamında bakarsanız Şansal, Hıncal'a göre daha iyi bilir tabii futbolu. Ama Hıncal kendisini Türkiye'nin futbolu en iyi bilen adamı seçti. Ona da bir şey diyemem tabii.

- Hıncal Uluç'un, Haşmet Babaoğlu ve Kenan Onuk'la yaptığı programı seyrediyor musunuz?

Birkaç defa beşer dakika baktım. Haşmet'le Kenan saygıdan ötürü Hıncal'a cevap veremiyorlar orada. Halbuki televizyon aynı maç gibidir. Program başladı mı babanı tanımayacaksın. Bacak arası atacaksın.

- Ankara'da, üç büyüklerin dışında yetişmiş bir futbol adamısınız. İstanbul dükalığına sızmayı nasıl başardınız?

Ben daha hâlâ onların aralarında değilim ki. Bundan da memnunum. Çünkü İstanbul'da spor basını çok şeyi kovalıyor. Herkes birinin adamı. Mesela bir kulüp başkanı geliyor, "Seni bilmem nereye spor müdürü yapacağım" diyor bir spor yazarına. Ama şimdi İstanbul basınında o isimler kayboluyor. Genç spor müdürleri geliyor.

- Para mi kirletiyor spor basınını?

Para, başka şeyler...

- Önce futbolculuk, sonra hakemlik, şimdi de televizyon. Çok alışmışsınızdır şöhrete, artık bu işi bırakamazsınız.

Hayır, hazırlıklıyım bırakmaya. Ben her televizyon programına çıkarken "Bu benim son programım olabilir" diyerek çıkıyorum. Canlı yayındayım. Bir şey söylerim, patronun işine gelmez, kovar beni.

- Bir otosansür uyguluyor musunuz?

Hayır, ben hakemken de öyleydim. Her maça "Bu benim son maçım" diye çıkardım. Bir maç idare ederim, kötü idare ederim, yanlış karar veririm, maç yarıda kalır. O zaman da ipi çekerler.

- Ama siz her maçtan sonra hakemlerin yanlış karar verdiğini söylüyorsunuz. Kimse hakemlerin ipini çekmiyor.

Zaten onun için Türkiye'de bir bok olmuyor. Ekonomide de, bürokraside de, siyasette de aynı şeyler oluyor. Aynı hatayı yapan insanlara prim veriliyor.

- Hakemleri de para mı bu hale getirdi?

Para da dahil bir sürü şey.

- Hakemlerin Galatasaray'a biraz ayrıcalık tanıdığı tezine katılıyor musunuz?

Üç büyük takımın hepsine ayrıcalık tanınıyor. Üç dört senedir Galatasaray'a daha fazla tanınıyor. Çünkü Galatasaray planlı hareket etti. Futbol federasyonu kurullarına adamlarını soktular. Galatasaray senelerce bu işleri iyi yaptı. Şimdi Fenerbahçe ve Beşiktaş da uyandı. Aynı yollara girmeye başladılar. Galatasaray kaptırmamak için, diğer ikisi de pay almak için bağırıyor.

- Biraz önce Ercan anlattı. Hakemler sizin için şöyle bir şey söylemiş: "Ormandaki ağaçlar kesileceklerine değil de, oduncunun elindeki baltanın sapının da odun oluşuna içerlerlermiş". İçinden çıktığınız bir meslek grubunu biraz fazla eleştirmiyor musunuz?

Tabii, ben o ormanın içine baktığım zaman hangisinin dangalak olduğunu daha iyi görüyorum. Siz göremezsiniz.

- Sokaktaki insanın size karşı tavrı nasıl?

Çok kimseyle tanışıyorum, tanıştıktan sonra "Ya biz senin böyle bir adam olduğunu bilmiyorduk" diyorlar. Belki ben de Erman'la ilk karşılaştığımda kıl olurdum. Karar vermeden önce insanı tanımak lazım.

- Niye sizin kabzımal oluşunuza bu kadar takılıyorlar?

Eskiden bayanlar birbirlerine derlerdi ki: "Ulan, ne biçim bu senin erkek arkadaşın. Kabzımal tipli herif". Kabzımal deyince, boğazında kolye, elde tesbih, yumurta topuk, bıyıklı filan bir tip düşünülürdü. Tabii şimdi bu tip kabzımal da kalmadı. Kabzımal sebze meyve ticareti yapan bir kişidir.

- Kadınların bakışı nasıl size?

Çok enteresan. Kadınlar erkeklerden daha bir sempatik bakıyorlar. Kadınlarda futbola ilgi arttı zaten.

- Ama onlar sizinle sadece futbol bilginiz nedeniyle ilgilenmiyordur herhalde.

Ne içersiniz? Ben mi ısmarlayayım?

- Hakemlik gibi televizyonda da hep detayları yakalamak zorundasınız. Bu sizi özel hayatınızda da detaycı yaptı mı?

Ama zaten ben öyle olduğum için böyle oldum. Detaycı olduğum için hakem oldum, futbol yorumcusu oldum.

- Hangi detaylara takılırsınız?

Mesela evde çıldırdığım bir olay: Benim hep bir cımbızım olur evde. Kıl döner, sivilce çıkar. Ben o cımbızı hep aynı yere koyarım. Ama onu oradan birileri alıp yerine koymazsa birbirine girer ortalık, facia olur..

- Temizlikçi kadınların işi zor o zaman.

Temizlikçi kadından şikayetim, pantolonun önünü tren yolu gibi ütülüyor. Benim hatuna "Bir gün bu karıyı gırtlaklanmış halde

görürsen hiç şaşma” dedim. “Terbiyesizlik yapma" dedi.

- Giyime çok mu önem verirsiniz?

Kim sevmez iyi giyinmeyi? Kimisi yemek yiyerek rahatlar, ben alışveriş yaparak rahatlarım. Lacivert pantolonun altına siyah çorap hiç giymedim. Beyaz çorap giydiğim hiç olmadı. Sandalet asla giymem.

- Terlik giyer misiniz?

Sadece duşta.

- Size niye "Hocam" diyorlar?

Bu hakemlere söylenen bir tabir. Adamın biri papağan almaya gitmiş. Üç tane papağan duruyor. Birinin fiyatını sormuş. “80 milyon" demişler. Diğerini sormuş, "100 milyon" demişler. "Çok pahalı” deyince de "Eh, bunlar yabancı dil bile konuşuyor" demişler. Bunun üzerine adam süklüm püklüm duran üçüncü papağanı sormuş. O daha da pahalı. Niye diye sorunca dükkandakiler "Biz de bilmiyoruz ama diğer ikisi ona 'Hocam' diyorlar" demiş. Bizimki de o hesap işte.

- Bir düdük çalıyorsunuz ya da kart gösteriyorsunuz, birden bütün futbolcular üzerinize geliyor. O nasıl bir duygudur?

O güzel olur işte. Bir düdük çalarsın, hepsi üstüne gelir. Bazı hakemler geri kaçar. Orada bir dur, hatta bir iki adım at, gözünün içine bir bak futbolcunun, orada durur. Yere bakarsan yandın. Korktuğunu anlar futbolcu.

- Size hiç vurdular mı futbolcular?

Gelmedi ki hiçbiri yanıma. Hep yumruk mesafesinde durdum. O kadar

erkek olmayacaksın hocam. Yaklaştırmayacaksın yanına. Aniden çakabilir. Fotoğraflara bir girersin, ömür boyu çıkamazsın bir daha.

- Bir insan niye hakem olur?

Öyle bir olay ki, maça çıkıyor adam, elinde bir düdük, bir çalıyor, herkes duruyor. Dünya duruyor. Hayat duruyor. Ben bir adam öldürürüm. Yargılarlar. Ceza verirler. Cezaya itiraz ederim. Dosya yeniden incelenir. Bunun dosyası incelenmez. Çaldı düdüğü, vurdu gitti.

- Siz Merkez Hakem Komitesi Başkanı olsanız hakemlerin yüzde kaçı kalır?

Ben yorumculuğa başladığım ilk günden MHK başkanı olmayacağımı açıkladım. Ama bazı aptal kafalar hâlâ benim bu tür bir görev istediğimi sanıyorlar. Ama yetkili bir konumda olsam, şu anda hakem camiasının içinde çalışan yüz kişiden sekseni olmaz. Hakem alemi Türkiye'de onarılmaz. Hakem alemini yıkacaksın, yeniden yapacaksın.

Ahmet Taşçı: "Kadınlar elbiseleriyle yağlı vücuduma sarılıyor"

Nereden tutsanız dökülen, lime lime bir doping suçlamasıyla dokuz ay dünyası kararan, Cumhuriyet döneminin en çok Kırkpınar başpehlivanlığı (9 kez) kazanmış güreşçisi Ahmet Taşçı, verdiği hukuk savaşından aklanmış olarak çıktıktan sonra kendini toparladı, yeni zaferlerin peşine düştü.

İnsanın fikri neyse zikri de o olurmuş ya, ben de ne zaman yağlı güreş seyretsem aşkı hatırlıyorum. "600 yıllık ata sporumuz" bir çok başka çağrışımının yanı sıra aşka da nasıl benziyor! "Kaçan kovalanır" özlü sözünden "Bedenime sahip olabilirsin ama ruhuma asla" repliklerine kadar bir çok sevda söylemi o birbirinin elinden kayan, birbirini elde tutmaya, birbirine el koymaya çalışan güneş altındaki iki yağlı bedenden bize yansıyor. Ve sevgiliyi elde etmek, o sürekli elden kaçan bedeni zaptetmek onu imha etmekten, sırtını yere getirmekten geçiyor. Aynı aşkta olduğu gibi.

Belki de yağlı güreşin aşka bu kadar yakın duruyor oluşundan ya da belki de bütün sabır, sebat sporları gibi yağlı güreş de sadece bedenleri değil ruhları da eğittiğinden pehlivanlar bütün o cüsselerine ve imgelerine rağmen ciddi ciddi derin, duygusal insanlar. Karamürselli Ahmet Taşçı ise derviş pehlivanların ağa babası.

Taşçı'yla gündüz ağır antrenmanlar yaptığı, gece ise Rus, Alman ve daha yedi düvelden güzellerin elinden köşe bucak kaçtığı Antalya, Kemer'de konuştuk.

- Cumhuriyet döneminin en başarılı yağlı güreşçisi, bir efsaneyken dopingle suçlandınız. Aklanana kadar akla karayı seçtiniz. Neydi bu?

Güreş benim hayatımın anlamı. "Hayatım" diyebilirim. Ve ben bu hayata dokuz Kırkpınar birinciliği sığdırdım. Diğer yıllarda da final

güreştim. Benim sırtımı yere getiremediler. Ben kızıp bıraktım müsabakayı. İki kez bıraktım zaten. Sonra bu bir türlü yıkılmayan adam bir sabah kalkıyor ve bir gazetede manşet: "Ahmet Taşçı dopingli çıktı". 17 yıllık hayatı, mazimi yıkıyorlar yani. Bir yerde ölüme terk ediyorlar beni yani.

- Nasıl bir dopingle suçlanıyordunuz?

Hah, işte bu önemli. İlaç almakla suçlansam, bizim yağlı güreş bir mukavemet sporu, bir sürü vitamin kullanıyoruz, diyeceğim ki, "Belki de bilmeyerek doping maddesi içeren bir ilaç aldım". Ama neyle suçlanıyorum? "Sarayiçi dumanaltı. Ahmet Taşçı, Kırkpınar'da esrar partileri vermiş". O zaman bir komplo ile karşı karşıya olduğumu anladım. İdrarımda esrar tespit edilmiş sözde.

- Esrar doping mi oluyor? Esrar uyarıcı değil ki, uyuşturucu.

Esrar, marihuana doping maddesi olarak kabul ediliyor. Burada da enteresan bir şey söz konusu. Benim numunemde 230 miligram esrar çıktığı tesbit edildi. Doktorlara göre bu kadar esrar içmiş bir insan bırakın güreşmeyi, Kırkpınar çayırını karşıdan karşıya geçemezmiş. Normali 30 miligram. Nereden bakılırsa bakılsın çapraşık.

- Peki, şunu merak ediyorum: Siz idrarınızı veriyorsunuz. O andan itibaren kontrolünüz olamıyor bu numune üzerinde. Değil mi?

Her türlü suistimale açık bir uygulama bu.

- Bir de sizin çişlerinizi Yunanistan'a göndermişler. Neden?

Hacettepe'ye de gönderiliyor ama benim olayım sırasında henüz Hacettepe uluslararası platformda akredite olmamıştı. Ayrıca Turgay Renklikurt, Yunanistan'a gönderilen kapların açıldığını ortaya çıkardı.

- Peki, siz numuneleri verdiğinizde, bu çişin size ait olduğundan nasıl

emin oluyorlar?

Doktorun önünde yapıyoruz. Doktor bakıyor.

- Ama bu insan onuruna aykırı bir uygulama. Bir başka insan bakarken koskoca bir adam nasıl işer? Ayrıca psikolojik olarak çişi kaçar, değil mi?

Evet, çok utanç verici bir şey. Bir de insan o zaman çişini yapamıyor. Saatler sürüyor bazen. Mesela şunu yapabilirler: Bir kabin hazırlarlar. Orayı kontrol ederler. Sporcu belinde havluyla içeri girer, yapar, doktora teslim eder. Ama bizde insan onuruna değer verilmiyor ki.

- Hemen aklanmak için mücadeleye giriştiniz mi, yoksa bir yılgınlık dönemi geçirdiniz mi?

Cumartesi okudum bu haberi. 2000 yılının Ağustosu'ydu. Ertesi gün de İstanbul, Avcılar'da güreşmem gerekiyor. Başkası olsa gidip zor güreşirdi. Ama ben tedirgin de olsam gittim. Karmaşık duygular içinde, korkarak gittim. Bu koca adamı korkuttular yani. Ama seyirci bana gazetelerdeki haberlere rağmen tam destek verdi. Hem kadınlar hem erkekler. O zaman mücadele etmeye karar verdim. Çünkü güreş seyircisi de, spor camiası da bir sporcunun dopingli olarak bu kadar uzun süre, yıllarca başarılı olamayacağını biliyorlardı. İnsan çöker ya.

- Sonra nasıl aklandınız?

Dokuz ay mücadele ettim. Önce Adli Tıp'a gittim. Numune verdim yine. Suçlanmamdan 10 gün sonra. Tertemiz çıktım. Esrar çıkmadı. Adli Tıp Başkanı: "Burada yazılı olan maddelerden birini kullanmış olsa bu numunede de çıkar" açıklamasını yaptı. Sonra DNA testi için numuneleri istedik Atina'dan. Benim DNA örneğimle numune tutmadı. Başka birinin idrarıydı demek ki benim adıma oraya gönderilen. Zaten mahkemeyi de böyle kazandım. Bu dönemde avukatım Levent Erdoğan'ın mücadelesini unutamam. Hem babalığını hem hukuk mücadelesini.

- Ne hissetiniz aklanınca ve bu sefer de aklanışınız manşet olunca?

Ölümle doğum gibi. Bir manşetle öldüm bir sabah, bir başka sabah bir manşetle doğdum.

- Ya, size yurtdışında Türkiye'dekinden daha çok değer veriliyor. Ne zaman sizin kamplarınıza, antrenmanlarınıza gelsem yabancı gazeteciler oluyor. Nedir bu?

Evet. Yurtdışında çok tanınıyorum. Mesela Marmara Depremi'nden sonra benim yaşadığım Karamürsel'e Japon gazeteciler gelmişler, beni arıyorlardı. Japonya'da merak ediliyormuş benim yaşayıp yaşamadığım. Ama Türk basınından bir tane spor muhabiri, yazarı beni merak etmemiş. Yabancıların genel olarak ilgisi çok fazla. Mesela burada (Antalya, Kemer) antrenman yapıyorduk dün, iki tane İngiliz adam geldi, soyundular, “Biz de yağlanacağız" dediler ve bizimle güreştiler.

- Turisttir, ne yapsa yeridir; benim asıl merak ettiğim sizin yurtdışında nasıl yıldız olduğunuz. Yağlı güreş değil, sizsiniz söz konusu olan.

Evet, bunu bütün güreş camiası fark ediyor. Yurtdışında benim katılmadığım organizasyonlarda seyirci az oluyor. Ne bileyim ya, işte hem cüsse hem de güleryüzlüyüm, kibarım da galiba. Ben insanları seviyorum, insanlarla diyaloğum iyi. İyi birşeyler yapmak istiyorum, ama güreşirken, ama konuşurken, sohbet ederken. O tatlı sertlik yabancılarda çok iyi etki yapıyor. Çekici geliyor onlara. Hem benden çekiniyor hem bana çekiliyorlar.

- Kadınlarda hele bu formül çok tutuyor galiba. Bakıyorum burada, yabancı kadınlar kolunuza, bacağınıza dokunmak istiyorlar. Dokunup, haykırıyorlar. Yurtdışında da oluyor mu bunlar?

Ya, yabancı kadınlar tabii daha özgür. Özgür oldukları için de o anda ne arzu ediyorlarsa onu yapıyorlar. Yurtdışında bu tür şeyler daha çok oluyor bu yüzden. Elbiseleriyle filan benim o yağa bulanmış

vücuduma sarılanlar bile oluyor. Aman, benim hanım duymasın bunları. Eşimden söz etmişken: Bana olan desteği çok büyüktür. Evdeki bütün beslenme programımı o düzenler. Moral de çok iyi verir. Tekrar şampiyon olmam için özellikle güreşe devam etmemi istiyor.

- Kadınların güreşten erotik bir heyecan duyduklarını siz de hissediyorsunuzdur.

Ya, biz seyircimizin içinde herkesin olmasını istiyoruz. Kadın da olsun... (Duraklıyor.)

- Gay de olsun?

Gay de olsun, kim olursa olsun. Herkes seyretsin. Ben yağlı güreşi yukarılara taşımak istiyorum. Benim o olayı, o "Kırkpınar'a gayler tur düzenleyecek" paniğini de aklım almamıştı zaten. Bana çok mantıksız geldi bu olay. Beni insanların, seyircilerimin özel hayatı ilgilendirmez ki. Bana ne gözle baktıkları da beni ilgilendirmez.

- Yurtdışında da sizin güreşleriniz gaylerin ajandasında olan etkinlikler, değil mi?

Tabii. Mesela Fransa'da Jean Paul Gaultier de geldi, izledi bizi. Modacı. Onun için de “gay” falan diyorlar. Geldi, bizimle tanıştı. Kıspetlerimizi inceledi. “Bu kıspeti bayanlara da giydireceğim" dedi. Madonna'nın kıyafetlerini de o dikiyormuş. Madonna'ya giydirmesin de. (Gülüyor.)

- Fransa'daki güreşten çok bir sahne gösterisiydi, değil mi?

Evet, Pierre Guiacharon'un hazırladığı bir gösteriydi. Bütün Paris'in duvarlarına bizim “billboard"larımız asılmıştı. Bütün Paris sosyetesi geldi. Şimdi Pierre bu gösteri için bestelediği şarkının klibini çekiyor Mauritius Adaları'nda. Üç genç pehlivanımızı oraya gönderdik. Kadir Altınbaş, Erkan Ertan ve Turgut Balta'yı.

- Bir de ünlü bir İspanyol kadın fotoğrafçı sizin fotoğraflarını çekip kitap yaptı, değil mi?

Evet. Isabel Moret adında bir kadın bu. Kırkpınar'a gelmiş güreş fotoğrafı çekmeye. Orada bizim hareketlerimizi, o güreşe başlarkenki "peşrev" dediğimiz hareketleri matadorların hareketlerine benzetmiş. Sonra geldi bizim detay fotoğraflarımızı çekti. Matadorların da öyle kolunu bacağını çekmiş. Hepsini bir kitapta toplamış. Kitapta bir tek benim yüzüm görünüyor. Matadorların da yüzünü çekmemiş. Bu fotoğraflar hem Türkiye'de hem İspanya'da sergilendi. Sonra da Fransa'da sergilendi.

- Saatlerce yağa bulanmış kaldıktan sonra, o yağı nasıl çıkarıyorsunuz teninizden?

Çok güzel şampuanlar kullanıyoruz. Uzun süre yıkanıyoruz. Çıkıyor.

- Çıraklarınız da yıkıyor sizi ama galiba.

Çıraklarımızın yıkadığı da olur, birbirimizi de yıkarız. Birinin çünkü sırtımızı ovalaması lazım. Arkaya el yetişmiyor.

- Güreşten önce elinizi sokup cinsel organınızı filan da yağlıyorsunuz. Rakibin tutmaması için mi bu?

Şimdi bu rakibin el sokma hareketini herkes cinsel organı tutma sanıyor. Değil. Kıspetin o kısmında bizim kasnak dediğimiz kalın dikiş yerleri bulunuyor. Oradan tutmak için güreşçi elini rakibin kıspetinin içine sokar. Ama elini soktuğu zaman güreşçi ister istemez rakibinin kalçasına da değiyor, baldırına da değiyor. İstese de istemese de bazen mahrem yerlere de dokunabiliyor. Ama bilinçli olarak kalçadan tutması ya da mahrem yerden tutması kavga nedenidir, kavga çıkar. Güreş terbiyesinden ötürü de kimse oradan tutmaz.

- 42 yaşındasınız. Bu rakam, spor için fazla ileri bir yaş değil mi?

Güreşte değil. 40 yaşında güreşen başka sporcular da oldu, oluyor. Ben bu süreyi biraz daha uzattım. 40'lı yaşlarda benden öncekiler iddialı olmazdı, çıkarlardı çayıra ama öylesine. Benim farkım bu belki: 42 yaşındayım ve hâlâ şampiyonluğa en yakın adayım.

- Kaç sene daha güreşeceksiniz?

En fazla iki-üç yıl daha.

- Pehlivanlar sahiden bir oturuşta birkaç kuzu, bir koyun filan mı yer?

Olur mu ya? Yağ yemiyorum. Maydanozla, rokayla besleniyorum. Kırmızı et kesinlikle yemiyorum. Tavuk, balık belki. Bir de jumbo karides. Eskiden çok yerlermiş, çünkü o zaman pehlivanlar bir el ense çeker, bir saat sarılıp beklerlermiş. Bir günden uzun süren güreşler olduğu anlatılır pehlivan tefrikalarında. Şimdi 45 dakikada işi bitirmek zorundayız.

- Siz de Korkut Eken'i cezaevinde ziyaret eden sporculardansınız. Korkut Eken sizin için ne ifade ediyor?

Korkut Abi'yi ben çok seviyorum. Onu yargıladıktan sonra herhalde Türkiye'de yargılanmayacak insan kalmaması lazım. Eğer Korkut Eken'i yargılıyorsak hepimizin yargılanması lazım. Neticede bu vatan için, bu topraklar için "Kıbrıs Savaşı"ndan beri çalışmış bir insan. Evet, ben iki-üç sefer Korkut Abi'yi görmeye Ayaş Cezaevi'ne gittim.

- Nasıl içerideki hali?

Ben girdiğinden birkaç gün sonra gittim. Biraz moralsizdi. Daha sonra kendini toparlamış gördüm. Çünkü destek çıkan çok oldu. Türbe gibi oldu orası.

- Peki, siz mahkemenin gerekçeli kararını okuyup bir de o gözle baktınız mı?

Korkut Abi, Karamürsel'e geldiği zaman bana yaptıkları mücadeleyi anlatırdı. Ben onun bu vatan için yaptığı güzel şeyleri biliyorum. Ben ona başka bir gözle bakamam.

Osman Müftüoğlu: "Hayata cinsellik olarak bakan mutsuz olur"

Osman Müftüoğlu'nu geniş kesimler önce Süleyman Demirel'in özel doktoru olarak tanıdı. Oysa bu başarılı iç hastalıkları uzmanı hekim uzun yıllar Numune Hastanesi'nin başhekimliği makamında oturdu ve bu hastanede önemli atılımlar gerçekleştirdi. Herhalde Demirel'in Türkiye siyasetindeki kalıcılığının Müftüoğlu'nun prestijine ve güvenilirliğine önemli katkısı olmuş olmalıdır. Ama Müftüoğlu asıl özel ilgi alanı olan yaşlılığa ilişkin çalışmaları sonunda Türkiye tıp gündemine soktuğu "detoks" kavramıyla "yaşlılık sorunlarından muzdarip" bir çok kişinin ilgisini çekti. Sezen Aksu'nun tedavisinde de başarılı olunca medyanın da odağındaydı artık. Onu tanıyan herkes tiryakisi oluyordu artık.

"Yaşasın Hayat" isimli kitabı büyük yankı uyandırdı. Hürriyet gazetesinde yazmaya başladı.

Müftüoğlu bir süre önce İstanbul'a taşındı ve "Yaşasın Hayat" adlı kliniğini açtı.

Yeni kitabına "Hafifleyin Gençleşin" ismini veren Müftüoğlu ile Beşiktaş, Akaretler'deki kliniğinde buluştuk.

Tıp bilgisi kadar tatlı sohbetinin de onu cazip kıldığını anladım tanıyınca.

- Az önce sohbet ederken "Hayatta her şey detokslanabilir" dediniz. Bununla hayattaki bütün karmaşanın, ağırlığın azaltılması gerektiğine, azaltılabileceğine mi işaret ediyorsunuz?

Türkiye'yi "detoks" kavramı ile ben tanıştırdım ama maalesef çok iyi ifade edemedim. Aslında benim ilk kitabım "Yaşasın Hayat"ta detoks,

ruhsal ve bedensel detoks olarak doğru tarif edildi. Aslında detoks, bazı bitkisel ve kimyasalları alarak vücudu bazı atıklardan, bedensel toksinlerden kurtarma olarak algılanırsa bu yanılgı olur. Çünkü detoks eğer tek bir detoks olacaksa bu ruhsal detoks olmalı. Çünkü ruhsal tarafı ağır kalmış bir bedensel temizlik hiçbir işe yaramaz. Detokslanma, ruhsal ve bedensel olarak ortak başlamalı. Detokslamak, hayatı detokslamaktır. Yani bize ağır gelen her şeyden kurtulmamız lazım.

- Peki, bu detokslama o zaman kişiyi yüzeysel, derinliksiz bir hayata doğru götürmez mi? Diyelim ki, birisi bana aşk acısı çektiriyor. Aşktan uzak mı duracağım yani?

Tam tersine, hayatın detokslanmayacak en önemli unsurlarından biri de aşk ve sevgidir. Zaten hayatı detokslayan, aşka ve sevgiye daha çok yer ve zaman bırakır. Benim savunmaya çalıştığım şey zaten şu: Yani eğer hayatı gerçekten yaşamak istiyorsanız hayatın içinden olmayan şeyleri atın. Detoks fazlalık atmaktır, aşk hayat için fazlalık değildir. Kilo vermeyi de bir detokslama olarak değerlendirmek lazım. Bana kalırsa yorganın bile ağırını kullanmamak lazım.

- Anahtar kavramınız "hafiflemek" yani. Bu hafifleme, hafiflik kavramını modern felsefeye Nietzsche sokmuştur. Filozofu bile hafiflemiş bir dansçı gibi tarif eder Nietzsche, değil mi?

Evet ama Nietzsche'nin bu yönelişi ömrünün sonuna doğru olmuştur. Öncesinde o da ağır migren krizlerinden, depresif, agresif bir dönemden geçmiştir. Odasına çekilip krizler geçirmiştir. O krizler hep ağırlıktır ve ömrünün sonuna doğru hafiflemiştir.

- Ama uygarlığa büyük katkı yapan filozof, sanatçı ve bilim adamlarına bakarsak hepsi hayatı bütün ağırlığı ile yaşamışlar. Eğer herkes sizin önerdiğiniz gibi hafifleseydi insanlık tarihi aynı gelişmeleri kaydeder miydi?

Eğer uygarlığı üretmek olarak algılarsanız söylediğiniz çelişkiyi yaşayabilirsiniz. İnsan farkında olmadan ürettiklerinin esiri oldu. Ve üretmek o kadar önemli hale geldi ki, affetmeyi, sevmeyi, dostluğu

unuttuk. Sadece üretilene ve üretene saygı duymaya başladık. Eğer hep sahip olma, üretme duygusu ile başbaşa kalırsak, yani "to have" olmaktan, kendi olmayı, "to be" olmayı unutursak detokslama zamanı gelmiştir.

- Bu kavramlar biraz da Batı biliminin kendisini Doğu, Uzakdoğu felsefesine açması sonucu oluştu galiba, değil mi?

Ama burada bir karşındalık yok, bir farkındalık bu. Eğer bir kişi Hollywood'da, Los Angeles'ta kaybettiklerini aramak için Nepal'e giderse, bulamaz. Ama yeni farkındalıklar için giderse oraya doğru yoldadır. Işık da Doğu'dan doğmuştur, tıp da Doğu'dan doğmuştur, medeniyet de Doğu'dan doğmuştur. Ama ben Doğu bilimcisi, Doğu meraklısı, Doğu tutkunu değilim. Tabii ki modern tıbbın ilaçları insan ömrünü uzatacak, modern tıbbı, endüstriyel tıbbı reddetmek mümkün değil. Ama endüstriyel insan olmaz, insan biyoritimleri olan, doğal olan, doğanın içinden gelen bir üretim, bir yapı, bir canlı. İnsanı muhteşem bir beden ve ruh organizasyonu gibi algılamak lazım.

- Yani sizin kastettikleriniz günümüzde çok yaygın olan meditasyon, yoga gibi işlerle modern tıbbın bir karışımı değil.

Hayır. Kişi bir budist tapınağında bulacağı kedisiyle hesaplaşma mabedini evinde yaratabilir. Birkaç mum koyar, ışıkları biraz karartır, diz çöker ve şükreder. Yatağa girmeden önce televizyondaki macera filmini izleyip, gerilim filmini izleyip sonra da gözünü kapayınca uyuyamadığı için ertesi gün bana gelip "Ben niye uyuyamadım hocam" diyorlar. Oysa uyku bir ritüel.

- Sahiden size daha çok ne için gelirler? Sizden psikolojik destek almak, sizi dinlemek için mi ya da ilaç vermeniz, tıbbı müdahalede bulunmanız için mi?

Ben iç hastalıkları doktoruyum, uzmanlığım metabolizma hastalıkları ve özel ilgi alanım yaşlılık. Ben yaşlanmanın fizyolojisi ve psikolojisi ile ilgili bir bilgi birikimi elde ettim. Bu yaşlanmanın süreçsel olarak irdelenmesi ve yaşlanmanın yol açtığı sağlık sorunlarının ertelenebilmesi, erken farkedilmesi ve insanların bu sorunlara karşı

güçlendirilmesi benim savunduğum konseptlerden biri olduğu için bu nedenle gelen 35 yaş üstü veya 50 yaş grubundaki insanlar oluyor. Sağlıklı bir yaşlanma süreci için geliyorlar yani. Bu ihtiyarlamaktan farklı bir süreç. Bu sürece nasıl daha doğru hazırlanabileceklerini, ne gibi sorunları olabileceğini merak ettiklerini söyleyerek geliyor bana hastalarım. Bazıları da yaşlılıkla gelen hastalıklar nedeniyle geliyorlar. Bir grup da bu beden ve akıl işbirliği üzerine kurulu olan ve alternatif tıbbı reddetmeyen integratif tıp yöntemlerim için geliyorlar. Bazılarını ilaç kullanmadan tedavi ediyorum.

- Yorgunluktan şikayetçi olan hastalarınız da çokmuş.

Evet. Bazıları da yorgunluk tedavisi için geliyorlar. 90'lı yıllarda Ankara'da Türkiye'nin ilk yorgunluk kliniğini açmıştım ben. Ve tabii detoks için gelenler oluyor bir de. Onlar fiziksel detoks için geliyorlar çoğunlukla ama ben onlara psikolojik, psikiyatrik yaklaşımlar öneriyorum. Çünkü enerjisizliklerinin, yorgunluklarının içtikleri sudan aldıkları toksinden olduğunu sanıyorlar, evet bunların etkisi olur ama yaşadıkları yerden aldıkları ruhsal toksinler de çok etkili. İlişkilerden, veya ilişkisizliklerden, sevgilerden veya sevgisizliklerden, çatışmalardan veya hoşgörülerden. Detoks biraz cazip bir kelime, bir tuzak aslında, öyle bir şey yok, insanları suyun içine sokup çıkarıp toksinlerden temizliyormuş gibi.

- Evet, bende de öyle bir izlenim uyandırıyor, sanki bir hortum sokup hastanın içi temizleniyormuş gibi. Mideyi yıkamak gibi.

Çok hoş bir şey söylediniz. Bu, had safhada sahtekarlık olan ve içinde yaşadığımız şehirdeki bir grubun da trend haline getirdiği bir yöntemdir. Bu çok eski bir Uzakdoğu saçmalığıdır. Bu arkadaşlara göre bizim bağırsaklarımızda kalıntılar oluyormuş ve yorgunluklarımızın sebebi bu kalıntıların yaptığı toksinlermiş. İnsanın bağırsağında hiçbir şey belli bir süreden sonra kalmaz. Bunlar bağırsakların içerisine makattan birtakım maddeler vererek temizlediklerini iddia ediyorlar.

- Ken Russel imzalı bir filminde şeytan çıkarmak için kadınların makatlarına dev şırıngalar sokuyorlardı. Onun gibi.

Size çok komik gelecek ama yakın zamanlarda çok tanınmış bir kişinin böyle bir olaydan ötürü bağırsakları patladı ve zor kurtuldu hastanede hayatı. "Bir haftalık bir detoks alabilir miyim, hocam?" diye soruyorlar. Tabii alabilirsiniz, bir hafta kendinizi kenara çekersiniz, egzersiz yaparsınız, saunaya gidersiniz, masaj yaptırırsınız, kendinizle hesaplaşmalarınızı yaparsınız, biz size o dönem çeşitli toksin atıcı sıvılar kullandırtırız, birtakım detoks kaynağı meyve suları veririz. Mesela havuç, karnıbahar, brokoli, siyah erik, mürdüm eriği, enginar inanılmaz detoks kaynaklarıdır. Ama olaya sadece cımbızla bir enginar detoksu olarak bakan yolda kalır.

- Sizin ve sizinki gibi kliniklerle ilgili şöyle bir izlenim yaygındır: İşte zenginler paralarını harcayabilmek, daha uzun bir süre haz almak, toplumsal özgürleşme sonucu oluşan cinsel dalgadan daha fazla yararlanmak için, yani hedonist amaçlar için size geliyorlar. Öyle mi?

Hayır. Siz ne yaparsanız yapın sizin ömrünüz uzuyor. Bizim amacımız hayat kalitesini artırmak. 1960'larda 50-55 olan Türkiye insanının ömrü 75 yıla çıktı. Bugün bir Türk kadını 72 yaşına kadar yaşıyor. 1924'te yaşayan bir Türk kadını 52 yıl yaşıyordu. 1924'te yaşayan bir Türk kadını hayatının sadece 5 yılını menopozda geçirirken şimdi hayatının neredeyse 25 yılını menopozda geçiriyor. Bize gelenler "Eğer uzun yaşayacaksam, hayatımın geri kalanını hâlâ görerek, hâlâ duyarak, hâlâ hissederek, hâlâ cinselliğimi koruyarak, hâlâ belleğim bozulmadan, bunamadan ve başkalarına muhtaç olmadan, güçlü kaslarla, güçlü kemiklerle yaşamak istiyorum" diyerek geliyorlar.

- Bir kadın ya da erkek sağlıklı olarak ihtiyarladı, ilaçların da etkisiyle cinsel açıdan da güçlendi diyelim. Ama dünyadaki estetik ideolojisi değişmediği sürece, bir kültürel değişim olmadığı sürece arzularını ne kadar tatmin edebilir, arzuladığı kişilerle ne kadar beraber olabilir ki? Nihayetinde para karşılığı haz elde edecek. Daha çok acı çekmez mi yaşlılar bu gençlik fetişizmi sürdükçe.

Hayata sadece cinsellik olarak bakarlarsa bu yaşlılar için çok kötü olur. Olaya salt cinsellik olarak bakmazlarsa mutlu olurlar. Bu bir yeni değişim. İyiden de iyi olmak istiyor artık herkes. 50 sene önce 75 yaşında birisi doktora gidip "Cinsel sorunlardan muzdaribim" deseydi, doktor "Normal, yaşadığınıza şükredin" derdi. Şimdi kavramlar

değişiyor. Ve kişinin ne için uzun yaşamak istediğini bilmesi çok önemli.

- Bu tür "yaşlılık kliniklerine" ilişkin çok konspiratif senaryolar yazılmış, gerilim filmleri çekilmiştir. Özellikle sol isyanın çok yoğun olduğu 60'lı, 70'li yıllarda. Mesela “Şok Tedavisi" diye bir Fransız filminde zengin yaşlılar böyle bir kliniğe geliyor ve onlara genç çalışanlardan, müstahdemden kan, hormon aktarılıyordu. Bunun için bu çalışanlar öldürülüyorlardı. Böyle karanlık bir adaletsizlik imgesi olduğunun farkındasınızdır "anti aging (yaşlanma karşıtı)” kliniklerinin, değil mi?

Güzel soru. Anlaşıldı, beni kaşıyorsunuz biraz. Uzun yaşamak hep adaletsizlik hissi uyandırır. Uzun yaşamak hep Sultan Süleyman'ın isteği gibi görülmüştür ama köydeki Mehmet Ağa da uzun yaşamak istemiştir. Gılgamış'a hayat bitkisini buldurtan da uzun yaşama hırsıdır. Ama buradaki temel çelişki şudur: Uzun yaşamak ama yaşlanmamak. Mümkün değildir. Uzun yaşamak ama hastalanmamak. Mümkün değildir. 1960'lara kadar uzun yaşam klinikleri bütün dünyada zenginlerin ömürlerine ömür katmak için gittikleri saçma yerlerdi. Henry Ford gibi zenginler İsviçre'deki bu kliniklere gelir ve oralarda onlara ceninlerden elde edilmiş hücre ekstratları yapılırdı. Bu hücre ekstratlarıyla gençleşeceklerini sanırlardı bu zenginler, gençleşmezler ama gençleşmenin psikolojisine girerlerdi. Ben ise kesinlikle "anti aging" kavramını kullanmıyor ve savunmuyorum. Ömür uzatan biz değiliz, ömür uzuyor zaten, benim yaklaşımım “daha iyi bir hayat"tır. Amacı bu olanlar hoş geldi.

- Şimdi İstanbul'da bir klinik açtınız. Süleyman Demirel sizin onu terk ettiğinizi düşünmeyecek mi?

İhtiyacı olduğu zaman her şeyi bırakıp ona gideceğimi bilir Sayın Demirel.

Cemil Bey ve Eşleri: "Artık beni bölüşmek zorundalar”

Urfa, Siverek'te, Karacadağ'ın Kaynak köyündeyiz. Çiftçi Cemil İstekli'nin (40) iki odalı evinde. Cemil, birkaç ay bekçi olarak çalıştığı İstanbul'dan onu sessiz bir hasretle bekleyen karısı Yıldız Erik (32) ve altı kızına 10 Eylülde döndü. 11 Eylülde kapısını İstanbul'da bilgisayar operatörü olan Gülten Esen (19) çaldı ve Yıldız Hanım'ın kuması olmaya hazır olduğunu söyledi.

İki odalı evde iki eş ve altı çocukla yaşayan Cemil Bey, halinden pek memnun görünüyordu.

Altı çocuklu sevgilisine ikinci eş olmak için İstanbul'dan Siverek'e gelen Gülten Esen, "Üzerime kuma aldırmam" diyordu. Yıldız Erik söze girip kumasının gözüne bakarak şu karşılığı veriyordu: "Cemil'i üçüncü kez kendi ellerimle evlendireceğim."

Asmalı Konaklar'ın, Azadlar'ın, Berivanlar'ın, şu sıralar furya halindeki bu Güneydoğu güzellemelerinin böyle bir etkisi de olabiliyor demek ki. Kızlar aşkın artık sadece oralarda olduğuna inandırılıyor. Kuma üstüne kuma gelen kadınların katık etmek, bölüşmek zorunda olduğu erkeklerin kolları arasında.

- Gülten, sizinki ilk görüşte aşk mıydı?

Gülten Esen: İstanbul'da şirketlerimiz yan yanaydı. Beni durağa getirip götürdükçe hoşuna gitmişim. Ben "Yaşımız uygun değil” diyordum. Teklif ettikçe ben de hoşlanmaya başladım. Sonra itiraf ettim sevdiğimi.

- Siz nerelisiniz?

G.E.: Ankaralı. Ama annem ve anneannemle İstanbul, Güngören'de

oturuyordum. Babam bir yıl önce annemden ayrıldı. O Ankara'da.

- Buradaki hayat sizi korkutmaz mıydı?

G.E.: Tam tersine. Ben çocukluğumdan beri Urfalı sanatçıları dinlerim, köy dizilerini çok severim. "Berivan" mesela en sevdiğim dizidir.

- Bu dizinin içine girmiş gibi mi hissediyorsunuz?

G.E.: Bazen tarlada çalışırken "Berivan" dizisini hatırlıyorum. Ama gözümü sevgi almış bir kere.

- Anneniz babanız?

G.E.: Babam kabul etti. Anneme de "Artık evimin kadını oldum" dedim. Ama annem savcılığa verdi beni. Cemil, ona geleceğimi söylediğimde istemedi beni. Telefonu suratıma kapattı. Ama ben "Geleceğim, kapında köpek de olsam geleceğim" dedim. O ayın 10'unda buraya geldi, ben 11'inde.

- Peki, sevdiğiniz erkeği paylaşmak zor değil mi?

G.E.: Zor ama alışacağım artık.

- Ya bir gün üstünüze kuma getirirse Cemil Bey?

G.E.: Kabul etmem. Sevmem onu o zaman.

- Yıldız Hanım, siz bu kuma işine karşı mısınız?

Yıldız Erik: Karşıydım kumalığa. Artık değilim. Cemil'i üçüncü karıyla kendi ellerimle evlendireceğim.

- Cemil Bey, sizde özel olan ne? Kadın ruhundan çok mu iyi anlıyorsunuz?

Cemil İstekli: Ben de şaşırıyorum. İstanbul'da başka kadınlar da tanıdım. Hiçbiri benden ayrılmak istemezdi. Ama Gülten'in gençliğine acıyorum.

- Bu iki kadın sizi kıskanmaz mı şimdi?

C.İ.: Bölüşmeyi öğrenecekler. Kıskanacaklar ama hissettirmeyecekler.

- Erkekler bölüşülecek kadar değerli şeyler mi?

C.İ.: Hayır, her erkek değil.

- Ama siz öylesiniz?

C.İ.: Evet.

- Çok mu sağlıklı bir erkeksinizdir?

C.İ.: Evet, çok sağlıklıyım. Susuz, ekmeksiz olurum da, aşksız olamam.

- 40 yaşındasınız ama artık.

C.İ.: Hala kendimi çok kuvvetli hissediyorum.

- Karılarınız size hizmet için yarışıyor mu?

C.İ.: Mesela şimdi ben Gülten'le yatıyorum. Yıldız yataklarımızı yapıyor, sonra gidiyor. Başka yerde kalıyor. Sabah geliyor, suyu ısıtıyor. Bizi uyandırıyor. Sonra çayımızı hazırlıyorlar ikisi.

- Banyoda sırtınızı kim sabunluyor?

C.İ.: Bazen biri, bazen diğeri. Biri su ısıtıyor, biri sırtımı sabunluyor. Sonra birlikte tarlaya gidiyoruz. Biri Kürtçe biri Türkçe türküler söylüyor çalışırken.

- Yatma işini sıraya mı bindireceksiniz?

C.İ.: Şimdi bu iki karılı olmak zor. Çarşıya gidip birine bir şey aldın mı, öbürüne de alacaksın. Bunun gibi bir şey bu da. Ev de küçük, çoluk çocuk bir arada yatmak zorundayız. Ama yine de zor da olsa karılarımı tatmin etmek zorundayım.

- Karılarınız sıralarına uyacaklar mı?

C.İ.: Tabii. Ne demek? Ben yeni eşimle daha ilk dün yattım. Çünkü yeni nikahlandık. Cuma başladı düğünümüz pazar bitti.

- Köyde erkekler sizi kıskanıyorlar mı?

C.İ.: Köydekiler de, Siverek'tekiler de "Elini kafamıza sür" diyorlar. Avukat, doktor, bu tip şahıslar söylüyor.

- Sizde neyi kadınlar bu kadar seviyor?

C.İ.: Çıktığım kadınların hiçbiri beni hiç terk etmediler. Ta ki ben terk edene kadar.

- Bir kadınla beraber oldunuz ve sabah uyandınız. Ne der kadın size?

C.İ.: Çok memnun kaldıklarını söylerler, sonra beni yine ararlardı.

- Cinsel açıdan mı etkilersiniz onları?

C.İ.: Okşayışım hoşlarına gidiyor herhalde. Başka ne olabilir? Erkek arkadaşlarım da “Sen yakışıklı değilsin. Bize sırrını söyle” diyorlar.

Emine Öztürk: "Yaptığım hiçbir şeyden utanmıyorum. Sevgiden utanılır mı?"

16 yaşındaki K.'yı kaçırıp 18 gün boyunca alıkoyduğu iddiasıyla yargılanan Emine Öztürk “Bizim aramızda filmlerdeki gibi büyük bir aşk vardı" diyor ve “beni sevdiğini defalarca söyledi. Bunları duymak beni zayıf düşürdü. Sonunda ben de onu sevdim" diye ekliyor.

K., Emine Hanım'ı görmüş, beğenmiş. “Seni gördüğüm andan beri seviyorum. Evlenip ayrılmışsın, bir kızın varmış ama önemli değil” diyerek kadının gönlünü çelmeye çalışmış uzun süre. "Güldüm geçtim ama o vazgeçmedi. Benim için yaptığı şeyler hoşuma gidiyordu. Bana Trabzonlu şarkıcı Gönül'ün kasedini hediye etti. Âşık olmuştu bana. Ben de sonra ona âşık oldum."

Divanın üzerinde sayfalarını kimseye açmadığı bir defter ve arada bir mesaj gelen bir cep telefonuyla oturmuş kadın "Ben onu sevdim. O da beni sevdi" dedikçe yan koltukta oturan ablaları şaşkınlık ve gururla başlarını sallıyorlar. Bu baş sallamalar ayıplama anlamına da gelebilirdi onaylama anlamına da. Bence onaylamaydılar. Çünkü Emine Öztürk konuştukça, anlattıklarında ayıplanacak, yargılanacak bir şey bulamıyordum.

Emine Öztürk işte o kadın. 9 Ağustos günü Trabzon, Şalpazarı'ndaki evlerinde misafir olan 16 yaşındaki K.K. adlı erkek çocuğu dağa kaldırdığı ve 18 gün boyunca zorla cinsel ilişkiye girdiği iddia edilen kadın. Hani çocuğa "Seni maça götüreceğim" deyip arabasına atmış sonra da dağ bayır, köşe bucak dolaştırmış; kocasından ayrıldı ayrılalı -beş yıl boyunca- bastırdığını söylediği cinsel arzularının haritasını Trabzon yaylarına yayıp bacak kadar çocuğu "istismar etmişti". Erkek güvenlik ve haber alma örgütleri kadıncağızın suç aleti kabul edilen mütevazı Uno otomobilinden lüks bir Mercedes türetecek kadar yaratıcılık sergiliyorlardı gazete sayfalarında, televizyon ekranlarında. Üstelik iddialara itibar edersek Emine Öztürk üç kez daha farklı çocuklarla benzer girişimlerde bulunmuştu. Yani tam bir "parlakçı"yla, Fahriye Abla ile Edwige Fenech arası bir cinsel anti-kahramanla karşı

karşıyaydık.

Halbuki karşımda oturan kadın şimdi ona içselleştirilmiş suçluluk duygusunun elverdiği ölçüde K.K. ile ilişkilerini adlı adınca anlattıkça sadece aşkla, sevdayla karşı karşıya olduğumu anlıyorum. Geldiğinde bütün sınırları ihlal eden o tensel şeyle.

- K. ile nasıl tanıştınız?

Ailesini tanıyordum zaten. Yengemin akrabaları. Aynı köylüyüz. Yaylada evleri olmadığı için yazları tatilde bizim evde kalırlardı.

- Kaç senedir?

Sekiz-dokuz senedir.

- Yani K.'yı daha yedi-sekiz yaşında bir çocukken tanıyordunuz.

Hayır. K. üvey annesi onu istemediği için babaannesinin yanında büyümüş. Bir senedir onlarla birlikteydi. Ben de bu yaz tanıdım çocuğu.

- Arkadaşlığınız nasıl başladı?

Beni gördüğünde genç kız sanmış ve beğenmiş. Bizde kaldığının ertesi günü ya da iki gün sonra bana söyledi. Ben zaten yanaşmasından anladım.

- Ne dedi? "Seni seviyorum" mu dedi?

“Seni seviyorum" dedi. “Hoşlanıyorum senden" dedi. “İlk gördüğüm andan beri" dedi. "Evlenip ayrıldığını, bir kızın olduğunu öğrendim ama bunlar da önemli değil" dedi. "Her halinle beğeniyorum seni"

dedi. Böyle başladı.

- Siz ne yaptınız?

Güldüm geçtim. Ama o vazgeçmedi.

- Ne hissediyordunuz o sizi baştan çıkarmaya çalıştıkça?

Hoşuma gidiyordu. "İyisin" deyince her insanın hoşuna gider. "Kötüsün" deyince mi hoşuna gider insanın? Yavaş yavaş kabul ediyordum onu. Çünkü bu toplumda çok olan bir şey: Kocadan kadın küçük olur, kadından koca küçük olur. Yani ilk defa olan ben değilim.

- Sizi etkilemek için başka ne yapıyordu?

Mesela ben apandisit ameliyatı olmuştum. Ağır yük kaldıramıyordum. Su taşımada hep bana yardım ediyordu. Yanımdan ayrılmıyordu.

- Heyecanlanıyor muydu sizin yanınızda?

Tabii. Nasıl âşık oluyorsa herkes, o da bana âşık oldu. Ben de ona âşık oldum sonra. Sevdim onu. Ama o zaman evlenmeyi hiç düşünmedim.

- Size hiç hediye aldı mı?

Kaset.

- Kimin kasedi?

Gönül. Trabzonlu bir sanatçı.

- Ev halkı fark etti mi bu elektriklenmeyi?

Gizlemeye çalışsak da anlaşılıyordu. Üvey anne fark etmiş zaten. Geldi, “İkiniz birbirinize çok uyuyorsunuz" dedi. İstersek kaçabileceğimizi, bize yardım edebileceğini söyledi.

- Neden kaçmanızı istiyordu?

Herhalde bu şekilde çocuktan kurtulacağını düşünüyordu. İstemiyordu K.'yı yanında. Ben de o andaki hislerime, zaafıma yenik düştüm.

- Beş yıldır erkeksizdiniz. Arzularınızın galip gelmesi normal değil mi?

Ben öyle şeyler düşünmüyordum. Ama beni sevdiğini defalarca söylemesi beni zayıf düşürüyordu. “Ben annesiz büyüdüm. Anne sevgisine açım" bile dedi. Ben de onu sevdim. Ben de çocuk sahibiyim. Sevdim sonunda onu.

- Ama bir kadın olarak sevdiniz K.'yı, değil mi? Anne olarak değil yani.

Tabii kadın olarak sevdim. Niye anne olarak seveyim ki?

- Birlikte kaçmaya nasıl karar verdiniz?

Üvey anne ikna etti.

- Siz yani K.'yı "Maça götüreceğim” deyip kandırmadınız mı?

O yaşta bir çocuğu kandırmak mümkün mü?

- Peki, nasıl oldu kaçıp gitme?

Üvey anne bizi arabaya atıp gönderdi. "Alın bu parayı, kaçın" dedi.

- Kim kullanıyordu arabayı?

Bazen ben, bazen K. Zaten benim arabamdı.

- Bir şey sormak istiyorum: Sizin çevrenizde genç bir kadın dul kalınca cinsel arzularını nasıl bastırır, cinsel ihtiyaçlarını nasıl giderir?

Bastırır. İsterse bastırır. Ben beş yıl nasıl bastırdım? O kadar bilgim yok ama bastırılır. Ben beş yıl yaptım, başkası da yapar.

- İlk kaçınca mı insanlardan kurtuldunuz?

Hayır, evdekiler başka işlerle meşgulken yaylalarda filan geziyorduk.

- El ele tutuşuyor muydunuz?

Hayır, görebilirlerdi. Buradakilerin flört ettiği gibi değildi. Sadece konuşuyorduk.

- Kaçtıktan sonra ilk gece nerede kaldınız?

Otel gibi bir yere, bir dinleme tesisine gittik.

- İlk orada mı yattınız?

Evet.

- Yatakta K. Bey'e daha önce kadınlarla ilişkisi olup olmadığını sordunuz mu?

Daha önce kadınlarla ilişkisi olmamış ama üvey annesi K.'nın bazı cinsel organları ile ilgileniyormuş. Onu söyledi.

- İlk gecenin ardından sabah uyandığınızda birbirinize baktığınızda ne hissediyordunuz?

İkimiz de mutluyduk. Ailelerimizi ikna eder, evlenir, mutlu oluruz diye düşünüyorduk. Köyde usul öyledir.

- Siz beş yıl sonra ilk kez, o da hayatında ilk kez sevişiyor. Bu bir susuzluğu gidermek gibi bir şey miydi?

Bence K.'nın ilk deneyimi değildir. Ama ben böyle açık açık konuşmak istemiyorum.

- Ne kadar sürdü bu heyecan dolu günler?

On sekiz gün.

- Hissediyor muydunuz kötü birşeylerin olacağını?

Basına verildiğimizi duyunca K.'nın babasının beni kullanarak medyatik olmak istediğini anladım. Ve bizi ayıracaklarını düşündüm. K.'nın babasının daha önce belediye başkanı yardımcılığına soyunup kaybettiğini, sonra da iflas ettiğini biliyordum. Baktım ki medyatik olup bir yere gelmek istiyor, teslim olmaya karar verdim.

- K. ile beraberken hiç ağladınız mı?

Ağladım. Kızım için ağladım.

- En son saatleriniz nasıl geçti?

Çok güzel geçti.

- Teslim olduktan sonra karakolda size kötü davranıldı mı? Bir kadın olarak sizi eleştiren oldu mu?

Hayır.

- Utanıyor muydunuz?

Hayır. Neden utanayım ki? Sevgiden utanılır mı?

- Sizi hemen ayırdılar mı?

Evet. Bir daha mahkeme koridorunda gördüm K.'yı. O zaman da sadece sırtını gördüm.

- Niye bu serüveni gideceği yere kadar götürmediniz?

Kanundan kaçılmayacağını biliyordum. Birbirimizi sevdiğimize göre yeniden buluşacağımızı düşündüm. K. beni seviyordu çünkü. Zaten sevmese ben o çocuğu daha çooook kaçırırdım arabamla. K. da kaçardı.

- K. karakolda nasıl ifade verdi?

Benim gibi. Benim ona kaçma teklifinde bulunmadığımı, üvey annesinin bizi ikna ettiğini söyledi. Ama sonra savcılığa gittik, adliye koridoruna, baba geldi avukatla. K. ile konuştular. O da ifadesini değiştirdi. Zaten ben biliyordum, K.'yı beni ne kadar sevse de yaşından

dolayı babasına teslim edeceklerini.

- Peki, incinmediniz mi ifadesini değiştirince?

Değiştirmek zorundaydı. O, çevresi olmadan yapamaz. Sonunda babaya gideceğini biliyordu yaşı tutmadığı için.

- Hâlâ seviyor musunuz K.'yı?

Yani sevdim. Ama şimdi karmaşık duygular içindeyim.

- Özlüyor musunuz, peki?

Onu da bilmiyorum. Bazen özlüyorum, bazen niye ifadesini değiştirdi diye kinleniyorum.

- Hiç aramıyor mu sizi?

Hayır.

- Peki, bir gün tekrar bir araya geleceğinizi düşünüyor musunuz?

Evet. Beni kurtarmalı, benim namusumu temizlemeli K. Ben beş yıl erkek gibi yaşamıştım.

- K. çocuksu biri miydi, ağırbaşlı bir delikanlı mı?

Çocuksu değildi, ağırbaşlıydı.

- Sizinle geçirdiği bu 18 gecenin sonunda onun daha olgunlaştığını hissettiniz mi?

O zaten babaannesinin yanında kaldığı, anne sevgisini hissetmediği için diğer çocuklardan daha olgundu. Benim yanımda da olgundu.

- Sizinki filmlerdeki gibi bir büyük aşk mıydı?

Tabii ki büyük aşktı. Ben sevgiye çok inanıyorum.

- Onunla geçen günleri, geceleri hatırlıyor musunuz?

Hatırlıyorum, neden hatırlamayayım ki? Çok uzun zaman geçmedi ki aradan.

- Ona sevdiği bir yemeği yapabildiniz mi?

Hiç evde birlikte yaşamadık ki. Trabzon, Akçaabat, Beşikdüzü, gezdik durduk.

- Bütün bu sürecin ardından bir kadın olarak güçlendiğinizi hissediyor musunuz?

Kadın olarak evet ama birden çok çöktüm.

- K. yine yanınıza gelse ve "Hadi, gidiyoruz" dese, gider misiniz onunla?

Bilmiyorum.

- Peki, ona bir mesaj göndermek ister misiniz?

Kendine gelip sevgimize sahip çıksın.

- Aile içinde, çevrenizde size kötü davranan var mı?

Hayır. Hepsi sevgiyi biliyor. Hepsi sevgiye dayanarak K. ile kaçtığımı biliyor. Bizim yaylada kimseye sevmeden, zorla bir şey yaptırılamaz.

- K. ile karşılaşana kadar hayatınızda neler olmuştu?

Çalışıyordum. Serbest. Şalpazarı'nda doğmuştum. Ama İstanbul'a gelmiştim. İstanbul'da oturuyordum. İlk bir evlilik yapmıştım.

- Evlilik öncesi okula gitmiş miydiniz?

Evet. Ortaokulu bitirdim. Sonra biçki dikiş kursuna gittim.

- Okulu sürdürseydiniz ne olmak istiyordunuz?

Öğretmen ya da hemşire. En çok bunları istiyordum.

- Peki, siz ne iş yaptınız sonra?

Evlere, işyerlerine temizliğe gittim. Ama eğer kalabalık bir ailenin kızı olmasaydım çok daha yüksek yerlere gelirdim.

- Evlendiğiniz erkeği sevmiş miydiniz?

O üç yıldır bana hevesleniyormuş. Ama ben onu sevmiyordum. Ama sonradan sevdim. Sonradan kabul ettim.

- Düğünde mutlu muydunuz?

Nişan, düğün yapmamak için ailelerimizin rızasıyla, o ve arkadaşları gelip beni kaçırdılar. Beni babasının evine götürdü. Evlendiğim gün onu sevdim. İlk ve en çok sevdiğim kişi o oldu.

- Ne iş yapardı kocanız?

Çalışmıyordu. Ben burada çalışıp yazın köye tatile gidiyordum. Aldım, onu da buraya getirdim.

- Sonra niye ayrıldınız?

Sonradan ruhsal bunalıma girdi ki herhalde, çok sinirli oldu. Anlaşamadık. Herkes gibi evlendim, ayrıldım yani.

- Çocuğunuz olmuş muydu?

Evet. Bir kızım oldu.

- Sonraki beş yıl boyunca hiçbir erkeğe yakınlık, arzu duymadınız mı?

Hayır. Bizde öyle bir şey yoktur.

Ayşegül Porsuk: "On dört yaşındayken evlendirdiler. Kırk günlük gelinken karakolda, adli tıplardaydım."

Adana'nın ortasında Ayşegül Porsuk (23), dokuz yıldır birlikte olduğu Aydın Kara tarafından kırk beş dakika boyunca yerde yatırıldı. Kara, bu süre zarfında iki çocuğunun annesine altmış dört bıçak darbesi vurdu. Ayşegül'ün saplantı derecesinde kıskandığı bedenine bırakabildiği kadar çok iz bıraktı. Belki kendisini onun kadar güzel bir kadına layık görmüyordu. Onu kendisine göre bir kadın haline getirmek istedi. Belki tek amacı öldürmekti de bir türlü yapamıyordu. Ama olan yine her zamanki gibi kadına oldu. Ayşegül Hanım, Seyhan Hastanesi'nde uzun süre tedavi gördü. Bir karaciğerinden, bir de iki bacak damarından ameliyat oldu. Onlarca yerine dikiş atıldı. (Ruhundaki yaraları kim dikecek?) Dikiş izleri bir yıl içinde yine de gölgelerini bırakır ancak iyileşirmiş.

- Bu olayı unutmanız mümkün olsaydı, nasıldı Aydın'la yaşamak diye sorduğumda ne derdiniz?

İyi günlerimiz de oldu, kötü günlerimiz de.

- "İyi gün"den neyi anlamalıyız? Nedir "Aydın'la iyi günler?"

İyi günlerimiz, kavgasız gürültüsüz işte, normal, gezmeye filan giderdik yani.

- Piknik mi yapardınız?

Piknik değil de, teyzeme giderdik ya da evde kalır, yemek yapardık.

- Hangi yemekleri yapardınız?

Börek yapardım. Ya da ben kebap hazırlardım, o mangal yakardı. Yerdik, içerdik bazen.

- Çocuklarla arası nasıldı?

Çocuklara pek öyle düşkünlüğü, ilgisi yoktu. Lunaparka ben götürürdüm mesela çocukları. O hiç götürmedi onları.

- Çocuklar onu çok sever miydi?

Kızım Damla ona düşkündü. Ayhan, oğlum yani, beni severdi daha çok. Yatakta bile yanıma girerdi hemen, istemezdi babası yanıma yatsın. Film seyrederken babası elimi tutsa kıskanırdı beni. Çimdiklerdi babasının elini.

- Kocanız dokunmayı sever miydi size? Gündelik hayatınız içinde çok dokunur muydu?

Bazen gelir yanıma, dokunur, "Sana kötü davrandım, özür dilerim derdi. "Seni üzmeyeceğim" derdi. Sonra yine yapardı.

- Aşık mıydınız Aydın'a?

Aşk maşk bitti.

- Kaç yılda bitti?

Ne zaman başladığını bile hatırlamıyorum ki. Başladı mı, onu bile hatırlamıyorum. On dört yaşında evlendirdiler beni.

- Aşk nedir biliyor muydunuz o zaman?

Nişanlıyken bile ip atlıyordum daha. Annem kızardı, "Eve gir" derdi, ben çizgi oynardım.

- Sevmeyi, sevilmeyi onunla mı öğrendiniz?

Sevmeye çalıştım. Ama daha 40 günlük gelinken karakoldaydım. Adli tıplardaydım. Akşam geliyordu, dayak yiyordum.

- Aşk, coşku hiç olmadı mı geceleri?

Ben seçseydim evleneceğim adamı, olurdu belki. Zorla bulamıyor insan aşkı.

- On dört yaşında bir çocuk, bir erkeğin karısı yapıldığında ne hisseder?

Nişanlıyken ip atlıyordum. On dört yaşındayken evlendirdiler. Kırk günlük gelinken karakolda, adli tıplardaydım. Akşam geliyordu, ne olduğunu anlamıyordum, dayak yiyordum.

-Size olan aşkı, tutkusu mu bu hale getirdi Aydın'ı acaba?

Tabii, adam aşkından beni bu hale getirdi, aşkından ciğer ameliyatı oldum, aşkından iki damarımı patlattı.

- Bir hafta önce Aydın sizi önüne yatırıp kesmeye başladığında amacı neydi? Güzelliğinizi mi yok etmek istedi, sizi mi?

Öldürmek istediğini düşünüyordum.

- Başından beri mi?

Evet. Ölmediysem bu vücudumun gücü. Ben kendimi ayakta tuttum.

- Nereden buldunuz bu gücü?

Allah "Ölmeyeceksin" dedi, "Bu kadar çektin yeter" dedi.

- Bilinciniz yerinde miydi bütün bu süre zarfında?

Evet, hep uyanıktım. Bayılsam acıyı duymayacaktım ama bayılamıyordum.

- Mümkün mü bu acıyı anlatmak?

Kimse bilemez o acıyı. Ben biliyorum. Hissetmiyordum vücudumun bazı parçalarını. Yaşayacağımı da hiç düşünmüyordum. Çok susamıştım. Aldı su bidonunu, döktü yüzümden aşağı, burnumu tıkadı o da.

- Ne diyordunuz?

Yalvarıyordum.

- O ne diyordu?

Ne desin, bıçağı vuruyordu.

- Orada öyle yatarken acı dışında başka ne hissediyordunuz?

Utanç. Çünkü rezildi durumumuz. Herkesin gözünün önünde.

- Özel hayatınızın mı ortaya serildiğini düşünüyordunuz? Özel hayatınız gibi mi algılıyordunuz bu olanları?

Bilinmesin isterdim tabii.

- Siz kurtulduğunuzda insanlar Aydın'ı dövmeye başladılar. Linç ettiler. Onun için bir şey hissettiniz mi?

Zaten o an tazyikli su geldiğinde deprem olduğunu sandım. Kurtulduğuma seviniyordum. Hiç ilgilenmedim onunla. Ne olmuş iki tane değnek yemişse.

- Size altmış dört darbe vurmadan önce polisler onu vursun ister miydiniz?

Tabii.

- Oğlunuz nasıl şimdi?

Kızımla oğlum ziyarete geldiler. Kızım değil ama oğlum kötü durumda.

Porsuk, saçlarını kestirirken ona kendisini güzel bulup bulmadığını soruyoruz. Bizi, "Evet, çok güzelim. Giyinmeyi de çok severdim. Hatta o gün bile çok güzel giyinmiştim. Kırmızı beyaz, bayrak gibi..." diye yanıtlıyor.

- Ne kadar sürecekmiş iyileşmeniz?

Pazartesi taburcu olacağım. Ama izlerin iyileşmesi bir yıl sürermiş. Genç olduğum için hafif kalacakmış izler.

- Ruhunuzdaki yaraları da bedeninizdeki yaralar kadar net hissediyor musunuz?

Tabii. Hem dışarıdan hem içeriden yaralıyım. Delik deşiğim.

- Hastaneden sıkıldınız mı?

İyi bakıyorlar ama yine de sıkıldım. Yemeklerden bıktım. Dün gizlice hamburger aldırdım. Onu yedim.

- Çok mu seversiniz hamburgeri?

Birsen Hanım, yani çalıştığım evdeki kadın, çocuklarını Mc Donalds'a götürürdü. Ondan öğrendim, sonra ben de kendi çocuklarımı götürdüm.

- Siz nasıl bir çocuktunuz küçükken?

Annemle babam ayrılana kadar güzeldi çocukluğum. Sonra çocukluğumu yaşayamadım. Evlerde çalıştım.

Aydın Kara hakkında "adam öldürmeye tam teşebbüs" suçundan otuz yıla, oğlunu tehdit ettiği için de iki yıla kadar hapis cezası istendi. Kara, tutuklandığı nöbetçi mahkemede verdiği ifadede, eşinin hep evden kaçtığını öne sürerek, "Olay günü kaçacağını söyledi. İnanmadım, baktım kaçıyor, peşinden koştum. Neden kaçıyorsun, iki çocuğumuz var dedim. Erkeksen beni öldür dedi. Öfkelendim, Elime bıçağı aldım, sonrasını hatırlamıyorum. Depresyondayım" dedi.

Lambda İstanbul Eşcinsel Girişimi: "Evlenmek değil, evlenebilmek istiyoruz"

Demokratikleşme sürecinin bir ayağı olarak hararetle tartışılan bir konu da Türk Ceza Kanunu'nda yapılacak değişiklikler. Ve bu değişikliklerden gündelik hayatımızı en fazla etkileyecek olanı da herhalde "ayrımcılık suçlarını" düzenleyen maddede yapılanlar olacak.

Otoriteryen bir toplumun fertleri olarak çoğumuz bu topraklarda ayrımcılıkla karşılaşmışızdır. Din, dil, etnik ya da cinsiyet farklılıkları nedeniyle.

Toplumun en küçük birimlerine kadar sızmış olduğu için, ayrımcılık günümüz dünyasında hukukçuların ve adalet sisteminin üzerinde en fazla hassasiyet ve dikkatle durduğu suç alanı olmuş durumda.

Beyoğlu'nun bir arka sokağında, eski bir binada toplanan bir grup genç bu dikkat kesilenlerden işte. Lambda İstanbul Eşcinsel Girişimi'ni oluşturuyor bu gençler. Lambda İstanbul eylemcileri avukat Devrim Dinç, sinema televizyon öğrencisi Serdar Soydan ve bilgisayar mühendisi Öner Ceylan'ı ile hazır buluşmuşken, gündeme yansıyan ve eşcinsel evliliği gibi daha renkli, eşcinsel cinayetleri gibi daha acı konuları da konuştuk.

- TCK'nın ayrımcılıkla ilgili maddesine "cinsel yönelim" ifadesinin eklenmesi için ne zaman devreye girdiniz, ne gibi çalışmalar yaptınız?

Serdar Soydan: Kadın hareketi iki yıldır TCK'ya ilişkin çalışmalar yapıyordu ve onlar bir taslak metin hazırlamışlardı. Bu metin kadınlara yönelik bütün suçları kapsıyordu. Töre cinayetleri, aile içi şiddet gibi. Ve bu metinde cinsel yönelim nedeniyle uygulanan ayrımcılık da yer almıştı. Biz de, Lambda İstanbul olarak eşcinsellerin sesini duyurmak için devreye girdik. Bir açıklama metni hazırladık ve bunu TBMM Adalet Komisyonu üyelerine Ocak ayının ikinci haftasına

faksladık. Ve daha sonra da bu çalışmamızı bir basın açıklamasıyla kamuoyuna duyurduk. Bir iki hafta içinde çok sevindirici bir gelişme oldu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Kürsüsü öğretim üyesi Adem Sözüer, bir hukukçu olarak kendi mesleki deneyimlerini aktarmış kendisinin de yer aldığı Adalet Alt Komisyonu'nu diğer üyelerine ve “cinsel yönelim” ibaresinin eklenmesini sağlamış TCK'nın ayrımcılık suçunu düzenleyen taslak maddesine.

- Bu ibarenin ceza kanununa girmesi yetecek mi eşcinsellere yönelik ayrımcılığı ortadan kaldırmaya?

Devrim Dinç: Bu yasa bu haliyle çıkarsa bu önemli bir gelişme olacaktır, bireysel özgürlüklerin AB normlarına yaklaşması açısından. Ama uygulamaya yansıması çok önemli olacak ondan sonra. Eğer Medeni Kanun'da da gerekli değişiklikler yapılmazsa bu değişiklik çok da etkili olmaz.

- Adem Sözüer, "cinsel yönelim" ibaresini ekleme konusunda komisyon üyelerini iknada zorlanmış mı?

Öner Ceylan: Adem Sözüer bir olay anlatmış. Olay şu: Bir grup eşcinsel bir lahmacuncuya giriyorlar. Ancak dükkanda "Biz eşcinsellere servis yapmıyoruz" deniyor. Sözüer bu olayı anlatınca tartışmasız kabul ediliyor.

- Pratik sonuçları ne olacak bu değişikliğin?

Ö.C.: İşe alınma, işten atılma konularında çok etkili olacak. Sonra okul hayatı açısından önemli. Çünkü özellikle liselerde eşcinsel öğrenciler okuldan atılabiliyor. Mesela heteroseksüel bir lise öğrencisi sevgilisine bir mektup yazsa okuldan atılmaz. Ama bir kız öğrenci bir başka kız öğrenciye aşk mektubu yazarsa, veliyi arayıp "Kızınızı alın okuldan" deniyor. Biraz İzmir'deki Y. O. olayına benziyor bu. Sonra üniversite yurtlarından da atılıyor bazen eşcinsel öğrenciler.

D.D.: Aslında kanunlarda eşcinsellik bir suç sayılmıyor. Ama "genel ahlaka aykırılık”, “toplum sağlığına zarar" gibi gerekçelerle mesela

lezbiyen bir anneye çocuğunun velayeti verilmiyor. Bu "genel ahlak" kavramını açmak lazım mesela. 80 sonrası yapılan yasalar hep böyle. Haklar veriliyor ama bunlar sonra bazı genel laflarla geri alınıyor. Şimdi mesela iki eşcinsel erkeğin sokakta el ele tutuşması genel ahlaka aykırı bir davranış mı? Şimdi "cinsel yönelim" ibaresinin TCK'ya eklenmesi durumunda "genel ahlaka aykırılık" gerekçesiyle alınan bir çok mahkeme kararına karşı bir koruma sağlanmış olacak.

- Peki, uygulamaya yansıması kolay olacak mı maddenin bu halinin?

D.D.: Aslında bu "cinsel yönelim" ibaresinin Anayasa'ya girmesi durumunda çözülür asıl sorun. Çünkü Anayasa'ya girerse, o zaman Medeni Kanun'a da yansır bu. O zaman heteroseksüellere evlilik izni veriliyorsa, eşcinsellere de evlilik izni vermek gerekir.

S.S.: İnsanların sahip çıkmasıyla olacak uygulamaya yansıması. Şu anda bir çok eşcinsel gizliyor cinsel kimliğini. Onlar büyük olasılıkla bu yasa çıktığı zaman da ayrımcılığa uğradıklarında mahkemeye gitmeyeceklerdir. Ama biz bir dava açarsak bunu bir kampanya gibi kamuoyuna yansıtacağız.

D.D.: Mesela bize bir dava geldi. Bir adam eşcinsel olduğu için işten atılıyor. Yargıtay, İş Mahkemesi'nin kararını bozuyor ve "Bu, adamın özel hayatıdır, işindeki verimliliği düşürmediği sürece işten atma gerekçesi olamaz" diyor. Ama tabii Türkiye'de özel alanla kamu alanı arasındaki ayrım pek net olmadığı için tersi kararlar da alınabiliyor sıklıkla.

S.S.: Biz bu yüzden işte Anayasa'nın meşhur "herkes din, ırk, cinsiyet vs. gözetmeksizin eşittir" diyen 10. maddesine de "cinsel yönelim" ibaresinin eklenmesini istiyoruz. O zaman heteroseksüellerin kamu alanında yapabildiği her şeyi eşcinseller de yapabilecek.

- Ama Anayasa'ya "cinsel yönelim" ibaresini eklemek, eşcinselliği erkeklik ve kadınlık durumunun dışında bir cinsel durum olarak kabul etmek anlamına gelmez mi? Oysa erkek eşcinselliği bir erkeklik durumu, kadın eşcinselliği de bir kadınlık durumudur. Bu kabulden yola çıkarak eşcinseller için Medeni Kanun'da eşit haklar istenemez

mi? Heteroseksüel bir erkek veya kadının sahip olduğu hakları homoseksüel erkek ve kadınlar için de talep etmek?

S.S.: Ama bu şunun gibi: Anayasa karşısında etnik köken gözetilmeksizin bir Kürt de bir Türk ile eşit ise, bir heteroseksüelle homoseksüel de eşit olabilmeli cinsel yönelim farkı gözetilmeksizin.

- Bence işte heteroseksüel ile homoseksüelin ayrımı Kürt ile Türk'ün ayrımı gibi değil de daha çok bir Zaza ile Kırmanç, Laz ile Türkmen arasındaki ayrımlar gibi. Yani erkek ya da kadın üst kimliğinin altındaki ayrımlar. Anayasa'da bir erkek ya da kadın tanımı yapılıyor mu?

D.D.: Hayır ama başka kanunlarda, mesela Medeni Kanun'da erkeğin konumu bellidir, kadının konumu bellidir. "Kadın ile erkek evlenebilir" deniyor mesela Medeni Kanun'da.

- Transseksüeller karşı cinsin kimliğini aldıklarında evlenebiliyorlar. Bu sizce eşcinsel topluluğunda transseksüalizmi özendiren bir şey değil mi?

D.D.: Tabii, ben bunu devamlı söylüyorum. Gizli de olsa iki eşcinselin evlenebilmesi için tek yol bırakılıyor, o da birinin ameliyatla kadın olması.

- Oysa eşcinsellerin çoğu cinsiyetlerinden memnun. Erkek eşcinsellerin çoğu erkekliklerini seviyorlar, değil mi?

Ö.C.: Bu konuda yorum yapmam ben. Çünkü o zaman sanki kadınlık durumu ya da kadınsılık kötü bir şeymiş gibi anlaşılabilir.

- Hayır, bazı eşcinseller sevgilileriyle evlenebilmek ve kurumsal bir ilişki kurmak için ameliyat oldular ve sonrasında cinsel hayatları sakatlandığı için mutsuz oldular.

O.C.: Evet, işte eşcinsellerin birbirleriyle evlenebilmeleri durumunda bu sorun ortadan kalkacak.

- Sizce de transseksüeller toplumda diğer eşcinsellerden daha mi kolay kabul ediliyor?

D.D.: Evet, elbette. Çünkü onlar bir anlamda ameliyat olarak heteroseksüel ilişkiyi kabul etmiş, taviz vermiş oluyorlar.

- Eğer bir eşcinsel mesela gasp amaçlı öldürülürse, katil kendisinin maktül tarafından tahrik edildiğini, eşcinsel ilişki teklif edildiğini söyleyerek ceza indirimi talebinde bulunuyor. "Cinsel yönelim" ifadesinin TCK'ya girmesi bu durumu değiştirir mi?

D.D.: Bu TCK'nın 31. maddesinden kaynaklanan bir durum ve bundan da en çok kadınlar ve eşcinseller zarar görüyor. Bu maddeye göre eğer ortada bir tahrik unsuru bulunuyorsa, ceza ağırlaştırılmış müebbetten 15 seneye iniyor. 22 bıçak darbesiyle işlenmiş bir cinayet bile kasıtlı değil de tahrik altında işlenmiş bir şuç gibi değerlendirilebiliyor. Bu değişmeli.

- Eşcinsel evlilikleri konusunda durum nedir?

S.S.: Medeni Kanun'da bir süre önce değişiklik yapılırken tasarı metinde "eşlerin eşitliği"nden söz ediliyordu. Ancak bazı gazeteler eşcinsellerin de buradan yola çıkarak kendi eşleriyle evlenmeyi talep edebileceklerine dikkat çekti. Sahiden de bu mümkün olabilirdi. Bunun üzerine son anda yasaya "karı koca" lafı eklendi. Ama Türkiye, AB sürecinde zaten eşcinsel evliliğini kabul etmek zorunda. Yeri gelmişken, geçenlerde Almanya'da evlenen arkadaşlarımız Koray ve Ulaş'ı buradan kutlamak istiyorum.

- Eşcinsel ilişki kurumsal bir ilişki olmadığı, evlilik gibi bir müessese içine alınmadığı için daha fazla özgürlük vaat eden, sınıflararası geçişkenliğin daha fazla olduğu bir ilişki biçimi ve bu haliyle devrimci. Eşcinseller çoğunlukla ilişkiye girerken sınıfsal denklik gözetmezler, çünkü nasılsa bu ilişki kurumsal bir hal almayacaktır.

Şimdi neden eşcinseller birden evlilik kurumunu destekler oldular?

Ö.Y.: Biz evlilik kurumunu desteklemiyoruz. Çoğumuz evlenmek istemiyoruz zaten. Ama evlenmek isteyen eşcinsellerin evlenebilmelerini talep ediyoruz.